

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

TAKIM VE BİREYSEL SPORLARDA 14-18 YAŞ
SPORCULARA UYGULANAN ŞİDDETİN
BOYUTLARININ ARAŞTIRILMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

BİRSEN BULUT

BURSA 2012

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**TAKIM VE BİREYSEL SPORLARDA 14-18 YAŞ
SPORCULARA UYGULANAN ŞİDDETİN
BOYUTLARININ ARAŞTIRILMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

BİRSEN BULUT

Danışman

Yrd. Doç. Dr. ZÂİM ALPARSLAN ACAR

BURSA 2012

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında 600870003 numaralı Birsen Bulut' un hazırladığı ". Takım Ve Bireysel Sporlarda 14-18 Yaş Sporculara Uygulanan Şiddetin Boyutlarının Araştırılması" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 21/ 05 / 2012 günü 13:00 – 14:30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Uye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Zaim Alparslan Acar

Uye

Doç. Dr. Mehmet Zahit Dirik

Uye

Doç. Dr. Ramiz Arabacı

Uye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Universitesi

Uye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Universitesi

21 / 05 / 2012

ÖZET

Yazar	: Birsen Bulut
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XII + 120
Mezuniyet Tarihi	: 12 / 06 / 2012
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Zaim Alparslan Acar

Takım ve bireysel sporlarda 14-18 yaş sporculara uygulanan şiddetin boyutlarının araştırılması.

Bu araştırma, spor yapılan tüm mekânlarda sporcu olan veya sporcu kimliği almaya çalışan gençlerin, sportif faaliyetler sırasında karşılaştıkları şiddetin sıklığı, süresi ve etkilerinin ne boyutlarda olduğu, kimler tarafından, neden, nasıl uygulandığını belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır.

Verilerin değerlendirilmesi, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde χ^2 ve frekans dağılımı kullanılarak yapılmıştır. Literatür bilgilerine dayanılarak hazırlanan 63 soruluk anket, katılımcıların maruz kaldıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet hakkındaki sorularla sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik düzeylerine yönelik soruları içermektedir.

Araştırmaya katılan sporcuların yaşları 14-18 olup yaş ortalamaları $15,65 \pm 1,2$ 'dir. Sporcuların %64,4 (n=271)'ü erkek, %35,6 (n=150)'sı kadındır. Sporculardan %42,5'i bedensel, %88,5'i psikolojik ve %17,5'i cinsel şiddet gördüğünü belirtmiştir. Eğitimde şiddetin olması gerektiğini düşünen sporcu oranı %9,5'dir. Bedensel şiddet görenlerin %74,3'ü takım sporu, %25,7'si bireysel spor yapmaktadır. Bedensel şiddetin %41,3'ü antrenöründen, %16,5'i takım arkadaşlardan, psikolojik şiddetin %31,7'si antrenöründen, %17,8'i takım arkadaşlarından gelmektedir. Kadınların %28,7'si, erkeklerin %50,2'si bedensel şiddete maruz kalmışlardır. Sporcuların %5,7'si üç ay veya üç aydan daha az zamandır şiddete uğramışlardır. Takım sporlarında %22,8 sarsma, bireysel sporlarda ise %17,3 tokat atma yaygın kullanılan şiddet türlerindedir.

Sonuç olarak sporcular şiddete maruz kalmaktadırlar. Sporculara şiddeti antrenörleri, arkadaşları ve aileleri uygulamaktadır. Takım sporu yapanların bireysel spor yapanlara göre daha çok şiddete maruz kalmaları, takım sporunda bireylerin daha çok baskı altında olduklarını düşündürmektedir. Araştırmadaki spor dalları içerisinde basketbolcuların ve futbolcuların en çok şiddet gören sporcular olmalarına rağmen şiddetin kendilerine uygulanabileceğini doğru bulmaları şiddetin zamanla bir eğitim ve disiplin etme aracı olarak kabul edilebileceğini göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda alınacak önlem ve öneriler uygulanabildiği ölçüde Türk sporuna katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, sporcu, ergen, bireysel sporlar, takım sporları

ABSTRACT

Writer : Birsen Bulut
University : Uludağ Üniversitesi
Branch of Science : Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
Quality of Thesis : Yüksek Lisans Tezi
Number of Pages : XII + 120
Date of Graduation : 12 /06 / 2012
Thesis Advisor : Yrd. Doç. Dr. Zaim Alparslan Acar

Investigation of the size and dimensions of violence against athletes ranging 14 to 18 year-olds in team and individual sports

The investigation is descriptive study about determination of application against athletes or young people who try to get the athlete identification of frequency, duration and size and effects of violence as well as who applies violence and how it is applied on in all sport spaces in those sportive activities.

Data analysis, $p < 0.05$ significance level was performed using chi-square distribution and frequency. Through a survey of 63 questions that was prepared based on the literature, the participants of this study were asked questions about physical, psychological and sexual violence that they were exposed during the sportive activities. Their demographic data and socio-economic status were also determined.

The mean age and standard deviation of the participants in this study are 15.65 ± 1.2 with an age range from 14 to 18 year-olds. This study comprises %64.4 (n=271) men and %35.6 (n=150) women athletes. The findings of this research showed that the participants received physical violence 42.5%, psychological violence 88.5%, and sexual violence 17.5%. 9.5% of athletes consider that violence is a normal approach used in sport. 74.3% of those who received physical violence perform team sports and the rest 25.7% is in individual sports. People applying physical violence are coaches 41.3%, teammates 16.5% while psychological violence was utilized by coaches 31.7% and teammates 17.8%. 28.7% of women and 50.2% of men had violence. 5.7% of the athletes were exposed to violence during three months or more than three months shaking 22.8% and slap in the face 17.3% are the most common type of violence in team and individual sports, respectively.

Consequently the athletes have been exposed to violence. The violence is applied athletes by them coaches, teammates and family members. Athletes who play team sports are exposed to violence more than the athletes who play individual sports, this factor makes somebody think that individuals in team sports are under more pressure than the ones in individual sports. This study proves that athletes in team sports are exposed to violence more than those in individual sports. Even though basketball and football players are of the violence the athletes exposed to the violence, they accept it as a method of training and discipline. The extent applicability of the measures and recommendations taken from research findings will contribute to the Turkish sports.

Key words: Violence, athlete, adolescent, individual sports, team sports

ÖNSÖZ

Günümüzde şiddet, sportif etkinliklerden söz edildiğinde oldukça sık duyulan, gözlenen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. “Sporun içindeki bu şiddete acaba genç sporcular ne ölçüde maruz kalmaktadırlar?” sorusu araştırmaya değerdir. Bu çalışmada 14-18 yaş aralığındaki sporcuların maruz kaldıkları bedensel, psikolojik ve cinsel şiddetin boyutlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmadan elde edilecek verilerin, gençlerin şiddetten arındırılmış ortamlarda spor etkinliklerine katılmalarını sağlamaya ve sporun olumlu etkilerini ortaya çıkarmaya yardımcı olacağı beklenmektedir. Araştırmanın bu amaca hizmet ettiği ölçüde Türk sporuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmasının planlanmasında, yürütülmesinde bana yön veren ve yardımcı olan çok değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Zaim Alparslan Acar’a, çalışmanın sürdürülmesinde fikir ve bilgilerini paylaşan özellikle çalışmanın istatistiksel değerlendirmesinde yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Bülent Ediz’e, çalışmamın başlangıcında anketi hazırlamamda bilgileri ve tecrübeleriyle bana yön veren Prof. Dr. Seyhan Hasırcı ve Prof. Dr. Dilek Gözütok ve de değerli arkadaşım Uzm. Psikolog Zeynep Şeker Aygül’e, ayrıca anketleri gönüllü dolduran tüm sporculara ve bunun için izin veren tüm antrenör ve yöneticilere bana zaman ayırdıkları için,

Bugünlere gelmemdeki katkıları ve sağladıkları eğitim için, hayatım boyunca bana güç veren, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan babama ve yakında kaybettiğim rahmetli anneme; anket çalışmaları sırasında yanımda gelen ve bana her şekilde yardım etmeye çalışan kızlarım Buse Burcu ve Beste Şevval BULUT’a; beni bu süreçte her yönden destekleyen sevgili eşime; çevirilerde yardımlarını esirgemeyen ve bakış açımı genişleten ablama ve ağabeylerime teşekkürlerimi sunarım.

Bursa 2012,

Birsen BULUT

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ... ..	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
SEMBOLLER ve KISALTMALAR.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	6
1.2. Araştırmanın Alt Amaçları	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Araştırmanın Varsayımları	7

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER	8
2.1. Şiddetin Tanımları	8
2.2. Şiddetin Çeşitleri.....	11
2.2.1. Fiziksel Şiddet	11
2.2.2. Psikolojik Şiddet	12
2.2.3. Cinsel Şiddet	13
2.2.4. Ekonomik Şiddet	14

2.2.5. Toplumsal Alanda Yaşanan Şiddet	15
2.3. Antropolojik Açıdan Şiddet	17
2.3.1. Şiddetin Etiyolojisi	17
2.3.1.1. Hormonların Etkisi.....	18
2.3.1.2. Genetik Faktörler	19
2.3.1.3. İç GÜdü Faktörü	19
2.3.1.4. Engellenme- Saldırıcılık Modeli (Kırılganlık-Saldırıcılık)	21
2.3.1.5. Sosyal Öğrenme (Model Alma) Kuramı	22
2.4. Şiddetin Epidemiyolojisi	24
2.5. Ergenlik ve Şiddet	25
2.6. Eğitim ve Şiddet	28
2.7. Spor	30
2.7.1. Sporda Şiddet	31
2.7.1.1. Takım ve Bireysel Spor Yapan Sporcuların Saldırıcılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi	32
2.7.1.2. Şiddetin Ortaya Çıkmasında Spor Branşlarının Etkisi.....	33
2.7.1.3. Şiddetin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Kişisel Faktörler	34
2.7.1.4. Şiddetin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Kulübe Bağlı Etmenler	35
2.7.1.5. Şiddetin Ortaya Çıkmasında Medyaya Bağlı Etmenler	36
2.7.1.6. Şiddetin Ortaya Çıkmasında Seyirciye Bağlı Etmenler	38
2.7.1.7. Sportif Faaliyetler Sırasında Şiddetin Nedeni Olan Faktörler	39
2.7.1.8. Sporda Enstrümental Şiddet	44
2.7.2. Sporda Şiddet Yasasının İçeriği	46
2.8. Şiddetin Etkileri ve Özelliği	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEMLER	48
3.1. Araştırmanın Evreni	48
3.2. Araştırmanın Örnekleme	49
3.3. Verilerin Toplanması	49
3.4. Verilerin Değerlendirmesi	50
3.5. Anket Çalışmasının Uygulama Şekli	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	52
----------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve SONUÇ	90
-------------------------	----

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER	96
KAYNAKLAR.....	98
EKLER.....	105
EK 1. Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	105
EK 2. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Yazılı İzin Belgesi	111
EK 3. Ek Tablolar.....	112
Bilinmeyen Kelimeler.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	120

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
Ark.	Arkadaşları
Bg.	Branşa göre
BŞg.	Bedensel şiddete görenler içinde
c.	Cilt
CŞg	Cinsel Şiddete Görenler içinde
çev.	Çeviren
mad.	Madde
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
n	Kişi Sayısı
nu.	Numara
P.	Ki-Kare değeri
pp.	Sayfadan sayfaya (İngilizce)
PŞg.	Psikolojik Şiddete Görenler içinde
s.	Sayfa
ss.	Sayfadan sayfaya
sy.	Sayı
SSg.	Spor Süresine Göre
TBSg	Takım ve Bireysel Sporlara göre
v.dğr.	ve diğerleri
vb.	Ve benzeri
vol.	Volume
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
vs.	Vesaire
α	Alpha (Alfa)
χ^2	Ki-kare
=	Eşittir
>	Büyük
≤	Küçük eşit

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Sporcuların Yaşlarına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 2: Sporcuların Yaptıkları Spor ve Cinsiyet Dağılımı	53
Tablo 3: Sporcuların Eğitim Durumlarının Değerlendirilmesi.....	54
Tablo 4: Bedensel, Psikolojik ve Cinsel Şiddete Uğrama ve Eğitimde Şiddete Bakış Açısının Dağılımı	54
Tablo 5: Sporcuların Şiddeti Algılamalarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 6: Bedensel Şiddete Uğramanın Cinsiyete Göre Dağılım.....	56
Tablo 7: Psikolojik Şiddete Uğramanın Cinsiyete Göre Dağılım	56
Tablo 8: Cinsel Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılım	57
Tablo 9: Bedensel Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılımı	58
Tablo 10: Psikolojik Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılım	58
Tablo 11:Cinsel Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılımı	59
Tablo 12: Sporcuların Baba, Anne ve Antrenörlerinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	60
Tablo 13: Cinsiyet ve Toplam Gelir Arasındaki İlişki	60
Tablo 14: Toplam Gelirle Şiddet Çeşitlerinin Karşılaştırılması.....	61
Tablo 15: Branşla Toplam Gelir Karşılaştırılması	62
Tablo 16: Baba-Anne Eğitimi İle Bedensel Şiddet İlişkisi	63
Tablo 17: Baba-Anne Eğitimi İle Psikolojik Şiddet İlişkisi	64
Tablo 18: Baba Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddete Uğrama Arasındaki İlişki...	65

Tablo 19: Anne Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddete Uğrama	66
Tablo 20: Antrenör Eğitimi İle Bedensel, Psikolojik Şiddet İlişkisi	66
Tablo 21: Antrenör Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddete Uğrama İlişkisi	67
Tablo 22: Sporcuların Bedensel Şiddet Süresi Dağılımı	67
Tablo 23: Takım ve Bireysel Spor İle Bedensel Şiddet Süresi Karşılaştırması..	68
Tablo 24: Spor Süresi İle Bedensel Şiddet Süresi Karşılaştırması.....	69
Tablo 25: Sporculara Uygulanan Bedensel Şiddet Derecesi Dağılımı	70
Tablo 26: Takım ve Bireysel Sportlarda Sporculara Uygulanan Şiddet Türünün Karşılaştırılması	71
Tablo 27: Sporculara Uygulanan Bedensel Şiddet Sıklığı Dağılımı.....	72
Tablo 28: Takım ve Bireysel Spor ile Sporculara Uygulanan Bedensel Şiddet Sıklığı Dağılımı	73
Tablo 29: Bedensel Şiddeti Sporcular Kimin Uyguladığının Dağılımı	74
Tablo 30: Sporculara Uygulanan Şiddetin Performansa Etkilerinin Dağılımı ..	75
Tablo 31: Arkadaşa Uygulanan Şiddet Çeşitlerinin Dağılımı	76
Tablo 32: Sporculara Cinsel Şiddet Uygulayanların Dağılımı	77
Tablo 33: Psikolojik Şiddetle İlgili Soruların Değerlendirilmesi	78
Tablo 34: “Ailem Fiziksel Şiddet Uygulayabilir” Sorularına Sporcuların Cevaplarının Branşlara Göre Dağılımı	85
Tablo 35: “Ailem Psikolojik Şiddet Uygulayabilir” Sorularına Sporcuların Cevaplarının Branşlara Göre Dağılımı	86
Tablo 36: “Antrenör Fiziksel Şiddet Uygulayabilir”, Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı	87

Tablo 37: “Antrenör Psikolojik Şiddet Uygulayabilir”, Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı	87
Tablo 38: “Antrenör Cinsel Şiddet Uygulayabilir”, Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı	88
Tablo 39: Takım ve Bireysel Sporlarda Şiddet Çeşitlerinin Karşılaştırılması.....	89
Tablo Ek 1: Bedensel Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	112
Tablo Ek 2: Psikolojik Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	113
Tablo Ek 3: Hangi Nedenlerle Şiddete Uğradınız Sorusunun Cevap Dağılımı.....	114
Tablo Ek 4: Psikolojik Şiddeti En Çok Kim Uyguladı Sorusunun Cevap Dağılımı..	116
Tablo Ek 5: Takım Arkadaşlara Şiddet Uygulayanların Şiddet Çeşitlerine Göre Dağılımı	118
Tablo Ek 6: Takım ve Bireysel Sporlara Göre Cinsel Şiddet Uygulayanların Karşılaştırması	118

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Niteliği ve kimliği daima tartışmalı konular arasında yer alan şiddet, yaşamın bir parçası olarak insanlık tarihinin her döneminde kendini hissettirmiştir. Şiddet bazen kişiliği tahrip eden psikolojik travma, bazen de toplumsal yıkımlara sebep olan bir savaş aracı olarak ortaya çıkmıştır (Akdemir 2009).

Toplumsal değişimin hızla artması bireylerin fiziksel ve ekonomik sorunlarına çözüm getirirken, psikolojik sorunların artmasına neden olmaktadır. Kişinin toplumsal statüsü ile sağlığı arasındaki doğrusal ilişki günümüzde herkes tarafından bilinen ve kabul edilen bir gerçektir. Kişilerin sağlığını etkileyen önemli faktörlerden biri de hiç şüphesiz şiddet faktörüdür. Şiddet insan yaşamının her alanında görülen ve dünyada giderek artan bir sağlık ve hatta insan hakları sorunudur (Gökkaya 2009; MEB 2006).

Yıkıcı bir davranış olan şiddetin kökeninde saldırganlık davranışı rol oynamaktadır. Bireysel ve toplumsal şiddetin doğal ve ruhsal birçok nedeni vardır. Ancak insanlık tarihi boyunca, ruhsal yaşantılarında farklı savunma düzenlerine sahip olan insanlar, kendilerinden kaynaklanan saldırgan davranışları her yerde ve her zaman haklı, doğru görmüş, göstermek istemişlerdir. Bu düşünce sisteminin etkisi altında insan kendisinin doğru, güzel, iyi, olumlu düşündüğüne, haklı olduğuna; başkalarının hatalı, kötü olumsuz düşündüğüne haksız olduğuna inanır. Kendisi gibi düşünmeyenlere hoşgörü göstermez (Köknel 1996 a).

Özellikle ergenlerde görülen bazı davranışsal (çekingenlik, sessizlik, ağlama vb) ve fizyolojik sorunlara (terleme, baş ağrısı, nefes almakta zorlanma vb.) öfkenin uygun bir şekilde ifade edilmemesinin neden olduğu ve sağlık durumu, cinsiyet, okul başarısı, aile ve arkadaş ilişkileri gibi faktörlerin de ergenin öfke ifade tarzını belirlediği ifade edilmektedir. Ergende görülen ruhsal ve fizyolojik sorunların erken belirlenmesi çok

önemlidir. Bu nedenle öfkenin iyi tanınması, anlaşılması da önemlidir. Bu bakımdan spor kulüplerindeki yetersiz personelin artırılması, veli, sporcu ve antrenör iletişiminin üzerinde önemle durulmalıdır (Albayrak 2009).

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere gençlerin psikolojik sağlıkları ve kişilik özelliklerinin geliştirilmesi eğitimin en önemli temel amaçlarından biri haline gelmiştir. Gençlerin eğitim alanlarından biri de hiç şüphesiz spor alanlarıdır.

Spor, insanın bedensel, ruhsal ve aynı zamanda sosyal alanda gelişmesini sağlayan bir uğraşı olup, insanın doğayla savaşımdan kaynaklanmış bir olgudur (Acet 2005; Köknel 1996 a). Spor; dünyada her yaş kademesinden ve meslekten katılım ve izleyici bulan sosyal bir uğraşıdır. Günümüzde sporda kazanılan uluslararası başarılar, toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli bir değer taşıyor hale gelmiştir. Sporun insanlara verdiği heyecan ve deşarj olma özelliği onu ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir (Öztürk ve ark. 2004).

Dayak, eğitimde bir araç olarak; gelişmiş ülkelerde de zaman zaman kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra yetişkinin öfke ve kızgınlığı sonucunda çocuğa yapılan saldırılar veya çocuğun ve gencin doğal isteklerinin bastırılması için yapılan şiddete dayalı davranışlar kısaca psikolojik şiddet, davranış değiştirme amacı ile yapılan bedensel cezalandırmadan ayrı düşünölmelidir. Türk toplumundaki çocuk ve gençlerin ailede, okulda ve spor alanlarında ve eğitimin olduğu her yerde uğradıkları bedensel şiddet veya fiziksel istismar konusunda yapılan çalışmalar azdır (Kulaksızoğlu 2008:192).

Bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak kabul edildiği, o toplumun toplumsal yapı özelliklerine göre, diğer bir ifadeyle toplumun kültürel yapısı ile geçerli olan değer yargıları ile yakından ilgilidir (Kabak 2009; Özkan 2008). Şiddetin toplumun kabullerine göre sınırlarının çizilmesi ve şiddet olarak tanımlanan davranışın değişmesi, bu tanımları daha belirsiz hale getirmektedir. Şiddet zaman ve kültüre göre algısal farklılıklar göstermesi nedeniyle önemli bir hale gelmektedir. Sosyal hedeflerin karşılanması için “şiddet neden bu kadar kolaylıkla seçilmektedir?” sorusu merak konusudur (İrgil 2000; Kaya 2010; Bulut 2008).

Psikolojik şiddetin bireyleri etkileme derecesini değişik etkenler belirlemektedir. Tacizin sıklığı, şiddeti ve süresine ek olarak; psiko-sosyal değerlendirmeler de göz önünde bulundurulmalıdır. Belirtilmesi gereken nokta duygusal tacizden etkilenme derecelerinin kişiden kişiye farklılıklar gösterdiğiidir. Bir kişi için katlanılmaz olan bir durum diğer bir kişi için katlanılabilir olmaktadır. Bu nedenle duygusal tacizin ya da psikolojik şiddetin tek ölçüsü, buna hedef olan kişinin öznel değerlendirmesidir (Cengiz 2009: 19).

Şiddete maruz kalma çocuğun gelişim dönemine bağlı olarak farklı sonuçlar doğurmakta, çocukların normal gelişimlerini ve öğrenmelerini olumsuz yönde etkilemektedir (Bulut 2008). T.C. Adalet Bakanlığının İngiltere ve Galler ziyareti Çocuk Adalet sistemi ve mağdurlarla ilgili raporunda (2009), çocukların mağdur olma ihtimali daha yüksekken mağduriyetlerini bildirme ihtimalleri daha düşüktür, bildirmeyi gerekli görmedikleri veya saldırganı tanıyor olabilecekleri için genellikle resmi mercilere başvurma yoluna gitmezler. Pek çok çocuk kendilerine yönelik şiddet olaylarını bildirmeye korkmaktadır. Çoğunlukla mağdur olduklarını fark etmezler. Ancak yapılan çalışmalar, mağdur çocuklara ivedilikle müdahale edilmesi gerektiğini ve gerekli müdahale yapılmadığı takdirde bu çocukların ilerleyen zamanlarda fail olma olasılığının yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Toplumsal ilişkilerde zaman çatışma zaman yaşanabilir (Özkan 2008). Çatışma tipi ilişkilerde aynı hedefe ulaşmaya çalışan iki veya daha fazla kişi ya da grubun, birbirlerinin hedefine ulaşmasını açıkça engellemeye çalıştığı ilişkilerdir. Çatışma süreci, nefrete dayanan ve karşısındakilere maddi veya manevi zarar vermeyi amaçlayan ilişkileri içerir. Kuşkusuz çatışmanın başlangıcında kabul edilmesi güç veya olanaksız bir takım davranış formları söz konusudur. Bu davranış formları; aşağılayıcı söz, jest, eylemler, hakir görme, bazı fiziki zorbalıklar olabilir. Çatışma tipi ilişkilere zaman zaman sporda da rastlanmaktadır. Sporda çatışma tipi ilişkilerle hedefe ulaşmak mümkün değildir. Çatışma durumunda sporcu fiziksel ve ruhsal zorlanmaya girdiğinden, ya performansı düşecek ya da rakibine fiziksel veya ruhsal zarar verebilecektir. Centilmenlik dışı davranışlarda bulunacak ve ceza (faul, serbest atış, sarı kırmızı kart vs.) alacaktır. Bu nedenle sporcu takım arkadaşlarıyla, antrenörleriyle,

hakemleriyle, idarecisiyle, kulüp yönetimiyle, hatta seyirci ve basın mensuplarıyla uyuşmak durumundadır (Öztürk 1998: 28)

Bir düşünceyi zorbalıkla ve şiddet kullanarak kabul ettirme isteği tarihte de pek çok örneği görüldüğü gibi, geri tepen bir silah olmuş, karşı şiddeti doğurmuştur. Böylece şiddete şiddetle karşı çıkma kısır döngüsü süregelmiştir.

Şiddet ve saldırganlık değişik yaklaşımlarla irdelenmiştir. Bazı araştırmacılar şiddet yanlısı veya saldırgan kişilikleri birer klinik vaka olarak görmüşlerdir. Bazı uzmanlar ise saldırganlığa dayanan ilişkileri toplumsal etkileşim olarak algırlar (İrgil 2000).

Spor, insanları hatalı davranışlardan uzaklaştırdığı gibi, şiddet ve suç içerikli davranışlardan caydırma konusunda da önemli bir rol üstlenmektedir. Yapılan araştırmalar sporun; yabancı düşmanlığını azalttığını, temel sosyal ve demografik değerlerin öğretilmesinde ve gençlik çağındaki hataların dengesini kurmada olumlu yönde etkisinin olduğunu ve başarılı, güvenli, saygın, yaratıcı insanların yetişmesinde çok büyük katkılar sağladığını kanıtlamıştır (Köknel 1998 b). Beden eğitimi ve sporun fiziksel, zihinsel, sosyal ve duyuşsal gelişim üzerindeki olumlu etkisini ve istendik davranışlar kazandırma sürecinde ne denli önemli olduğunu ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur. Bu olumlu etkilerinden dolayı, özellikle sosyal gelişimin en yoğun yaşandığı, ergenlik döneminde çocuklarımızın sportif faaliyetlere yönlendirilip, desteklenmesi gerekmektedir. Fakat çocuklarımızın olumsuz çevre şartlarından kurtulup, yukarda bahsettiğimiz istendik davranışları edinmelerini isterken, buldukları sportif ortamlardan nasıl etkilendikleri, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Sporun olumlu etkileri, sporcu gençlerimize spor ortamında şiddet uygulayarak ya da şiddete tanık olmaları sağlanarak yok edilmemelidir.

Sporcuların, yönetici, antrenör, hakem vb. kişilerin maruz kaldıkları psikolojik şiddet, aynı zamanda kulüplerin başarılarını da olumsuz olarak etkilemektedir (Cengiz 2009). Taraftarların her geçen gün takımlarına karşı biraz daha tutumlu, gerçekleri görmeye karşı isteksiz, rakip takımın sporcularına ve seyircilerine karşı saygısız, acımasız, hakemlere karşı saldırgan hale geldikleri kanısı gerek sporcu, gerek seyirci ve gerekse spor kamuoyu tarafından açıkça gözlenmektedir (Çağlayan 2003).

Sporun tüm değerlerini, insana kattığı tüm olumlu özelliklerini, coşkusunu, eğlencesini bir kenara bırakanların sayısı artmaktadır. Giderek herkesi içine alan bu şiddet girdabına son verilmelidir. Bu da ancak bir araya gelerek güçlerin, bilgi birikiminin birlikte kullanarak yapılmasıyla mümkündür. En doğru çözümleri, en doğru yaklaşımları ortak akılla üretebilir, uygulayabilir ve sonuca ulaştırabiliriz. Şiddetin yaşandığı ev, okul ve sosyal (spor) ortamlarda büyüyen bir çocuğun ruh sağlığının olumsuz etkileneceği, kişiliği oluşurken derin izler bırakacağı unutulmamalıdır.

Sportif anlamda şiddet davranışlarını önleyebilmek, spora başlayan çocukların kazansalar da kaybetseler de sporu sevmelerini sağlayacaktır. Bu durum spor yapan genç nüfusun artmasına, gelecek kuşakların daha bilinçli ve sağlıklı düşünen bireyler olarak topluma kazandırılmasına da sebep olacaktır. Yapılan literatür araştırmalarına göre sporda saldırganlık ve şiddet olaylarına karşı yapılan çok ciddi bilimsel çalışmalar mevcuttur (Arıkan 2007; Mutza 2009; Tutkun 2010) ancak sporcu kimliği ile çocuk ve gençlere uygulanan şiddetin hangi boyutlarda olduğunu araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Toplumumuzda bu kadar yaygın olan şiddetin 14-18 yaş grubundaki bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan sporculara; spora devam etmek veya etmemek, başarılı olmak veya olmamak yönünden hangi boyutlarda uygulandığını araştırmının spor ortamında şiddet olgusunun daha iyi anlaşılmasına ve konuya ilişkin önlemlerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sözün bittiği yerde devreye giren şiddet, felsefe tarihinde genellikle temel konuların dışında tutulmuştur. Bunun nedeni ise, felsefenin Sokrates'le birlikte, kendisinin şiddete alternatif bir etkinlik, bir diyalog olduğunu iddia ederek ortaya çıkmış olması gösterilebilir. Zira felsefe, kendisini söze dayalı bir etkinlik olarak görmüştür. Şiddet ise, sözün yer almadığı durumlarda ortaya çıkan bir olgudur (Akdemir 2009).

Günümüzde ise şiddet, sportif etkinliklerden söz edildiğinde oldukça sık duyulan, gözlenen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. "Sporun içindeki bu şiddete acaba genç sporcular ne ölçüde maruz kalmaktadırlar?" sorusu araştırmaya değerdir. Bu çalışmada da bu soruya yanıt aranacaktır.

1.1.Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmada, 14-18 yaş aralığındaki sporcuların maruz kaldıkları bedensel, psikolojik ve cinsel şiddetin boyutlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Alt Amaçları:

- 1- Sporculara uygulanan bedensel şiddetin dağılımı nasıldır?
- 2- Sporculara uygulanan psikolojik şiddetin dağılımı nasıldır?
- 3- Sporculara uygulanan cinsel şiddetin dağılımı nasıldır?
- 4- Şiddete uğramanın cinsiyete ve branşa göre dağılımı nasıldır?
- 5- Takım ve bireysel sporlara göre bedensel şiddet dağılımı nasıldır?
- 6- Takım ve bireysel sporlara göre psikolojik şiddet dağılımı nasıldır?
- 7- Takım ve bireysel sporlara göre cinsel şiddet dağılımı nasıldır?
- 8- Takım ve bireysel sporlar ile şiddet sıklığı arasındaki ilişki nasıldır?
- 9- Sporculara uygulanan şiddetin sporcuyu etkileme derecesi nasıldır?
- 10- Spor etkinliğine katılım süresi ile bedensel şiddet süresi arasındaki ilişki nasıldır?
- 11- Toplam gelire şiddet çeşitleri arasındaki ilişki nasıldır?
- 12- Antrenör eğitim durumu ile şiddet çeşitleri arasındaki ilişki nasıldır?
- 13- Takım ve bireysel sporlarda sporculara hangi şiddet türü uygulanmaktadır?
- 14- Sporculara uygulanan bedensel şiddet kim tarafından yapılmaktadır?
- 15- Sporculara uygulanan psikolojik şiddeti kim yapmaktadır?
- 16- Sporculara uygulanan cinsel şiddeti kim yapmaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi:

Araştırmadan elde edilecek verilerin, gençlerin şiddetten arındırılmış ortamlarda spor etkinliklerine katılmalarını sağlamaya ve sporun olumlu etkilerini ortaya çıkarmaya yardımcı olacağı düşünölmektedir. Araştırma sonuçlarının bu amaca hizmet ettiği ölçüde Türk sporuna katkı sağlayacağı beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki spor kulüplerinde 14-18 yaş aralığındaki basketbol, futbol, hentbol, voleybol, atletizm, güreş, judo ve yüzme sporu yapan sporcuları kapsamaktadır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları:

Sporculara uygulanan anketler bizzat araştırmacı tarafından uygulanmış, sporcuların sorulara verdikleri tepkilerin içten ve doğru olduğu varsayılmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama anketinde, geçerlik belirlemede uzman kanısı yeterli görölmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddetin Tanımları:

Fransızca'da şiddet (violence) bir kişiye güç veya baskı uygulayarak; istediği bir şeyi yapmak ya da yaptırmak şeklinde tanımlanır.

Dilimize Arapçadan geçen şiddet; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Başoğlu 1998).

İstismar (abuse), bir nesnenin ya da kişinin zayıflığının kötüye kullanılması ve bu davranışın bilerek ya da bilmeyerek sürdürülmesi olarak tanımlanmaktadır (Özkan 2008).

Saldırgan eylemin nedeni, ortaya çıkış biçimi veya boyutu, yönü, niteliği ve sonucu şiddet konusunda farklı tanımlamalara gitmenin veya farklı bakış açılarıyla şiddeti değerlendirmenin nedenini oluşturmaktadır (Ayan 2006 a).

Şiddet; çok türlü, çok yönlü, çok boyutludur. Şiddet kavramı, içinde saldırganlığı da barındırır. Saldırganlık, korku, öfke, hoşgörüsüzlük ve düşmanlık gibi birçok duyguyu içeren; insanlık tarihi boyunca, insanların topluca ya da bireysel olarak başvurduğu bir davranış, bir tepki biçimidir. Yaşama ve sevgiye karşı bir umursamazlık duygusunu başlatan ve büyüten bir davranıştır (Gözütok 2008). Şiddet; cinayet, işkence, darp, savaş, zorbalık, baskı, suçluluk, etkili eylem, terörizm, saldırgan davranışlar vb. demektir (Michaud 1991: 28).

Birbirlerine uymayan tüm bu olgulardan, şiddetin yapısını açıklayan bir tanıma nasıl ulaşılabilecektir? Hem şiddet durumlarını, hem de şiddet eylemlerini açıklayan bir tanım şöyle verilebilir. "Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraftarlardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/ moral/ manevi) bütünlüğüne veya mallarına

veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır.” denilebilir (Gözütok 2008; Michaud 1991: 7-8).

Dünya sağlık örgütü (World Health Organization-WHO), Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu’nda şiddeti şöyle tanımlamıştır: Bir kişiye, bir gruba ve topluma karşı yapılan, yaralanmayla ölüm ve psikolojik zararlar gelişim geriliği veya çöküntü ile sonuçlanacak fiziksel güç ve tehdit uygulamaktır (Akdemir 2009; Bulut 2008; Gökkaya 2009; M.E.B. 2006).

Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO, 1996) tanımlaması çok amaçlı ve kapsamlı tutulmuştur. Bu tanım bilinçli güç kullanımını, eşit olmayan güç dengelerini, sosyal ve kurumsal güç ilişkilerini de kapsamaktadır. Bu nedenle de ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, kültürel baskı ve birisini görmezden gelmede şiddet sayılmaktadır. Şiddet kavramı; zorbalıktan kavgaya, intihardan öldürmeye kadar varan geniş bir yaygınlık gösterir. Okullarda ya da sportif alanlarda görülen şiddetin bir başka alt boyutu olarak zorbalıkta şiddette olduğu gibi, eğitimsel, psikolojik, sosyal ve etik boyutları olan karmaşık bir problemdir. Benzer şekilde saldırganlık, bireylerin eşyalarına, okuldaki ya da sportif alanlardaki nesnelere yönelik de olabilmektedir. Bu duruma vandalizm denilir ve saldırganlığın nesneye yöneltilmiş boyutu olarak kabul edilir (Bulut 2008).

Şiddet eylemi her şeyden önce bedensel bir saldıdır fakat normlara bağlıdır ve görecelidir. Norm değişince, eylem, şiddet eylemi niteliğini yitirebilir. Spor alanında, cerrahi alanda ve kanunları koruma görevi sırasında başvuru yasal şiddet eylemleri gibi... (Michaud 1991: 7-8). İnsanlardaki saldırganlık başkalarına fiziksel veya psikolojik zarar verme niyeti taşıyan tüm davranışları içerir. Niyet saldırganlığın temel öznesidir. Şiddet genellikle kasıtlıdır (M.E.B 2007; Morris 2002).

Yetkinin kasıtlı olarak kötüye kullanımını da şiddettir (M.E.B. 2006).

Toplum ruh sağlığı ve çocuk gelişimi açısından bakıldığında şiddet ortamında büyümenin ruh sağlığını olumsuz etkileyeceği, kişilik yapısı oluşurken izler bırakacağı, hatta psikopatolojiye yatkın bir zemin hazırlama riski oluşturacağı açıktır.

Şiddet kavramı bir taslak olarak araştırma sahası içinde yer almaktadır. Psikolojik çalışmalar sırasında “şiddet” saldırının bir alt formu olarak kabul edilmesine

rağmen Eğitim Bilimleri araştırma sonuçları ise tam aksine “saldırının” şiddetin bir alt formu olduğunu göstermiştir. Sosyolojik ve kriminolojik bağlamda şiddet genellikle davranış bozukluğu olarak tanımlanır (Jäger 2005). Tüm tanımlamalar aynı zamanda şiddetin saldırganlık ile eş anlamlı olarak kullanılabilirdiğini de göstermektedir. Şiddet genelde “tek bir saldırı aktivitesi” içerirken, saldırganlık “tekrarlanmış baskı, işkence aktivitesidir” düşüncesini kabul edenlere karşın şiddetin davranışın kendisini ifade etmek; saldırganlığın ise bir ruh halini anlatmak için kullanıldığı görülmektedir(Altıntaş 2006). Yani, şiddet davranışı, sergilenen tavrı anlatırken, saldırganlık daha çok bir duyguyu, ruh halini anlatır. Saldırgan davranış sergileyen biri zarar verme niyeti taşır (Özkan 2008).

Şiddeti tanımlamak, bir ilk adımsa da, şiddeti anlamak için yeterli değildir. Psikolojide ve sosyolojide hiçbir şeyi tam olarak anlamak ve bu budur deyip noktayı koymak olası değildir.

Saldırganlık, kuramlara göre; kökeni açısından kişinin kendisi tarafından yapılmı ve de kontrol edilebilir bir davranış olup olmadığına göre değişmektedir. Duygusal tanımlara göre saldırganlık öfke duygusunun yol açtığı bir davranıştır. Güdüsel tanımlara göre bir davranışın saldırgan nitelikte olup olmadığını niyeti belirler. Sadece zarar verme amacıyla yapılan davranışlar saldırgan olarak nitelenebilir. Davranışsal tanımlara göre; davranışın altında yatan niyet önemli değildir; bir başkasına fiziksel ve /veya psikolojik zarar veren her davranış saldırganlıktır.

Bu bağlamda ele alındığında saldırganlık, ülkemizde gençler arasında özellikle son yıllarda artmış ve her yere yayılmıştır. Evde, arkadaş çevresinde, okulda, spor sahalarında ve diğer alanlarda baskılanan, anlaşılmayan, kendini ifade edemeyen gençler genellikle kendini ifade etme yolu olarak saldırganlığı seçebilmekte bu da okullarda, sportif faaliyet alanlarında ya da eğitim verilen diğer alanlarda ciddi sorunlara neden olabilmektedir (Karataş 2009). Yapılan araştırmalar, şiddeti besleyen en önemli faktörleri üç noktada toplamaktadır. Bunlardan birincisi **aile** ve **çevre**, ikincisi **eğitim seviyesi** ve üçüncüsü ve belki de en önemlisi **medya**dır. Kişilik gelişiminde önemli etkilere sahip bu kurum ve araçların şiddete yönelik tutum ve davranışları, kişilerin dünya görüşlerinin ve hayata bakış tarzlarının gelişiminde önemli

bir etkiye sahiptir denilebilir. Tıpkı spor alanında, din alanında ve siyasi alanda yaşanan şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında rol oynayan fanatik eğilimlerin gelişiminde oynadığı rol gibi (Ayan 2006 a).

Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporu (2002)'nda şiddet, eylemin gerçekleştirildiği kişiler açısından 3 kategori altında sınıflandırılmıştır. Buna göre

- Kişinin kendisine yönelik yaptığı şiddet,
- Kişiler arası şiddet,
- Kolektif (topluma yönelik) şiddet olmak üzere 3 tip şiddet vardır (M.E.B. 2006; Zara 2008).

Şiddetin uygulanaşına göre ise:

- Fiziksel şiddet,
- Psikolojik şiddet,
- Ekonomik şiddet,
- Cinsel şiddet,
- Toplumsal alanda yaşanan şiddet olarak sınıflandırma yapılabilir.

2.2. Şiddet Çeşitleri:

2.2.1. Fiziksel Şiddet:

İnsanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici davranışlardır. Can sağlığı ve bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturması söz konusudur (Kahraman 2000). Başkalarına karşı fiziki şiddet kullanacak eylemde bulunmak fiziki saldırganlıktır (Köksal 1991).

Tıbbi bakım ve yiyecek, içecek gibi kaynaklara ulaşımını engellemek, alkol ve madde kullanımına zorlamak ya da doping maddeleri kullanması için sporcuyu zorlamak da fiziksel şiddettir (Gül ve ark. 2006; Kutlu 2006). Spor ortamındaki

kişilerin, kulüp takımlarındaki antrenörlerin, yöneticilerin, vs. genç sporcuları eğitmek, disipline etmek amacıyla vurma, tokat atma, popoya vurma, tekme atma, saç çekme, elindeki bir cisimle vurma veya cismi sporcuya fırlatma gibi bedeninin herhangi bir yerine vurma şeklindeki davranışların tümü fiziksel şiddeti oluşturur.

2.2.2. Psikolojik Şiddet:

Psikolojik Şiddet; küçük düşürme, utandırma, haksız suçlama, genel taciz, duygusal eziyet, baskı, şeref ve onur kırıcı her tür davranışlarla kişiyi bulunduğu ortamdan dışlamaya yönelik bilinçli ve kötü niyetli tüm eylemleri ve davranışları kapsamaktadır. Duyguları ve duygusal ihtiyaçları karşı tarafın, baskı uygulayabilmek için, tutarlı bir şekilde istismar etmesidir (Kahraman 2000; Kutlu 2006).

Ülkemizde İngilizce “**mobbing**” kavramına tam karşılık gelen Türkçe kelimeler; “psikolojik yıldırma, duygusal baskı, zorlama, psikolojik şiddet”tir.

Tacizin sözlük anlamı ise, “tedirgin etme, rahatsız etmedir” (TDK Türkçe Sözlük 1982 s:756).

Mobbing kavramı ilk olarak 1960’larda Konrad Lorenz tarafından bazı hayvan hareketlerini tarif etmek için kullanılmıştır. İsveçli Doktor Heinemann’da aynı terimi “bir grup çocuğun, tek bir çocuğa karşı yıkıcı hareketlerini” açıklamak için 1972’de kullanmıştır. Mobbing kavramı duygusal taciz anlamında ilk olarak 1984’de İsveç’de “İş Hayatında Güvenlik ve Sağlık” konulu bir raporun içinde Heinz Leymann tarafından ortaya atılmıştır.

Türkçede de son zamanlarda sıkça kullanılmaya başlayan bu kavrama göre; işyerlerinde belirli bir kişiyi hedef alıp onu dışlamaya çalışarak, ona, yöneticilerin “işe yaramaz damgasını” vurdurmak “mobbing”, bu eylemi yapanlar ise “mobber” olarak isimlendirilmektedir. İşletmelerin yönetim anlayışındaki gelişmenin yanında çalışma hayatı ve iş barışını bu derece olumsuz etkileyen, verimliliği önemli ölçüde düşüren “psikolojik şiddet” olarak adlandırabileceğimiz faktör; kavram olarak henüz gündelik dildeki yerini almamıştır.

Her taciz mobbing değildir. Bir tacize mobbing denilebilmesi için; kasıtlı olması, süreklilik ve sistemlilik niteliklerini taşıması gerekmektedir (Kutlu 2006). Yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre; yıldırıcı psikolojik davranışlar sonucunda mağdurun istifası, psikolojik tedavi ve intihar eğilimleri görülmektedir. Spor sahalarında sporculara uygulanan mobbing, sporcunun özgüvenini yitirmesine yol açmak, alaycılı sözler söylemek, kendisini ruh hastası olarak görmesini sağlamak, yaşadığı şiddetin suçunu genç sporcuya atmak ya da uygulanan şiddeti inkâr etmek gibi davranışlarla psikolojik şiddetin içindedir (Gül-Algıer 2006).

Eğitim sistemindeki çarpıklardan dolayı her ne kadar insanlar sevdikleri işte çalışmıyor olsalar da işinde kendini geliştirme çabası içerisinde olanlar ve genellikle işini sevenler psikolojik baskı altındadır; işine karşı beslediği güçlü bağlılık, işine duyduğu güven ve sevgi sonucu bu tür olumsuzluklarla başa çıkmaya çalışmak sağlık problemlerini de beraberinde getirir.

2.2. 3. Cinsel Şiddet:

Bir kişinin, diğer bir kişiyi kendi cinsel gereksinim ya da isteklerinin doyumu için cinsel nesne olarak kullanması ya da kullandırması, kişinin istemediği-rızası bulunmayan cinsel bir eylem içinde yer alması, sporcuyu istemediği cinsel davranışlara zorlamak, tecavüz, cinsel sapıklık, seksüel olarak aşağılama şeklinde tanımlanır. Temel hak ve özgürlüklere, bireysel özerklik ve bütünlüğe yönelmiş en ağır şiddet türlerinden biridir (Kaya 2010).

Cinsel Taciz: Bireyin, istemediği halde cinsel şakalara, tekliflere, cinsel içerikli görsel, sözel ya da fiziksel bir harekete maruz kalması olarak tanımlanır. Taraflardan birinin rızası dışında uygulanan her çeşit cinsel davranış şiddettir. Taciz çok genel biçimde “ister görsel, ister sözel ve bedensel olsun, cinsel nitelik taşıyan ve hoş karşılanmayan tavır ve/veya davranışlar” olarak tanımlanıyor (Özkazanç 2009; Atman 2003).

Çocuklar söz konusu olduğunda rızaya bakılmaz. 18 yaşından küçük kimseye yapılan her çeşit cinsel davranış taciz olarak değerlendirilir. Hareketlerin tek sorumlusu bu hareketleri uygulayandır.

Aile içi cinsel istismar olan ensest, ailelerin karşı karşıya kalmış olduğu en trajik durumdur. Ensest ilişkinin sonucunda oluşan şiddet ise genç bedenlerde ve ruhlarda kolay kolay onarılamayacak hasarlar bırakmaktadır (Gökkaya 2009).

Dar anlamda (eğitim öğrenim ve çalışma ortamını tehdit eden, zarar veren anlamında) ele alındığında taciz sorunu, tek bir vaka için bile olsa ilgilenilmeyi hak eder ve sorumluların durdurulmasını ve cezalandırılmasını gerektirir (Özkazanç 2009).

2. 2. 4. Ekonomik Şiddet:

Ekonomik kaynakların ve paranın karşı taraf üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli bir biçimde kullanılmasıdır (Kahraman 2000). Aile bütçesinden bilgisiz olmak, eve kaç para girdiğini bilmemek, bu paranın nereye harcandığını bilmemek vs. Eşin kazandığından ve harcadığından, önceliklerden, kararlardan hesap vermemesi vb davranışlar aile içi ekonomik şiddettir. Boşanma sonrası nafaka ödememek, zaten yoksulluğa düşen kadınla çocukları, daha da zorda bırakmak da ekonomik şiddettir.

Sporcu gençler için ekonomik şiddet ise ihtiyacı olan spor kıyafetlerine sahip olamaması, spor salonuna ulaşımı sağlamada sorunlar, kötü fiziki şartlarda çalışmak zorunda kalmak, aylık maaş ve primlerin zamanında ödenmemesi, kazandıkları müsabakalarda kulübün söz verdiği parasal kazancı vermemesi spor kulüplerinden gelen ekonomik şiddete örnektir.

Ailenin verebileceği halde genci harçlıksız bırakması, aç, susuz antrenman yapmak zorunda kalınması, sporcunun kazandığı paraya ailesinden biri tarafından el konulması, başarısız olduğunda harçlık kesme şeklinde cezalandırılması gibi davranışlar da aileden gelen ekonomik şiddete örnektir.

2.2.5. Toplumsal Alanda Yaşanan Şiddet:

Toplumsal yapının bütünlüğü ve devamlılığı yerleşik normlara uymaya ve temel sosyal değerleri benimsemeye bağlıdır. Ancak dinamik bir yapıya sahip olan toplumda, benimsenen ortak normlara ve sosyal değerlere karşı bir duruş her zaman vardır. Sapma ve suç olarak adlandırılan bu tür davranışlar, toplumsal düzenin sürekliliğini tehdit eder bir nitelik taşır.

Sapma: Sosyal normlara aykırı davranmak, yasadışı, ahlak dışı ve alışılanın dışında her şey (Özkan 2008).

Suç: Töreye, yasaya aykırı olan ve cezalandırılan davranışlardır.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılacağı üzere suç ve sapma, toplumsal yapıda patolojik birer durum olarak tanımlanmaktadır. Oysa Durkheim 1994'te, suç ve sapmanın toplum için pozitif sonuçlara sahip olduğuna dikkati çeker. Ona göre, tüm sosyal olgular toplumun uyumuna katkıda bulunmaya yönelirler ve sapan davranışlar belirli sınırlar içinde oluştukları takdirde normal toplumsal olgu gibi görülürler. Şiddet olgusunun en iyi toplumsal ilişkilerin dinamikleri içinde, bütüncül bir bakış açısıyla anlaşılabilceğini savunanlar ise, çatışmaların birbiri ile ilişki içinde olan, birlikte bir şeyler paylaşan ve ortak bir gelecek beklentisi olan bireyler ya da gruplar arasında olduğu düşüncesinden hareket ederler. Temelinde yatan sosyal ve siyasal nedenler ne olursa olsun, bu tür şiddet hareketlerinin birincil amacı, siyasal erki işleyemez duruma getirmek, onu halkın gözünde yıpratmak ve yığınları sindirerek iktidara el koymaktır (Sezer 2006).

Şiddetin ve saldırganlığın belirli “durumlarda” ortaya çıkması, saldırgan ve kurban olarak nitelediğimiz tarafları karşı karşıya getirmektedir. Bunların saldırı ve şiddet olaylarında oynadıkları “kurban ve saldırgan” rolleri ile birbirlerini karşılıklı olarak koşullandırmaları göz ardı edilmemesi gereken bir durum olsa da, bazı ilginç deneyler, olayların gurupsal ve erksel etkenlerin özde toplumsal boyutları üzerinde yoğunlaşmışlardır (Michaud 1991: 67-74).

1960'lı yıllarda gerçekleştirilmiş olan ve sonuçlarının halen canlılığını koruduğu Milgram deneyinde ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. İlk çarpıcı nokta, ceza verme yetkisiyle donanan deneklerin hiçbirinin itiraz etmemesidir. Deneklerin “işe” başlamadan önce, acı verici ve tehlikeli olabilecek derecede ceza aşamalarında duracaklarını belirtmişken, hepsi de tehlikeli sınırı aşmış, hatta %60'ı deneyi sonuna kadar sürdürmüştü, yüzlerini, gergin ve üzgün ifadeler kaplamış fakat kendilerini bilime hizmet ediyor olmakla savunmuşlardı. Diğer çarpıcı nokta, insanların kendi itaatkârlık ve saldırganlıklarını çok kötü değerlendirdiğidir. Aynı zamanda da insanlar, özerkliklerine aşırı güven duymaktadırlar. Skinner bu duruma “özgür ve onurlu davranış yanılışı” adını vermektedir. Söz konusu şiddet olunca hiç kimse sınırlarını bilememektedir. Bu deneyden alınması gereken derslerden biri, denekler içinde, çok yüksek bir oranın, yetkililere körü körüne itaat ettiği, giderek yüklendiği görevi iyi yapmak ve aldığı ücreti hak etmekten başka bir şey düşünmediği gerçeğidir. Kendisine itaat edilen kişinin “yetkili” olmasının da deneklerin deneyi devam ettirmesinde önemli bir etkisi olmuştur. (Michaud 1991: 67-74).

Milgram deneylerinden, sadizmle uzaktan yakından ilgileri bulunmayan, belirgin sapkın özellikleri olmayan kişilerin bile, itaat ve yetkilere boyun eğme ilkeleri uğruna birer işkenceciye dönüşebilmeleri ilginçtir. Boyun eğen ve “itaat” eden bir bireyin daha fazla şiddet potansiyeli taşıdığını göstermiştir. Ayrıca otorite figürünün saygınlığı arttıkça uyma davranışı ve şiddet davranışı da o denli artmaktadır. Bu gibi durumlar kötülüğün her an olağanlaşabileceğini ve duruma göre hepimizin birer cellâda dönüştürülebileceğimizi göstermektedir (Michaud 1991: 67-74).

Boyun eğici davranışların yaygınlık kazanması bireyin kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileme yanında, toplumsal yaşamın temel sorunlarını sağlıklı biçimde çözmeye yönelik tutum ve beceri geliştirmesini engelleyecek, toplum lideri olma gücünü ortadan kaldıracak, şiddeti onaylayan ve üreten bir kimlik geliştirme olasılığını artıracaktır. Toplumun en küçük ekonomik birimi olan ailenin içinde yaşanan şiddetin aynı zamanda toplumsal şiddetin aileye özgü kristalize olmuş bir biçimi olduğu düşünüldüğünde aile içi şiddeti saptama, önleme ve yarattığı olumsuz sonuçları

gidermenin yanında, şiddetin sosyal ve ekonomik kaynaklarını ortadan kaldırmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Kaya ve ark 2004).

2.3. Antropolojik Açıdan Şiddet:

Antropolojik çalışmalar: şiddet kavramını bir yana bırakarak, saldırganlıktan, saldırdan, savaşçılıktan söz etmeyi yeğlerler.

Lorenz'e göre saldırganlık içgüdü, toplumsal ilişkileri oluşturmaya, ilişki ve iletişim kurmaya yöneliktir. Bu canlılar arasındaki ilişkileri çatışma yoluyla düzenleyen bir içgüdüdür. Yaşam doğuştan var olan bir çatışma gücü tarafından biçimlendirilir. Lorenz'in kendi deyimiyle 'kötülük iyi işlere de yarayabilir'. Söz konusu insan saldırganlığı olunca kötülüğün olumlu yanlarını görmek o kadar kolay olmamaktadır. (Michaud 1991: 66).

2.3.1. Şiddetin Etiyolojisi:

Saldırganlığın etiyolojisini açıklamak için genetik, biyolojik, çevresel, psikolojik pek çok kuram oluşturulmuştur. Bu kuramların büyük çoğunluğu ciddi eleştiriler almış ve saldırgan davranışların değişik yönlerine tutarlı bir açıklama getirmekten uzak kalmışlardır (İrgil 2000).

Şiddet, genç insanlar için hem suçu işleyen hem de kurban olarak daima bir sorun olmuş, fakat asla günümüzdeki kadar yüksek düzeye ulaşmamıştır. Diğer tüm sosyal sorunlarda olduğu gibi bunda da tek bir faktör sorumlu görünmemektedir. Şiddet birbiriyle çok karmaşık şekilde etkileşim gösteren pek çok faktörün birleşiminin bir sonucudur (Bulut 2008; Charles 2002; Kocacık 2001; Mutza 2009).

2.3.1.1. Hormonların Etkisi:

Beyindeki sinirsel iletimi sağlayan maddeler olan nörotransmitterlerin, saldırganlığın da aralarında bulunduğu birçok davranışa olan etkileri son yıllarda üzerinde en çok çalışılan konulardandır (Rugancı 2003; Şahin 2003:118; Wilkinson 2003). Nörotransmitterlerden serotoninin düşüklüğünün saldırgan davranışlarda çok önemli olduğu, vazopressin, norepinefrin ve dopamin düzeylerinin de saldırgan hayat hikâyesi ile pozitif bir korelasyon gösterdiği kanıtlanmıştır (Rugancı 2003; Wilkinson 2003; Abay-Tuğlu 2000). Hayvan çalışmalarında saldırganlıkla ilgili psiko-biyolojik süreçlerin düzenlenmesinde beyinde yer alan bir bölge olan limbik sisteminin rol oynadığı bulunmuştur. Henüz limbik sistem nörotransmitterler ve hormonların nasıl bir etkileşim içinde saldırgan davranışı düzenlemekte oldukları tam olarak anlaşılabilmiş değildir. Genel olarak klinik hasta grupları dışındaki normal bireylerde ve sporcularda plazma veya tükürükte ölçülen testosteron düzeyi ile saldırgan davranışlar arasında pozitif bir ilişki vardır (Abay-Tuğlu 2000). Erkeklerde şiddet davranışlarının kadınlara göre daha fazla olmasından, bazı araştırmacılar testosteronu sorumlu tutarlar (Şahin 2003:118; Wilkinson 2003; Wright – Fitzpatrick 2006). Tüm bunların ötesinde bireyin çevresi, kişisel geçmişi ve yaşadığı olaylarla bu biyolojik süreçler arasında karşılıklı ve dinamik bir etkileşim olduğu unutulmamalıdır (Şahin 2003: 118; Wilkinson 2003).

İlk ve belki de en dramatik örnek kastre edilerek testosterondan yoksun bırakılan azgın boğanın uysal öküze dönüşmesidir (Beyleroğlu 2001). Yakın dönemde doping amacıyla androjen yapısındaki anabolik steroidleri kullanan atletlerin agresif davranmaya başladıkları gözlenmiştir. Normal davranış üzerinde çeşitli etkiler gösteren bu hormonların aşırı salınımında çeşitli davranışsal bozukluklar ortaya çıkmaktadır (Başoğlu 1998).

2.3.1.2. Genetik Faktörler:

Melanie Klein'e göre, suça eğilimli kişilerde süperben yok değildir. Bunlar bütünüyle içlerine gömmedikleri ebeveynsel süper benleri yüzünden sıkıntı içindedirler ve tepkilerini huzursuzluk ve saldırganlık yoluyla dışa vurmaktadırlar.

İstatistik esaslı başka araştırmalar ise saldırganlık ile yüz şekli ve saldırganlık vücut yapısı, saldırganlık ve fizyolojik bozukluklar, saldırganlık ve kalımsal (genetik) bozukluklar arasındaki bağlantıları incelemiştirlerdir. Tüm bu araştırmaların ardında, "doğuştan suçlu" tipini görmek olasıdır. Ne var ki kişiliksel unsurlar hiçbir zaman göz önünden uzak tutulmamalıdır (Michaud 1991: 67-78). Anormal kortizona sahip bireylerde saldırgan eğilim artışı bildirilmiştir (Beyleroğlu 2001).

Sosyal psikolojide saldırganlık, klasik olarak ya saldırganlık içgüdülerinin bir sonucu ya da öğrenilme sonucu edinilen bir davranış olarak açıklana gelmiştir. Farklı sosyal ortamlarda ortaya çıkan saldırgan davranışlar, bu temel kuramsal kabullerden yola çıkılarak anlaşılmaya çalışılmıştır.

2.3.1.3. İçgüdü Kuramı:

Freud ve Lorenz yaklaşımlarındaki pek çok farklılığa karşın, saldırganlığı bir içgüdü olarak gören kuramcılar arasında başı çekmektedir. Freud'a göre saldırganlık dürtüsü organizmada doğuştan vardır ve cinsel istek kadar temel bir insan davranışıdır. İlkel benliğin (id) içgüdüsel olarak yaptığı baskı sonucu insan şiddete yönelmektedir. İnsanlar, kendilerini aç, susuz ya da cinsel olarak uyarılmış hissedebildikleri gibi, saldırgan da hissetmektedirler (Kulaksızoğlu 2008; Ayan 2006 a).

Freud'a göre saldırganlık, insanda var olan ölüm içgüdüünün bir kısmının dışarıya yönelmesinden başka bir şey değildir. Elbette bu dışarıya yönelme bir engelleme durumunda ortaya çıkacaktır. Buna karşılık toplumsal yaşam içindeki yaptırımların ve belki de bireysel yetersizliklerin, ölüm içgüdüünün saldırganlık

biçiminde dışarıya yansıtılmasının önünde bir engel oluşturması, bu saldırganlığın yeniden içe yönlendirilmesine neden olacaktır. Bu kuramsal temel, insanın kendine yönelik saldırganlığının ve yıkıcılığının bir çözümlemesi niteliğindedir (Başoğlu1998). Freud'un kuramları, kendisini izleyenler tarafından iki farklı kuramsal çerçeveye yerleştirilmiştir. İzleyicisi Melanie Klein'a göre; ölüm içgüdüğü doğuştan gelen birincil bir içgüdü ve yaşamı boyunca insan organizması üzerinde sürekli bir tehdit oluşturur. İçten gelen bu tehdit karşısında insan kendini korumak zorundadır ve bu tehlide karşı ilk kendini koruma tepkisi "yansıtma"dır. Yansıtma yoluyla saldırganlık dış dünyadaki başka bir obje ve/veya kişiye yönlendirilir. Böylece insan kendisine yönelmiş olan bu yıkıcılıktan kurtulur. Bu kavram, aynı zamanda dış dünyada yaratılan bir düşman obje ve kendine yönelmiş kötülüklerin kaynağı olan bir düşmanın varlığına duyulan korkuyu da beraberinde getirir. Düşmana duyulan bu korku, o düşmana olan nefreti de uyararak arttırır. Artan nefret, yansıtma gereksinimini de arttırır ve bu saldırganlık-nefret, korku-yansıtma ilişkisi bir kısır açmazaya sürüklenir. Bir süre sonra yetersiz hale gelerek yerini yeni savunma türlerine terk eder (Uysal 2003). Sporla ilişkili seyirci şiddeti için sundukları açıklama çerçevesi içinde bu kuramlar, saldırganlığın nasıl azaltılacağı sorusuna verdikleri yanıtlar açısından önem taşımaktadır. Spor, bu bağlamda, yıkıcı enerjinin yıkıcı olmayan bir biçimde açığa çıkarılma fırsatı olarak görülmüştür.

Davranışçı (behaviorist) ya da **yeni davranışçı** (neo behaviorist) türden mekanik kuramlar Etiyolojik Görüş: Konrad Lorenz ve arkadaşları da saldırganlığı bütün organizmada var olan bir güç olarak görmektedirler (Ayan 2006 a). Bu güç türlerin yaşam mücadelesi için bir savunma aracı olarak kullanılmaktadır. Lorenz'e göre saldırganlık eylemi, bireyin diğer insanlarla arasındaki mücadele içgüdülerinden kaynaklanmaktadır (Başoğlu 1998; Michaud 1991: 67-71). Davranışçılar, kızgınlık ve saldırganlık tepkilerine yol açan etkilere söz ederler. Saldırganlık yaşam alanına yapılan ve yapılacak olan hücumlara yönelik bir harekettir. Aşırı etkiler ve ağır tahrikler de saldırganlık nedenleridir. Aşırı sıcaklığın, gürültünün ve nemin saldırganlığa etkileri deneylerle saptanmıştır (Kulaksızoğlu 2008; Michaud 1991: 67-71).

2. 3.1.4. Engellenme –Saldırganlık Modeli (Kırılgnlık- Saldırganlık):

Saldırganlığı içgüdü kuramlarından farklı bir biçimde açıklayan ünlü Engellenme-Saldırganlık Modeli'nde Dollard, Doob, Miller, Mowrer ve Sears, 1970'te, saldırganlığı bir dürtü olarak görmüştür. Bir içgüdü'nün tersine, dürtü her zaman var olan, sürekli artan bir enerji kaynağı değil; organizmanın yaşamsal bir ihtiyacı tatmin edilmediğinde ortaya çıkan ve yoksunluğu sona erdirmeye hizmet eden bir güç olarak kavramsallaştırılmıştır. J.Dollard'ın ana kuramı, saldırganlığın “Bir öznenin etkilere karşı yasak tepkiler gösterme durumu” anlamında huzursuzluk karşısında gösterilen ilk ve karakteristik tepki olduğudur. Saldırganlık, huzursuzluğun tahrik gücü, tepki girişiklik derecesi ve yol açtığı tepki ile doğru orantılı olarak azalır ya da çoğalır. Başka bir deyişle, etki ne kadar güçlü olursa huzursuzluk o kadar yoğun olur ya da saldırganlık, huzursuzluğun davranış biçimlerini etkilediği kadar olur. Şiddet, doğrudan doğruya huzursuzluğun kaynağına yönelir (Michaud 1991: 67-71; Köksal 1991). Bu modelde, engellenme ile saldırganlık arasındaki ilişki iki şekilde ifade edilmiştir: Engellenme her zaman saldırganlığa yol açar; saldırganlık daima engellenmenin sonucudur. Engellenme ve saldırganlık arasındaki bu nedensel ilişki kısa sürede – Berkowitz'e (1993) göre fazla kısa sürede – sorgulanmaya başlanmış ve ne engellenmenin her zaman saldırganlığa yol açtığı, ne de saldırganlığın zorunlu olarak engellenmeden kaynaklandığı gösterilmiştir. Ancak Berkowitz, öğrenme ve deneyimin her engellenmenin saldırganlıkla sonuçlanma olasılığını etkilediğini, ama engellenmenin saldırganlığa yol açma olasılığının var olduğunu öne sürmektedir. Engellenmenin her zaman değil, bazen saldırganlığa yol açması üzerine, Engellenme-Saldırganlık Modeli'ni gözden geçiren Berkowitz, engellenmenin, belirli koşullar altında olumsuz duygu üreterek saldırganlığı ortaya çıkardığını ortaya koymuştur. Olumsuz duygu ile birlikte engellenmenin, saldırganlığı ortaya çıkarmada, o anda çevrede bulunan ‘saldırganlık ipuçlarının’ da var olmasının önemli bir rolü vardır. Engellenmiş katılımcıların ortamda silah gördüğü durumda saldırgan davranma olasılıklarının daha yüksek olduğu, hatta bazı durumlarda, tek başına saldırgan ipucunun varlığının bile saldırgan davranışa yol açabileceği gösterilmiştir. Bandura'ya

göre (1973), bireyler engellenmeye karşı çok farklı davranımlar gösterebilmektedirler. Bazıları yardım ve destek ararken, diğersleri engellenmenin kaynağından uzaklaşmakta ve bazıları da uyuşturucu ve alkole sığınmayı seçmektedirler. Bazı psikologlar saldırganlığı engellenme sonucunda ortaya çıkan en basit tepki olarak kabul etmektedir (Köksal 1991).

Eğitim olanaklarına veya ekonomik ya da cinsel olanaklara ulaşamamanın bu olanaklardan yoksun kalmanın yarattığı huzursuzluklar günümüz toplumlarında yaşanan saldırganlıkları kısmen de olsa açıklayabilmektedirler. Filmlerdeki ya da duyumcu basındaki düşsel şiddet ile spor karşılaşmaları ise bu huzursuzlukları yeniden yönlendirme işlemi görmektedirler (Michaud 1991: 67-71).

2.3.1.5. Sosyal Öğrenme (Model Alma) Kuramı:

Saldırgan davranışı insan doğasının kaçınılmaz bir dışavurumu olarak kabul eden görüşlerin tersine, Sosyal Öğrenme Kuramında Bandura; saldırgan davranışın büyük ölçüde çevre tarafından üretildiği diğers bir deyişle sosyal davranış biçimleri gibi öğrenme süreçleri yoluyla kazanıldığını vurgulamaktadır. İnsanlar, sosyal hayatın her kesimindeki eğilimleri gibi inanç ve tutumlar alanındaki eğilimlerini de içinde yaşadığı çevreden öğrenirler. İnsanların sahip olduğu inanç ve tutumlar doğuştan değil, diğers insanlarla toplum içerisinde karşılıklı etkileşim yoluyla oluşur. Her ne kadar insan kişiliği, özellikle fiziksel yapısı, biyolojik faktörlerden etkilenirse de kişiliğin oluşumunda çevre ve öğrenimin çok büyük rolünün olduğu kabul edilmektedir (Charles 2002; Köksal 1991; Asma 2008). Saldırgan davranışın kazanılmasında ve bir edim olarak gerçekleştirilmesinde, hem pekiştirme ve cezanın, hem de gözlem yoluyla öğrenmenin güçlü birer mekanizma olduğu gösterilmiştir.

Bir çocuğun gençlikte göstereceği şiddet ve anti sosyal davranış onun yetişkinlikte göstereceği şiddeti yordar görünmektedir. Çocukların sosyalleşmesinde model almanın güçlü rolü vardır. Bir ana baba veya model alınan başka kişi zorba davranışlar içindeyse çocuk da şiddeti ve anti sosyal davranışları öğrenecektir.

Saldırganlığı öğrenme yollarından biri, özellikle saldırganca davrandıklarında istediklerini elde eden (ve cezadan kaçınabilen) modelleri izlemektir. Örneğin, temasa dayalı sporlarda saldırganlık davranışları çok seyrek eleştirilmektedir; aslında, genellikle alkışlanmaktadır. Profesyonel hokeyde, oyuncular arasındaki yumruklaşmalar, itişmeler, gol atarak sayı yapıldığı zamanki kadar hayranlık uyandırmaktadır (Charles 2002).

Bu modelin taraftarlarından Bandura ve Walters (1963) göre; çocuklar ne zaman, nasıl ve kime karşı saldırganlık göstereceklerini öğrenmektedirler. Bu öğrenilenler anne babadan gelmekle beraber, ekstradan akran gruplarından ve kitle iletişim araçlarından da gelmektedir. Hatta bunun en uç noktasında çocuklar agresyon teknikleri açısından anne babaları ve öğretmenleri, antrenörleri ve onlarından eğitim ve öğretimlerinden sorumlu diğer kişiler tarafından sürekli eğitiliyor olabilirler (Ayan 2007 b).

Saldırganlığın öğrenilmesinde, örneklerin önemi oldukça fazladır. Saldırganlık ve şiddet duygusal yükü fazla bir takım örnekler yolu ile “öğrenilir”. Kişi şiddeti bir çeşit stresle başa çıkma yöntemi olarak gözlemleyerek, model alarak, ebeveynleri arasında yaşanan şiddete tanık olarak, şiddetin birebir hedefi olarak, taklit yoluyla öğrenir. Saldırgan içgüdülerin serbest kalmasıyla, geçmişte oluşmuş saldırgan davranış eğilimlerinin su yüzüne çıkmasıyla ya da genel tahrik unsurunun artmasıyla saldırgan davranışlar oluşur (Michaud 1991: 67-71; Zara 2008: 81-94).

Sosyal Öğrenme Kuramı, özellikle görsel medyanın çocuklar ve yetişkinleri saldırgan davranışlar açısından nasıl etkilediği sorusunun sorulmasına ve bu konuda çok sayıda araştırma yapılmasına yol açmıştır.

Sosyal psikolojide, katarsis kavramı, saldırganlığın önceden ifade edilmesinin saldırgan duyguları azaltması hatta silmesi olarak tanımlanmaktadır. Freud, insanlarda bulunan bu yıkıcı saldırganlık enerjisinin bir şekilde boşaltılmaması durumunda kişinin, kendisine ve çevresine karşı tahrip edici (saldırgan) davranışlar içerisine girebileceğini belirtmiş ve artmış cinsel enerjinin, cinsel aktiviteyle azalması gibi yıkıcı enerjinin de saldırgan davranışlarla azalacağını ileri sürmüştür (Derwent 2007).

2.4. Şiddetin Epidemiyolojisi:

Şiddet konusunda istatistiklere bakıldığında; her yıl dünyada iki milyondan fazla kişi şiddet nedeniyle yaralanmakta, yaklaşık 520.000 kişi ölmektedir. Bu rakama hergün ihmal ve istismar edilen binlerce çocuk dâhil değildir. Şiddet nedeniyle hem fiziksel hem de duygusal kalıcı sakatlıklar yaşamaktadır. Birçok ülkede şiddet endemiktir ve 15-44 yaş grubu erkekler arasında kişilerarası şiddet üçüncü sırada ölüm nedeni olarak yer almaktadır (M.E.B. 2006; Altıntaş 2006).

Suç ve Yargı Araştırması (2003) (Crime and Justice System-C&JS) İngiltere’de yayınladığı raporda, 10-65 yaş arasındaki popülasyondaki şiddet oranlarını belirlemiştir: Büyük bir grubun incelenmesi sonucu elde edilen bulguya göre herkes hayatında en az bir kere (%41,0 oranında) şiddetle karşılaşmıştır. Bu oran, erkekler için %52, kadınlar için %30’dur. Erkeklerin %13’ü, kadınların %7’si saldırgandır. Dünya Sağlık Örgütü’nün istatistiklerine göre erkeklerin %14’ü ve kadınların da %7’si şiddet sonucu ölmektedir (Altıntaş 2006).

Ülkemizde, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995), ailelerin %34’ünde fiziksel şiddet, %53’ünde sözel şiddet olduğunu ve çocukların %46’sının fiziksel şiddet gördüğünü bildirmiştir (Doğansavaşargil-Vahip 2006).

Birleşmiş Milletlerin 2006 yılında yayınladığı ‘Dayak Raporu’nda dünya genelinde çocuklara dayak yoluyla uygulanan şiddetin yaygın olduğunu, dünyanın en az 106 ülkesinde, okulda dayanın bir ceza yöntemi olarak meşru görüldüğü bildirilmiştir. Çalışmada 18 yaş altı kız ve erkeklere, evde, okulda, bakım ve adalet kurumlarında, işyerlerinde ve toplum içinde uygulanan şiddetin büyük bir kısmının gizli olduğuna ya da üstünün örtüldüğüne de dikkat çekiliyor (Gözütok 2008).

Norveç’te Olweus (1993) tarafından yapılmış bir çalışmanın bulguları ilk, orta ve lise öğrencilerinden oluşan örneklemin %15’nin hâlihazırda ve geçmişte zorbalığa karışıklarını göstermiştir. Bu öğrencilerden %9’u kurban, %7’si zorba ve %1,6’sı ise zorba/kurban’dır (Kutlu 2006).

Aile içi şiddetin kadınlardan sonraki kurbanları çocuklardır. Amerikan verilerine göre yılda bir milyon çocuk kötü davranışlara maruz kalmaktadır. Bunların iki yüz bin kadarı fiziksel kötüye kullanım, yüz bin kadarı cinsel taciz, geri kalanı ise ihmal ve ilgisizlik olarak sınıflandırılmaktadır. Ortalama 40 çocuktan biri bu davranışlara maruz kalırken, kötü davranan ailelerin azalmayıp arttığı saptanmıştır. Aileler dışında en ağır kötü davranma okullarda öğretmenlerden ve eğitmenlerden gelmektedir (İrgil 2000). Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de şiddete en çok kadınlar ve çocuklar uğramaktadır. Şiddeti uygulayan erkeklerin, genelde düşük özsaygıya sahip olduğu, şiddeti güçsüzlük ve yetersizlik duygularını yenme ve öz saygıyı bulma çabası olarak gördüğü belirtilmiştir (Gökkaya 2009).

Leymann'ın İsveç'te yaptığı araştırmaya 2400 çalışan katılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre, kadın çalışanların %55'i, erkek çalışanların %45'i duygusal şiddete maruz kalmıştır. Bayanların %3'ü diğer bir bayandan duygusal şiddet görmüştür. Erkek çalışanların %76'sına, erkek bir çalışan tarafından duygusal şiddet uygulanmıştır. Kurbanların %21'ine ise, her iki cinsten kişiler tarafından duygusal şiddet uygulanmıştır. Leymann'ın araştırmalarına göre, duygusal şiddete maruz kalanların %10-%20 ciddi hastalıklara yakalanmakta ya da intihar etmektedir. Klinikteki hastaların %80'ni intiharı düşünmekte, bunların %25'i intihara teşebbüs etmektedir. Leymann, İsveç'teki her 15 cinayet vakasından 6'sının iş yeri problemlerinden kaynaklanabileceğini vurgulamaktadır. Avrupa Birliği'nin 27 üye ülkesinde gerçekleştirilen görüşmelerin sonuçlarına göre, bir önceki yıl içerisinde çalışanların %8'i (12 milyon çalışan) duygusal şiddete maruz kalmıştır (Onbaşı 2007). Gençlere karşı şiddetle ilgili diğer araştırmalar incelendiğinde; gençler kendilerine bilerek ve isteyerek, kasten tekme ya da tokat atıldığını ve bunların %15,5'i 'ayda 1-2 kez', %3,2'si 'ayda 3-6 kez' bu şiddete maruz kaldıklarını, eşyalarına zarar verildiğini düşünenlerden %10,7'si 'ayda 2 - 3 kez', %1,7'si ise 'ayda 3-6 kez' bu şiddete maruz kaldıklarını, bir öğretmen tarafından arkadaşlarının önünde komik duruma düşürüldüğünü düşünenlerden %20'si 'ayda 1-2 kez', %4'ü de 'ayda 3-6 kez', %1,3'ü de 'ayda çok kez' bu davranışa maruz kaldıklarını söylüyorlar, haklarında çirkin ve alaycı sözler söylendiğini düşünenlerin %27,3'ü 'ayda 1-2 kez', %8,4'ü 'ayda 3-6 kez', %3,9'u da 'ayda çok kez' bu davranışlarla karşılaştıklarını söylüyorlar (Baier-Pfeiffer

2009). Tecavüze uğrayanların büyük bir kısmını (%36-58) 15 yaş ve daha genç kızlar oluşturmaktadır (Ataman 2003).

2007 yılı Alman kaza sigortasının verilerine göre 11 yaş altı okul kazaları 26.993, 11-15 yaş arası 50.970, 15 yaş üstü 11.641, toplam 88.704 öğrenci okullarda aggressive çatışmalar sonrasında yaralanmışlardır. Oysa 2000 yılı sonuçları şöyleydi; 11 yaş altı 31.525, 11-15 yaş arası 75.784, 15 yaş üstü 13.934, toplam 121.243 öğrenci şiddet olaylarına karışmış ve yaralanmıştır (Baier-Pfeiffer 2009). Bu da okulda şiddet olaylarının ergenlikle belirgin bir bağı olduğunu gösteriyor. Küçük yaştaki adolösanlarda şiddet eğilimi daha yüksek bulunmuş (Wright – Fitzpatrick 2006).

Avrupa'da gençlik şiddetinin artış gösterdiği, eğitim sürecinde de bir miktar arttığı belirlenmiştir. Ne yazık ki az da olsa eğitimde şiddet genel bir artış göstermektedir (Jäger 2005).

2.5. Ergenlik ve Şiddet:

Ergenlik, bireyin gelişim süreci içerisinde çocukluk döneminin bitişiyle başlayıp fizyolojik olarak erişkinliğe ulaşıncaya kadar geçen dönemdir. Ergenlik dönemi gelişmekte olan çocuk için yaşanılması zor bir evredir (Uysal 2003).

Her yaş grubunda olduğu gibi ergenlerin sergiledikleri önemli duygusal ifadelerden biri öfkedir ve öfkenin ifade edilme biçimi önemlidir. Eğer öfke uygun yollarla açığa çıkarılmazsa ya da ifade edilemezse ergende fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlara neden olabilir (Albayrak 2009).

Ergenlik döneminde birey hem bedensel, hem ruhsal, hem de toplumsal alanda değişime, dönüşüme uğrar "ergenliği, insanda bireyi yetişkine özgü ayrıcalıklarının kendisine verilmediğini hissettiği zaman başlayan ve yetişkinin tüm gücü ve toplumsal konumu toplum tarafından bireye verildiği zaman sona eren gelişim dönemi" olarak tanımlar. Schulz ergenliği "genç yetişkine değişik yetişkinlik rollerini vatandaşlık

sorumluluğunun sonuçlarına katlanmak zorunda kalmadan denemesine izin verildiğinde yaşanan negatif bunalım" biçiminde tanımlamaktadır.(Haran 2004).

Dürtülerdeki kabarma ve şiddetlenme ego üzerinde bozucu bir etkiye neden olur. Dolayısıyla pek çok yazar tarafından "fırtına ve stresler" dönemi olarak tanımlanan bu dönem bu özellikleriyle kendisi bir kriz özelliği taşır.

Ergen için psikolojik anlamda bağımsızlığını kazanabilme, kendine yön verecek yeni değerler bulma ve benimseme sorunu önem kazanır. Yeni arayışlar içinde olan genç mevcut değerler ve hayatın anlamını sorgular. Gençler bu evrede özerk bir birey olmakla, toplumun uyumlu bir üyesi olmayı bağdaştırma durumundadır. Bu dönemde genellikle ana-baba ile yaşanan çatışmalar, okulda yaşanan başarısızlıklar, kendi cinsinden ve karşı cinsten akranlarıyla ilişkide çıkan sorunlar dikkati çeker. Gençler için özellikle bir gruba uyma gereksinimi bazen kendilerine zarar verecek alt kültür gruplarına katılmalarına yol açar. Bazen de yaşadıkları kişiler arası çatışmalar ve yoksunluklar sonucu sağlıklarını bozucu maddelere ya da yaşamı tehdit edici davranışlara yönelirler.

Ergen kendisi için önemli olan kişilere gereksinim duymadığını kendi kendine kanıtlamaya çalışırken şimdiye kadar yeterli gördüğü anne babasının ve diğer önemli kişilerin bu yeterli yönlerini yadsımaya başlar. Böylece aileye ve diğer otorite figürlerine daha fazla gereksinim duymasından ileri gelen içsel çatışmayı geçici olarak çözmüş, kendini onların desteğine gerek duymaz halde görmeye başlamıştır. Bu çatışmalar sırasında çocukluktan itibaren kendisine sevgi vermiş olan anne ve babadan uzaklaşmaya başlar. Aynı zamanda anne-baba sevgisinin kaybı nedeniyle büyük bir yalnızlık ve hüznü duyar. Bu durumda aile dışında yeni sevgi kaynakları aramaya başlar.

Akran grubu ve arkadaşlık kendisi için olağanüstü önem kazanır. Çünkü anne baba egemenliğine, onların değer yargılarına ve kendi yaşamına karışmalarına az veya çok karşı çıkabilmiş olan genç artık toplumda birilerine ait olma özlemini duymaktadır Ergenlik döneminde kriz potansiyeli taşıyan konular arasında meslek seçimi, değerlerin yerleşimi ve yakınlık kurma komponentlerini içeren kimlik temaları gündemdedir. Oldukça sıkıntılı olan kimliğin kazanılması sürecinde aile ve sosyal kurumların temel

değerleri daha sonra benimsenmek üzere ret edilir.. Tüm bu gelişmeler bazı ailelerde ergene karşı baskı ve şiddet davranışlarıyla sonuçlanır. Çocuklara ve ergenlere yönelik şiddetin yol açacağı zarar toplumsal yaşamın diğer alanlarında yetişkinler arasında yaşanan şiddetten çok daha derin ve kalıcı iz bırakmaktadır. Çocukların ve ergenlerin şiddete maruz kaldıkları sosyal kurumların başında aile gelmektedir; bunu okul ortamında ve eğitim ortamında (sportif alanda) yaşanan şiddet izlemektedir (Hoşgör 2006).

Yaşam boyunca süreklilik kazanan şiddet, yetişkinlerden çocuklara yönelik bir davranış biçimi olarak nesilden nesle aktarılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuğa yönelik Şiddet Küresel Araştırma Raporuna göre; tüm dünyada milyonlarca çocuk şiddetin yaşamın normal bir parçası olduğuna inanarak büyümektedir. Pek çok çocuk kendilerine yönelik şiddet olaylarını bildirmeye korkmaktadır. Şiddet toplumda kabul edilebilir bir olgudur tespitleri yapılmıştır (M.E.B. 2006; Gözütok 2008).

2.6. Eğitim ve Şiddet:

Eğitimin temel amaçlarından birisi çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmek, yeteneklerini keşfedip eğitim yoluyla geliştirerek iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir (Korkmaz ve ark 2007).

Okullar ve eğitim ortamları, sportif alanlar çocuğu yaşama hazırlar. Burada kazanılan değerler çocuğun yaşamını ve toplumsal değerleri algılama biçimini olumlu yönde etkiler. Bu çerçevede çağdaş eğitim ve öğretim ilkelerine göre görev yapan bir öğretmen, eğitmen sadece ders veren, sınav yapan ve not veren değil aynı zamanda bir organizatör, bir yönetici, bir rehber, bir izleyici ve bir değerlendircidir. Öğretmenler ve eğitmenler okulda öğrenim ortamını zevkli hale getiren, öğrencileri ile sağlıklı ilişkiler kurarak en etkili yöntem ve stratejileri başarıyla kullanarak öğrencilerini öğrenmeye teşvik eden sanatkârlardır (Akdemir 2009; Korkmaz ve ark.2007). Sporda olduğu gibi

tüm becerilerin öğrenimi sınama-yanılma yolu ile doğruyu bulma şeklinde gerçekleşir. Bu da öğrenme ilkelerine göre her yeni öğrenene “hata yapma hakkı” verir. Spor eğitim ortamlarında eğitimciler, doğrusunun nasıl olabileceğini söylemek yerine kişinin nasıl hata yaptığı üzerinde durarak, öğrenenin hata yapma hakkını elinden alabilir. Çünkü burada kişinin yaptığı beceri yerine, kendisi hatalı bulunmaktadır ve bu da öğrenenin yapılan davranışı kendisine yönelik bir saldırı olarak hissetmesine yol açabilir. Çocuğun doğruyu yapmasını onun görevi, hata yapmasını ise suç olarak görmek tipik bir saldırı odaklı öğretim tarzı olarak nitelendirilebilir. Spor ortamlarında başarıları dikkate alınmadan sürekli hataları yüzüne vurulan çocuklar arkadaşlarının yanında sürekli başarısızlık örneği haline gelir. Böylece sürekli saldırı altında kalarak saldırı odaklı bir yaşama biçimine yönelebilirler. Arkadaşlarının yanında gerçekleşen bu tür saldırılar, diğerlerinin saldırılarının da haklı gerekçesine dönüşebilir. Bu etkileşim bir kartopu gibi gittikçe büyüyerek şiddetin de kaynağı olabilir. Aile ortamlarından gelen, hata bulma ve ret etmeye dayalı iletişim, çocuğun dünyaya bakış tarzının da temellerini atmaktadır (Kasap 2003).

Çocuklarımız okullarda, ibadet yerlerinde, sportif eğitim alanlarında büyüklerin gözetimi ve otoritesi olan her yerde şiddete maruz kalmaktadırlar. Yıllardır eğitim ve öğretimden sorumlu kişiler, şiddetin, çocukların beklediği, herkesin anladığı ve anlayışla karşıladığı hızlı bir disiplin sağlama yöntemi olduğunu kabul etmişlerdir (Gözütok 2008). Oysa disiplin sadece cezalandırmak ve kurallara zorlamak değildir. Disiplin uygulamalarında amaç, birey ya da grupların dış kontrol olmaksızın belirlenen kurallara uymaya çalışılmasının sağlanması olmalıdır. Sporcular hangi davranışın istedik, hangisinin istenmediğini kendisi karar vermelidir (Çifçi 2006).

Bruner bütün çocukların merak, başarıya isteği, başkaları ile birlikte olma ve öğrenme gibi içten gelen güdülerle donanmış olduğunu belirtmektedir. Bruner ve Hilgart’a göre bireyin öğrenmesinde içten gelen uyarımlar dıştan gelen uyarımlardan daha etkili olmaktadır. Bruner’e göre eğitimde içgüdülerden yararlanılmalıdır. Ödül ve ceza gibi dış motifler öğrenme için uygun değildir. Çocuklarımızın yaşam felsefesinin oluşmasında çok önemli bir görev üstlenen eğitim ve öğretim kurumlarında çocuğun şiddetle karşılaşması hiçbir eğitim anlayışı ile bağdaştırılmaz (Gözütok 2008).

Buna rağmen eğitim kurumlarındaki şiddet ve zorbalık gün geçtikçe daha sık görülen ve duyulan bir hal almıştır. Yapılan araştırmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin %19,5 fiziksel, %21,8 psikolojik şiddet uyguladığı tespit edilmiştir (Çifçi 2006).

Olweus zorbalığın hem doğrudan fiziksel boyutunun hem de dolaylı boyutunun altını çizmiştir. Ona göre şiddeti uygulayan kişi olan zorba ve kurban arasında güç dengesinin eşit olmaması gerekir. Bir başka ifadeyle, saldırgan eyleme maruz kalan kurbanın zorbaya karşı çaresiz ve kendisini savunamayacak durumda hissetmesi gerekir. Bu güç dengesizliği bedensel olabileceği gibi psikolojikte olabilir (M.E.B. 2006; Alper 1996).

Toplumsal yapıda şiddet kültürü sorun çözme yöntemi olarak algılanmaktadır, içselleştirilen şiddet olgusu ergenden ergene yönelebilmekte, aynı zamanda bir kimlik edinme şekline dönüşebilmektedir. Ergene yönelik empati oluşturmak, onlarla konuşmak, sorunlarını katılımcı bir yaklaşımla belirlemek gerekmektedir. Aksi takdirde, sözel iletişim kanallarının tıkanıdığı ortamlarda fiziksel ve/veya duygusal şiddet aracılığıyla oluşturulan "iletişimsizlik" ortaya çıkmaktadır. Kısaca, gerek aile ortamında gerek okul ortamında gerekse sportif alanda ergenler arasında yaşanan şiddet olgusunun kısmen sözel ve demokratik iletişim eksikliğinden kaynaklandığını unutmamak gerekir (Hoşgör 2006).

2.7. Spor:

Spor, insanın bedensel, ruhsal ve aynı zamanda sosyal alanda gelişmesini sağlayan bir uğraşı olup, insanın doğasıyla savaşımdan kaynaklanmış bir olgudur. Bilindiği gibi ilk insanlar, beslenmek, vahşi, yırtıcı hayvanların saldırılarından korunmak ve kurtulmak amacıyla avcılık yapmışlar, avladıkları hayvanların etinden, derisinden yararlanmışlardır. Böylece avcılık, insanoğlunun hayatında önemli bir uğraşı olarak yer almış, insanlık tarihi boyunca bir spor dalı olarak gelişmiş ve öteki spor

dallarının kaynağını oluşturmuştur. Bu nedenle tüm spor dallarının temelinde, geniş kapsamlı bir kavram olarak insanın kendisiyle başkalarıyla mücadelesi yer alır (Köknel 1996 a; Acet 2005).

Spor her ne kadar, daha hızlıya, daha güçlüye ve daha yükseğe ulaşmak için yapılan büyük bir mücadele ise de, aynı zamanda evrensel ilke ve kurallarla yapılan bir oyun, yarış ve eğlencedir. Spor, yarışma ve rakip olmanın yanında sevgi, barış ve kardeşliktir. Sporu yapanların ya da seyirci ve taraftarların bireysel ya da sosyal nedenlerle bu amaçları görmezlikten gelmeleri, saptırmaları, kötüye kullanmaları, sporun, saldırgan davrananların ve şiddet eylemlerinin yer aldığı savaş alanına dönüştürülmesine neden olmuştur (Köknel 1996 a; Acet 2005).

Spor, duygularımızın olabildiğince özgürce ortaya konduğu bir ortamdır. Her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkânı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır (Küçük-Koç 2004).

21.yüzyılda toplumlar arası iletişimin kurulmasında rol oynayan pek çok sportif aktiviteler içerisinde futbol, basketbol, voleybol, hentbol, kitlesele sporun yoğun yaşandığı ve kabul gördüğü dallar arasındadır. Spor kulüplerinin bu küresel aktivite içerisinde amaç ve hedeflerine ulaşabilmek için, yoğun rekabet koşulları ve stres altında, uzun dönemli başarılar elde edebilmesi çok önemlidir (Cengiz 2009: 17).

2.7.1. Sporda Şiddet:

Spor, saldırganlığı kanalıze etme ve kontrol altında tutma aracıdır. Günümüzde spor tarif edilirken, onun çoğunlukla saldırganlığı ortadan kaldırma ve öfke patlamalarını hafifletme imkânını sağladığından söz edilir (Şahin 2003: 61). Diğer taraftan, birçok spor müsabakasında, özellikle de futbolda saldırgan eylemlerin sayı ve şiddetinin arttığı gözlenir. Sportif yarışmalar, bu enerjinin deşarj edilebilmesi için birer

araçtır ve yine yarışma kuralları da bu enerjiyi kontrol etme mekanizmalarıdır. Sıradan insanlar yarışmalar olmadan mutlu olamazlar çünkü insanın yaratılışından bu yana en ciddi faaliyetleri teşvik edici unsur olmuştur. İlkel yarışmalar rakibi veya eşini öldürmeyi teşvik edebilen çatışmalardır. Sıradan sporlarda, artistik sporlarda yarışmalar çok az zarar verici bir hal almıştır.

Genel olarak spor veya özel olarak futbol, toplumdaki yıkıcı saldırganlığı azaltmada bir işlev görür mü, yoksa tam tersine saldırganlığı artırmaya mı hizmet eder? Bir başka anlatımla, spor seyircilerinin saldırganlık düzeyleri, tanık oldukları şiddetten dolayı artar mı, azalır mı?

Sporda saldırganlık bir boşalma vasıtasıdır. Kişi toplumun normal şartlarda men ettiği saldırgan davranışları spor ile yok edebilir. İnsanlarda otoriteye baş kaldırma, baskıya boyun eğmeme gibi isyanların yerine spor faaliyetlerinde bu hırs ve saldırgan davranışlarda bulunmakta, ceza vermekten zevk duymaktadır. Bazıları saldırganlık arzularının sportif faaliyetlerle azaldığını, bazıları da aksine spor ile bu arzuların daha da arttığını savunmaktadırlar (Kabak 2009). Aşırı zorlanmalar sakatlanmalardan başlayıp, intihara kadar varabilen ruhsal bozukluklara yol açıyor bedensel ve ruhsal bakımdan sağlıklı bir gençlik ve ulus kazanmakta en doğal ve etkili bir yol olan spor amacından uzaklaşmakta, zararlı olmaya başlamaktadır. Yüksek performans ve her ne pahasına olursa olsun kazanmaya koşullanan gencin, sosyalleşme süreci bozulduğundan, sosyal uyumu da güçleşiyor. İdeal ile gerçek arasındaki çelişkinin büyümesi toplumun ve gencin ruh sağlığını tehdit ediyor (Küçük-Koç 2004).

2.7.1.1. Takım ve Bireysel Spor Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi:

Basketbol, hentbol, futbol, voleybol, hokey, sutopu gibi sporlar ekip halinde yapılır. Bu sporlarda başarı, bireyin bedensel ve ruhsal becerisi, yetisi, yeteneği ve yaratıcılığının yanı sıra grup içi ilişkilerine, iletişimine de bağlıdır. Sporcunun seçtiği

spor dalına uygun olup olmaması da o spor dalında yapması gerekenler ve yapabildiklerine göre antrenörünün şiddetine maruz kalmasında bir etkidir.

Bireysel sporla ilgilenen sporcuların müsabaka boyunca kendi kararlarını vermeleri ve aldıkları kararların sadece kendi müsabaka sonuçlarını etkilemesi sebebiyle, takım sporu yapan sporculara göre daha bağımsız ve avantajlı oldukları düşünülmektedir. Zira takım içinde uyum veya uyumsuzluğun birinci dereceden herkesi dolaylı etkilediği takım sporunda bireylerin daha çok baskı altında oldukları söylenebilir (Tutkun- Güner ve ark. 2010).

2.7.1.2. Şiddetin Ortaya Çıkmasında Spor Branşının Etkileri:

Almanya ve diğer bütün Avrupa ülkelerinde çatışma ve şiddet olaylarına katılım gençlerde çok fazla ve bu sık karşılaşılan bir problem. Bu yüzden Avrupa komisyonu gençlerin spora katılımlarının şiddetin önlenmesine yardımcı olacağını varsayarak Ulusal Öğrenci Araştırma Programı oluşturmuş ve hangi spora katılımın şiddet içeren davranışları etkilediğini araştırmıştır. Almanya da 15 yaş ve üzerindeki çocuklar üzerinde yapılan araştırma sonuçları sportif aktivitelerin şiddeti önlemediğini göstermiş (Mutza-Baurb 2009).

Basketbol ve Amerikan futbolu seyredenler ile amatör boks seyredenlerin, maç sonrası saldırganlık düzeylerinin, ölçüldüğü bir çalışmada, basketbol ve Amerikan futbolu seyredenlerin saldırganlığında artış, boks seyredenlerinkinde azalma görülmüştür. Turner (1970), elde ettiği bulgulara dayanarak katarsis ilkesini reddetmiştir. Sporda seyirci saldırganlığı konusunda, spor literatüründe en fazla referans gösterilen araştırma, Goldstein ve Arms (1971) tarafından, Amerikan futbolu ve jimnastik seyircileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Amerikan futbolu ve jimnastik seyircilerinin, spor olayı öncesi ve sonrasında saldırganlıklarının ölçüldüğü bu çalışmada, futbol seyircilerinin düşmanlık düzeylerinin maç sonrasında, maç öncesine göre düştüğü, jimnastik seyircilerinin düşmanlık düzeylerinde ise fazla bir değişme olmadığı gösterilmiştir. Bu sonuç, araştırmacılar (Goldstein ve Arms, 1971) tarafından,

fiziksel temas içeren sporları seyretmenin, insanlarda saldırganlığa karşı olan ketlemeleri azalttığı ve ketlemedeki bu azalmanın sözel düşmanlık düzeyinde artışa yol açtığı biçiminde yorumlanmıştır. Özellikle yöntem açısından eleştirilmesi üzerine, bu çalışma, Arms, Russel ve Sandilans (1979) tarafından tekrarlanmıştır. Araştırmacılar, bu kez futbol seyircisi yerine buz hokeyi taraftarlarıyla çalışmış ve profesyonel güreşi de araştırmaya dâhil etmişlerdir. Kontrol olay olarak, eyalet çapında düzenlenen yüzme yarışmasını kullanmışlardır. Buss-Durke Düşmanlık Envanteri'nin yanı sıra çeşitli ölçüm araçlarının da kullanıldığı çalışmanın sonuçları, öncesine benzer biçimde, katarsis ilkesini desteklememiştir. Diğer bir deyişle, buz hokeyi ve güreş karşılaşmasını seyredenlerin karşılaşma sonrasında düşmanlık düzeyleri artarken, rekabetçi fakat saldırgan olmayan yüzme yarışmasında deneklerin düşmanlık düzeylerinde hiçbir değişiklik görülmemiştir (Kayaoğlu 2004).

2.7.1.3. Şiddetin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Kişisel Faktörler:

Spor psikolojisindeki gelişmeye paralel olarak, spora özgü, kişilik araştırmalarıyla ilgili çalışmalarda artmıştır. Bilindiği gibi, kişilik araştırmalarının amacı, bir kişiyi, kendi tipik eğilimleri açısından, bir tanımlama ve tahmini mümkün kılacak şekilde nitelendirmektir. Spordaki kişilik araştırmalarında bir yandan, spora farklı derecelerde katılım gösteren (sporcular veya spor yapmayanlar gibi) ve farklı derecelerde başarılı olan kişiler, diğer yandan da spor yapanlar arasındaki kişilik yapıları araştırılır (Şahin 2003).

Sporla kişilik arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde ortaya koymak istediğimizde, cevaplandırılması gereken iki soru karşımıza çıkar: “Herhangi bir spor faaliyetinde bulunan insanın kişiliğinde bir değişiklik olur mu?” ve “Belirli kişilik özellikleri, belli bir spor türünü belli bir düzeyde icra etmek için gereklilik midir?” Spor ve kişilik arasındaki etkileşimin mevcudiyetinden şüphe duymayan araştırmacılar, yukarıdaki sorulardan yola çıkarak toplumsallaşma ve seçicilik hipotezlerini ortaya koymuşlardır. Toplumsallaşma hipotezine göre, spor kişiliği etkiler. Burada spor bağımsız değişkendir. Kişilik ise bağımlı değişkeni meydana getirir. Seçicilik hipotezinde ise

sadece yapılacak spor türünün seçimini değil, aynı zamanda spordaki başarıyı da etkilediği ileri sürülür. Burada kişilik bağımsız değişkeni, spor ve sporda ki başarı da bağımlı değişkeni temsil eder (Şahin 2003: 163). Saldırganlığı doğrudan öğrenmenin diğer bir şekli ise dövüş ve şiddet tekniklerindeki beceri eğitimidir. Fiziksel bir saldırı ile kendilerinin yaralanabileceğini düşünen bazı kişiler, karate ya da kendini savunma teknikleri eğitimi almak istemektedirler. Bu istek, kişinin kendi güvenliği ya da öç alma düşüncesinden de kaynaklanabilmektedir. Beceri eğitimi, kişinin saldırgan bir mücadelede başarıyla karşı koyabilmesi ile ilgili kendine güvenini arttırıcı bir etkiye sahiptir (Tiryaki 2002).

2.7.1.4. Şiddetin Ortaya Çıkmasında Kulübe Bağlı Etmenler:

Günümüzde spor, içinde yaşadığımız toplumsal hayattan ayrı düşünülmemelidir. Spor sosyolojisi ve psikolojisi hakkında yapılan araştırmalar, sporun toplumsal yapının bir yansıması olduğunu göstermektedir. Spor sahalarındaki seyircilerin "takım tutma ve bir takımın taraftarı olmalarına" bağlı olarak saldırganlıklarını da bu yapı içerisinde ele almak gerekir (Çağlayan 2003).

Spor, özellikle profesyonel spor “yenilecek, alt edilecek “diğer (ler)’ini gerektirdiği için bu tür simge ve inanç kümelerinin üretilmesi, yani türdeş olmayan bir “biz” in içindeki gerçek farklılıkların bir “kurmaca ulus birliğinin” kurulması için çok elverişli bir ilişkisel mekân sunar (Mutlu 1996).

Saldırgan davranışların ortaya çıkmasında, spor karşılaşmasının ne pahasına olursa olsun kazanılmasını düşünen ve bu yolda hareket eden yönetici, antrenör ve taraftarın da büyük rolü bulunmaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak için teknik adam ve yöneticilerin ortaya koydukları olanakların sporcular tarafından çok iyi bir biçimde algılanması, değerlendirilebilmesi gerekir, olanakların olumlu, olumsuz, erişilebilir, erişilemez olup olmadıklarını düşünüp değerlendirecek kapasitede olmaları arzu edilen bir durumdur. Sporcuların okuma, öğrenme ve düşünme yeteneklerinin gelişmesine katkıda bulunmak direk olmasa bile dolaylı olarak verilen eğitim-öğretimin bütünlüğü

içerisinde yer aldığı düşünüldüğünde antrenörün burada etkili bir rolü yüklenmesi gerekir. Antrenörün kendi eğitim durumu ve sporcuya yaklaşımı sporcuya rol model olması önemlidir. Antrenörün, her şeyden önce çok iyi bir pedagog, psikolog ve çok iyi bir taktisyen olması gerekmektedir. Bir antrenör birçok sporcuyu performansa yönelik antrene etmeye çalışırken, onların kişisel özelliklerini, iç dünyalarını, stresten etkilenme düzeylerini bilmelidir (Öztürk ve ark 2004).

Sporcunun takım içerisindeki davranışları, bazı yıldız sporcuların kendilerini daha üst bir statüde görmelerinden kaynaklanan sorunlar, takım birliğinin bozulmasında önemli bir yer tutar. Takım içi grup normlarının oluşturulması ve bu normlara her sporcunun uyma zorunluluğu getirilmeli, aksi takdirde grup normlarına uymama belirli bir disiplinsizliği ve dolayısı ile başarısızlığı getirir, (Bu normlar topluca çalışma yapma, yemek yeme, dinlenme, eğlenme, giysi vs.).

İnsan davranışını değiştirmek, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, örgütte bir haberleşme ağı kurmak, motivasyon, takım bütünleşmesi, çatışmaları yönetmek ve koordinasyon sağlama amacıyla kullanılan iletişim sürecinin etkin şekilde kullanılmasıyla antrenörlerin vb. sporcuyu eğitimiyle sorumlu kişilerin de işlerinde başarılı olabileceği söylenebilir. Çünkü tüm yönetim süreçlerinin temelinde yer alması nedeniyle insan davranışlarını etkileyen önemli bir unsur olan iletişimi, başarıyla gerçekleştirilmeden etkili bir yönetim gerçekleştirmek de zordur (Yılmaz ve ark. 2009).

Ne var ki ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde sporcuların eğitim düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanan iletişim sorunları, başarısızlığa dolayısıyla şiddete önemli düzeyde zemin hazırlamaktadır.

2.7.1.5. Sporda Şiddetin Ortaya Çıkmasında Medyaya Bağlı Etmenler:

Sporcuları olumlu olumsuz yönde en çok etkileyen araçlardan bir tanesi de medyadır. Medya, bireydeki tanınma gereksinimini en iyi karşılayan araçtır ama ne yazık ki çoğu zaman düşünülmeden yazılan yazılar, yapılan konuşmalar sporcunun daha çok da futbolcuların performansını olumsuz etkileyebiliyor. Yazılı ve görsel yayımla

teknik adamlar, sporcular, hakemler ve bazen de yöneticiler insafsızca eleştirilebildiği gibi zaman zaman da göklere çıkarabiliyor. Basın mensuplarının kulüp yöneticileri ve teknik adamlarla samimi bir şekilde görüşmesi, başarı ve başarısızlıkla ilgili nedenler sorulduğunda, alınan cevapların ise istenildiği şekilde, bazen gerçeği yansıtmayan tarzda yayınlanması da performansı etkileyen sebeplerdendir.

Medyanın maç öncesi, maç esnasında ve maç sonrası tutum ve davranışları sporcuları olumsuz yönde etkilemektedir. Medya sadece şiddete neden olmuyor, zaman zaman da şiddetin artmasına destek oluyor (Hasırcı 2005).

Medyanın bazı maçlarla ilgili bazı kişileri hedef gösterip, maçın kaderinin bazı kişilere ya da sporculara bağlı olduğunu açıklaması o kişilerin ya da sporcuların kendiliğinden bir sorumluluk yüklenmesine neden olur, maçın kaybedilmesi durumunda bu kişilerin ve sporcuların sorumlulukları artar ve psikolojik olarak olumsuz etkilenirler.

Basında şiddet haberlerinin yer alması, kişileri şiddete yöneltmesinin yanı sıra topluma da şiddetin bulaşmasına neden olmaktadır. Örneğin bir yıl önce oynanan **x** ve **y** maçında çıkan olaylar, umarız bu yılda tekrarlanmaz, denmesi bile şiddeti davet etmek anlamını taşır.

Basında (Görsel ve Yazılı) çıkan şiddet olayları sanki güncel yaşamımızdan bir olaymış gibi önce gösterilip, sonra da şiddete başvuran insanların sık sık gündeme gelmesi bu kişilerin ödüllendirilmiş gibi algılanmasına ve şiddet olayının yaygınlaşmasına hizmet etmektedir. Bu durum toplumun dejenerasyonuna sebep olmaktadır. Basın yayın kuruluşları bu dejenerasyon sonucunda çıkan olayları, tekrar yansıtarak kendi tirajını arttırmayı düşüncesizce hedeflemektedir.

Gerek televizyon programlarında, gerek internetteki oyunlarda yer alan şiddet sahneleri, toplumda normalleştiriliyor. Çocuklar bu tür oyunlarla, şiddeti normal bir başa çıkma yöntemi olarak görüyor.

2.7.1.6. Sporda Şiddetin Ortaya Çıkmasında Seyirciye Bağlı Etmenler:

Dünyada en yaygın ve en çok tutulan sporlardan biri de futboldur. Spor karşılaşmalarını izleyen, dinleyen veya medyadan takip eden seyirci, bir spor tüketicisi olarak taraftardan ayrılır, taraftar duygusal olarak takımına bağlıdır. Futbol seyirciliği açısından fanatiklik, kazanmak için her yolu meşru gören, sporun estetiği ve güzelliğiyle ilgilenmeyen ve sadece sonuca bakan, tuttıkları takımın renklerini, marşlarını hastalık derecesinde önemseyen vb. davranış özelliklerini gösteren seyirci çeşididir. Holiganlar, her ne kadar bir takıma bağlı gibi gözükseler de, takımın skoru veya başarısı onlar için pek de önemli değildir. Holiganların amacı, sadece olay çıkartmaktır (Arıkan 2007). Pozitif bir kimlik geliştirememiş kişilerde, düşük statüye sahip kişilerde, sağlıklı bir aile ortamından yoksun olan bireylerde, bu tür şiddet daha çok ortaya çıkmaktadır (Hasırcı 2005).

Tribün şiddeti bireylerdeki bireysel temelli olmayan grup davranışlarından oluşur, örneğin, dışarıda normal yaşamda hiç küfür etmeyen bir insanın, maç esnasında kolektif davranış içinde küfür etmesi gibi.

Tribün olaylarındaki nedenlerden bazıları da seyircilerin yaşadığı zorluklar ve engellenmelerdir, bu engellenmeler şöyle sıralanabilir;

Stada gelene kadarki zorluklar,

Girene kadarki zorluklar,

Girdikten sonraki zorluklar.

Trafik, otopark, bilet alma, giriş, girdikten sonraki yer ile ilgili sorunlar (beş bin kişilik yere altı bin kişinin girmesi) üstelik tarafını tuttuğunuz takımın maçta başarılı olmaması psikolojik olarak engellenmeyi, engellenme de saldırganlığı oluşturur. Saha içerisindeki sporcular rakibe karşı tutum ve davranışları olduğu gibi seyirciye yansıyabiliyor, seyirci sporcuları tezahüratla etkileyerek performansı olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebiliyor.

2.7.1.7. Sportif Faaliyetler Sırasında Şiddetin Nedeni Olan Faktörler:

Spor kurumlarında şiddetin farklı tipleri, farklı sosyal, psikolojik faktörlerden etkilenmektedir.

Sporda yaşanan şiddet olaylarında saldırganlığa neden olan faktörler arasında “cinsiyet farklılıkları” “kültür düzeyi”, “seyirciler”, “karşılıklı ilişkideki tutum ve anlayış” ile “hakemin taraflı tutumu” da bir etken olarak kabul edilmektedir (Mutza-Baurb 2009).

Güvenlik güçleri, “spor alanlarındaki şiddetin sorumlusu” olarak;

%34,9 medyayı,

%21,6 kulüp yöneticilerini,

% 16,2 sorumsuz seyircileri,

% 10,8 amigoları,

%6,6 taraftar derneklerini,

%5,8 hakemleri ve

%4,1 oranında siyasileri sorumlu tutmaktadır. Antrenörler ve hakemler müsabaka ortamında sporcularla birlikte sonucu belirleyen aynı zamanda seyirciyi de etkileyen bireylerdir (Acet 2005; Arıkan 2007; Şahin 2003; Gümüşdağ 2004; Öztürk ve ark. 2004).

Bireyin, yaşadığı çocukluk döneminden edindiği duygu, düşünce, bilinçaltına atılmış birikimleri ve buna bağlı olarak dürtüleri, onun şiddet uygulamasına neden olmaktadır (Gözütok 2008).

Öğrenilmiş güdülerden **başarı güdüsü** (en yüksek dağın tepesine çıkmak, yapılamaz olanı yapmak, kırılmaz denenen rekorları kırmak, onur listesine geçmek, diğer bir deyişle engelleri yıkararak, güç uygulayarak zor bir şeyi gerçekleştirmek); **güç kazanma güdüsü** (kazanma, başkalarını etkileme, başkalarını ya da grupları kontrol

etme gereksinimi) kişinin, başarı ve gücü istemedeki duygularının yoğunluğuna göre saldırganlığı da beraberinde getirebilmektedir. Bu doğrultuda saldırgan davranışlar sergileyen birey, diğer insanlar üzerinde baskı uygulayarak liderliğini ya da onlar üzerindeki gücünü sağlamlaştırmaya çalışmaktadır. Saldırganlıkta ulaşılmak istenen hedef, diğer kişileri etkileme, onlar üzerinde güç gösterme veya uygun bir kimlik oluşturma isteğidir(Kabak 2009).

Sporda saldırgan davranışlar ve şiddeti, sporun içinde bulunan sporcu, yönetici, hakem, amigo, medya vb. faktörler de teşvik etmektedir. Örneğin maçlardan önce kulüp başkanı ya da sözcülerinin, karşı kulübe ve taraftarlarına yönelik sözlü saldırı ve tezahüratları, oyuncuların sert davranışları, amigoların kışkırtmaları, bilerek ya da bilmeyerek hakemlerin hatalı kararları, tartışmalı durumlar, spor yazar ve yorumcularının taraflı, kırıcı, yanlış ve sert yorumları, özellikle özel televizyon kanallarının reyting uğruna federasyonu, hakemleri, kulüpleri suçlayan yayınları, sporda saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine açık davetiye çıkarmaktadırlar (Acet 2005; Köknel 1996 a).

Sporda saldırgan davranışlar kişiden ziyade müsabakanın sonucuna etki edebilmek amacıyla yapılır. Yani sporun normal kuralları içerisinde müsabakayı kazanamayacağını anlayan sporcu ya da ilgili kişiler, saldırgan davranışlarla, gözdağı vererek, korkutarak sonucu kendi lehlerine çevirmeye çalışırlar. Bu da spor müsabakalarında rakibe kaba kuvvet kullanarak karşılaşmanın sonucunu kendi lehine çevirme anlamında sporda şiddeti doğurur (Acet 2005). Binlerce kişinin izlediği ve sosyal bir faaliyet olan sporda sporcuların birbirlerine yapmış oldukları faullerin etkisi sadece faul yapan sporcuyla kısıtlı kalmaz seyirci ve taraftarları da etkilemektedir.

Spor karşılaşmaları ve rekabetin yaşandığı şartlar, saldırgan davranışlar için uygun bir zemin oluşturur. Kazanmaya verilen önem birçok illegal taktiğin kabul görmesine neden olmaktadır (Gümüüşdağ 2004).

Gerçekte şiddet, pek çok faktörün birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Araştırmalar biyolojik yatkınlıklar, etkisiz anne baba tutumları veya ailevi şiddet, yoksulluk, zihinsel işlevler, sosyal ve duygusal işlevsellik, kültürel etkiler, yaş, cinsiyet, eğitim, sosyal geçmiş, göç, medyanın etkileri ve adaletin şiddet davranışları

üzerine önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir. Fakat bunlar içerisinde hangisinin daha etkili olduğunu açıklayan tek bir kuram yoktur. Ancak çok boyutlu etkileşimden ötürü Bronfenbrenner'in önerdiği **ekolojik sistem modeli**, şiddet olgusunu açıklamada daha gerçekçi bir çerçeve sunmaktadır. Buna göre, şiddet davranışları sergileyen ya da şiddete maruz kalan bireyin etrafındaki iç içe geçmiş, birbiriyle etkileşim halinde olan dar ve kapsamlı birimlerin farklı dengeleri, şiddetin ortaya çıkmasını kolaylaştırmakta ya da zorlaştırmaktadır (Bulut 2008; M.E.B. 2006; Mutza- Baurb 2009).

Şiddeti ve saldırganlığı öngörmekte kullanılan ve bu araştırmalarda elde edilen tek tek bireylere ait bulguların psikolojik, sosyolojik, fiziksel, biyolojik ve sportif açıdan en bilinenleri şunlardır:

1. Yüksek düzeyde zarar verme niyeti,
2. Kurbanın varlığı,
3. Sık ve açık tehditlerde bulunma,
4. Şiddet araçlarına kolaylıkla ulaşabilme imkânı
5. Kontrolü yitirmeye dair önceki yaşamından sağlanan bilgi,
6. Öfke,
7. Şiddeti seyretmekten hoşlanma,
8. Merhametsizlik,
9. Kendisini kurban olarak görme,
10. Otoriteye küsme,
11. Çocuklukta kötü muamele görme ve yoksunluk,
12. Evde sıcaklık, şefkat ve ilgi azlığı (aile yaşamında çarpıklık),
13. Daha önceden şiddet eylemlerinde bulunmuş olma,
14. Devamlı düşmanlık duygusu,
15. Beklentilerin gerçekleşmemesi,
16. Aşırı motive olma,
17. Eğitim düzeyinin düşüklüğü,
18. Genetik yapı,
19. Arkadaş grubu,
20. Kitle iletişim araçları(TV, Gazete, dergi vb.),

21. Tahrik,
22. Toplumsal sınıf ayrılıkları,(etnik farklılıklar)
23. Gelir düzeyindeki farklılıklar,
24. Hedeflerin büyüklüğü,
25. Ödüllerin büyüklüğü,
26. Hayal kırıklığı,
27. Aşırı yüklenme,
28. Aşırı ilgisizlik,
29. Hırs,
30. Bayanların adet dönemleri,
31. Erkeklerin ve kızların yetişkinlik çağına girmeleri, fiziksel ve ruhsal birtakım değişikliklere uğrama süreçleri,
32. Hakemin taraflı tutumu
33. Seyirci faktörü,
34. Kültür düzeyi,
35. Kuralların dışına çıkma,
36. Duygusallık,
37. Ön şartlanma,
38. Kazanma ve kaybetme kaygısı,
39. Baskı,
40. Söylenti ve iftiralar,
41. Aşırı enerji yoğunluğu ve boşaltılamaması,
42. Olayları bireyselleştirme,
43. Aşırı coşku ve sevinç,
44. Organizasyon bozuklukları ve eksiklikleri,
45. Karşılıklı ilişkideki tutum ve anlayış,
46. Dışlanmışlık,
47. Sosyal ve kültürel farklılıklar,
48. Yenilgiyi hazmedememe,
49. Prestij kaybetme kaygısı,
50. Tehdit,

51. Öz saygıyı kaybetme,
52. Dinsel faktörler,
53. Aşırı kuralcılık,
54. Açlık ve susuzluk hisleri,
55. Vaatlerin yerine getirilmemesi,
56. Suçluluk duygusu,
57. Suçlanma,
58. Fanatizm,
59. Aşırı güven,
60. Kendini ispatlamaya çalışmak,
61. Tezahürat biçimi,
62. Küfür,
63. Haksızlık,
64. Kendini ifade edememe ve yanlış anlaşılma,
65. Yorgunluk,
66. Uykusuzluk,
67. Sıkıcı konuşmalar ve uygunsuz davranışlar,
68. Ekolojik faktörler,
69. Algılamadaki farklılıklar,
70. Kitlenin büyüklüğü,
71. Uluslararası müsabakalardaki tarihsel düşmanlıklar,
72. Aşırı ilgi,
73. Kararsızlık,
74. Karamsarlık,
75. Kitle kültürüne aykırı davranışlar,
76. Fiziki performansı zorlama,
77. Antrenman eksikliği,
78. Güçsüzlük,
79. Cinsiyet farklılıkları,
80. Uyumsuzluk,
81. Takımın oyun sistemine adapte olamama,

82. Ağrı,
83. Sakatlık,
84. Oyundan düşme,
85. Oyunda istediği başarıyı ortaya koyamama,
86. Elit ve yıldız sporcu olma,
87. Sorumsuzluk,
88. Kendini beğenmişlik,
89. Sürekli eleştirilme,
90. Beklenmedik olaylarla karşılaşma,
91. Cinsel ihtiyaçların karşılanamaması,
92. İklim şartları,
93. Rekabet,
94. Fazla kilo,
95. Risk,
96. Müsabaka ve yarışmaların sonuçları,
97. Yaş seviyesi (çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık), (Şahin 2003: 90).

2.7.1.8. Sporda Enstrümental Şiddet:

Saldırgan davranış biçimi genellikle bir başkasına zarar verme olarak tanımlanmıştır. Yine de; bu tanım spor karşılaşmaları için tatminkâr değildir. Çünkü sporda rakiplere zarara sebep olabilen davranışlar genellikle izin verilenlerdir. Bu yüzden rekabetçi spor dalları için ekstra bir kriter benimsenmeliydi ve bu da 'Kural İhlali' olarak değerlendirilmektedir (Coulomb-Pfister ve ark 1998).

Öte yandan saldırgan davranış salt başka bir kişiye karşı hareket olarak (yani birisinin zararına) tanımlanmamalı, aynı zamanda kural ihlali olarak da kabul edilmeliydi. Yarışmaya dayalı sporlarda yarışan atletlerin zafer ve yarışma düşünceleri sonucu aşırı motive olmaları ve yarışma esnasında kural dışı ve yasal saldırgan davranış sergilemeleri (düşünmeleri) şaşırtıcı değildir. Cox (1985)'te saldırganlığı araçsal ve düşmanlık içeren saldırganlık olarak iki türe ayırmıştır. Düşmanlık içeren saldırganlık,

saldırmanın hedefi sevmemesi ya da nefret etmesinden kaynaklanan ve temel amacı hedefe zarar vermek olan saldırganlık türüdür. Enstrümental (araçsal) saldırganlık da ise hedefe zarar vermek ana amaç değildir, ana amaç kendini koruma ya da maçı kazanmak, gol atmaya ya da sayı almaya engel olmak gibi herhangi bir amaçla planlanması söz konusudur (Coulomb-Pfister ve ark 1998; Hasırcı 2005; Şahin 2003: 60).

Eğitim genellikle oyuncuların saldırganlığını kontrol etmelerinde yardımcıdır, ancak yorgunluk veya tahrik bu çekingenliği/kontrolü zayıflatabilir. Atletik performans kontrolü esnasındaki süreçler, özel olarak önemlidir, Deneyimli oyuncular sınırlanmayı öğrenir. Bundan dolayı, üst seviyeli rekabette düşmanca saldırganlıklar daha az sıklıkta görülür ve daha az önem arz eder. Yine de enstrümental düşmanlık avantaj sağlamak üzere stratejik olarak kullanılan düşünülmüş/mantıksal bir davranış biçimidir. Bu durumda idrake ilişkin süreçler karıştırılır ve oyuncular enstrümental saldırganlığı ve kâr zarar arasındaki oranı geliştirmek üzere kullanmayı öğrenir. (Mesela bir hakem tarafından cezalandırılma riski) (topu direk atmak veya diğer takımın topu çabuk kaybetmesini sağlama) . Bu yüzden, düşmanca saldırganlığın artış eğilimi gösterdiği yer, yüksek seviyeli rekabetli yarışmalardır (Arıkan 2007).

Örneğin buz hokeyinde Smith, (1983)'te yaptığı araştırmada 20-21 yaş grubu oyuncular arasında yaptırımların sıklığı artış göstermektedir. Benzer şekilde; hentbol ve futbolda gençlikten erişkinliğe oyun başına saldırgan davranış sayısı artış göstermektedir. (Pfister & Sabatier, 1994). Saldırganlıktaki artışın yaş ile ilgisine ilişkin yapılan bu açıklama, spor yarışma ve deneyimi ile olumsuz şekilde etkilenmeye yönelik atletlerin ahlaki usa vurmalarının gelişimleri ile ilişkilendirilebilir. Gözleme dayalı diğer çalışmalar enstrümental ve düşmanca saldırganlık arasında çok önemli ayırım olduğunu göstermektedirler. (Coulomb-Pfister, 1998). Gerçekte takım oyunu kursunda bu iki tip saldırgan davranış tipi uyuşmamaktadır. Örneğin; ikinci periyotta düşmanca saldırganlıklar daima daha çok sıklıkla görülürken enstrümental saldırganlıklar daha az sıklıkla vuku bulur. Ayrıca, enstrümental saldırganlıklar oyuncu tarafından teknik ve taktik mantığa dayalı olarak stratejik oyun faydaları sağlamak üzere

etkin bir araç olarak kullanılır. Hali hazırda düşmanca saldırgan davranışlar oyuncunun içindeki duygusal süreçlerle ilişkili/ilgili görünüyor (Arıkan 2007; Beyleroğlu 2001).

2.7.2. Sporda Şiddet Yasasının İçeriği:

Bu kanun; müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında, spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yerlerde veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhlarında, takımların kamp yaptığı yerlerde uygulanacak güvenlik önlemlerini, şike, teşvik primi ve diğer yasak fiil ve davranışları, bunlara uygulanacak yaptırımları, spor kulüplerinin, spor kulübü yöneticilerinin, sporcularının ve diğer görevlilerinin, genel kolluk veya özel güvenlik görevlilerinin, hakemlerin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yazılı veya görsel ya da işitsel kitle iletişim kuruluşları ile mensuplarının ve diğer ilgili kişi ve kurumların spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin hususlardaki görev ve sorumluluklarını kapsamaktadır.

6-5-2004'te sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair 5149 sayılı kanun olarak resmi gazetede yayınlanmıştır. 2011 yılına kadar çeşitli düzenlemeler yapılarak 14.04.2011 resmi gazetede 6222 kanun numarasıyla yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Fakat hukukçular ve kulüpler birliğinin suç ve cezanın orantısız olduğunu düşünerek mutabakata varması sonucu görüş bildirilerek kanunda yeni düzenlemeler yapılmasına ön ayak olmuşlardır. 15.12.2011 tarihinde 11. 13. 14. 15. 16. Maddeleri değiştirilerek 6259 sayılı kanun olarak bu günkü halini almıştır (Resmi gazete 2011).

Şiddete başvurmaya mecbur kalmamak için sporcular, haklarını değerlendirmek üzere etkin ve kanuni araçlara sahip olmalı, kendisini anlatabilmelidir. Ancak bu, bireyin bütün talep ve isteklerinin kabul edilmesi gerektiğini ifade etmez. Sporcuların kişisel ve sosyal ihtiyaçlarına önem verilmelidir.

2.8. Şiddetin Etkileri ve Özelliği:

Toplum ruh sağlığı ve çocuk gelişimi açısından baktığımızda, şiddetin var olduğu bir ortamda büyümenin ruh sağlığını olumsuz etkileyeceği, kişilik yapısı oluşurken izler bırakacağı, hatta psikopatolojiye yatkın bir zemin hazırlama riski oluşturacağı açıktır (Doğanavşargil-Vahip 2006).

Aile içi şiddet kuşaktan kuşağa geçmekte ve yalnızca şiddeti gören kişi değil, tanık olan kişilerin psikolojik durumlarını, özellikle çocukların psiko-sosyal gelişimini etkilemektedir. Çocuklukta aile içi şiddete maruz kalanlar ya da tanık olanların kendi yetişkinliklerinde şiddete daha yüksek oranda başvurduklarını gösteren çalışmalar mevcuttur. (Doğanavşargil-Vahip 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEMLER

Bu çalışma, sporcu gençlere uygulanan şiddetin boyutlarını belirlemeyi amaçlayan bir betimsel araştırmadır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar 1994:77).

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, anketin geliştirilmesi, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Evreni:

Araştırmanın çalışma evrenini 2010-2011 öğretim yılında Bursa ilindeki spor kulüplerinde faal olarak basketbol, futbol, voleybol, hentbol gibi takım sporları ile atletizm, judo, güreş ve yüzme gibi bireysel sporlar yapan lisanslı ya da lisanssız sporculardır. Yukarıda belirtilen branşlardaki 14-18 yaş grubu sporcuların toplam sayısı, çalışmanın evreni hakkında bilgi edinmek için Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünden talep edilmiştir. Fakat yaş grubuna göre sporcu istatistiklerinin olmaması nedeniyle tüm yaş gruplarını içeren istatistikler verilmiş olup bu sayısal değerler gerçek verilerden daha büyük olduğu için çalışma evrenini temsil etmemektedir. Eldeki verilerden yola çıkarak araştırmanın evrenini resmi olarak **9372** sporcunun oluşturduğu tespit edilmiştir. Bunların **505'i** basketbolcu (erkek 444, kadın 61), **5756'i** futbolcu (erkek 5655, kadın 101), **225'i** hentbolcu (erkek 140, kadın 85), **940'ı** voleybolcu (erkek 275, kadın 665) olmak üzere toplam **7426** sporcu takım sporu yapmaktadır. **413'ü** atletizm (erkek 239,

kadın 174), **492**'si güreş (erkek 491, kadın 1), **123**'ü judo (erkek 77, kadın 46), **918**'i yüzme (erkek 596, kadın 322) sporu yapan toplam **1946** bireysel spor yapan sporcudur (Başbakanlık Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Sporcu İstatistik Raporu 2011; Bursa Futbol Federasyonu; Bursa Basketbol Federasyonu).

3.2. Araştırmanın Örnekleme:

Evrendeki sporcu sayısının fazla olması, maddi zorluklar ve zaman sınırı da dikkate alınarak evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini basketbol, futbol, voleybol, hentbol gibi takım sporları ile atletizm, judo, güreş ve yüzme gibi bireysel sporlar yapan lisanslı ya da lisanssız 14-18 yaş grubundaki sporcuları kapsamaktadır. Çalışma alanı Bursa Büyük Şehir Belediye sınırları içindeki spor kulüplerini kapsamaktadır. Sporcular 2010 - 2011 yılları içerisinde faal olan ve antrenmanlara en az 6 aydır düzenli olarak katılan sporculardan seçilmiştir.

Bursa Büyük Şehir Belediye sınırları içindeki tüm spor kulüplerinin 14-18 yaş grubundaki belirlenen toplam 457 sporcuya ulaşılması amaçlanmıştır. 30 sporcunun anketi tamamlanmaması, 6 sporcunun da yaş sınırının dışında kalması nedeniyle, toplam **36** sporcu araştırma kapsamı dışında kalmıştır. Böylece araştırma 421 sporcudan alınan verilerle gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması:

Araştırmanın planlama safhasında bireysel ve takım sporlarından dört ayrı branş seçilmiştir Bu branşlar takım sporları olan futbol, basketbol, voleybol, hentbol ile bireysel sporlar olan judo güreş yüzme ve atletizmdir.

Literatür bilgilerine dayanılarak hazırlanan 63 soruluk anket katılımcıların sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik düzeyleri, maruz kaldıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet hakkındaki soruları içermektedir. Bu anketin ilk 16 sorusu sosyo-demografik bilgileri içermektedir. 17 ila 25. sorularda fiziksel şiddet, 26 ila 52.

sorularda psikolojik şiddet, 53 ila 57. sorularda cinsel şiddeti belirleyen sorulara ek olarak 58 ila 63. sorularda da sporcuların, eğitimde şiddete bakış açılarının ne olduğunu tespit etmeyi amaçladığımız sorular kullanıldı.

Bu sorular çeşitli makalelerden elde edilen bilgiler ışığında hazırlandıktan sonra iki öğretim üyesi ve bir uzman psikolog tarafından değerlendirilmiştir. Anketin geçerliliğinde uzman görüşü yeterli görülmüştür. Kasım 2010'da toplam 15 anketi içeren pilot çalışma yapıp, gereken değişiklikler anket üzerinde düzenlenmiştir. Anket formları araştırmacı tarafından 2010 Aralık ayında sporculara dağıtmaya başlanmış ve Mart 2011'de anket çalışması sonlandırılmıştır.

3.4. Verilerin Değerlendirilmesi:

Anket çalışması sonrasında elde edilen veriler SPSS 11 paket programı kullanılarak istatistik uzmanı yardımlarıyla analiz edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede değişkenlerin karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Ki-Kare (Chi-Square $=\chi^2$) testinden yararlanılmıştır. Gözlerdeki frekansların beşten küçük olduğu durumlarda ki kare yerine k-s testi kullanılmıştır. Ki-kare dağılışı, sayımla belirtilen kitlelerde gruplar arası farklar araştırıldığında kullanılan ki-kare değerlerinin dağılışıdır (Kutsal-Muluk 1975: 71). İki değişken arasında ilişki olup olmadığının incelendiğinde ki-kare (Chi-Square χ^2) testi kullanılır (Serper 1986: 163). Anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Cronbach's alpha güvenilirlik katsayıları, bir testin maddeleri arasındaki korelasyona dayalıdır. Eğer maddeler arası korelasyon yüksekse, maddelerin testle ölçülmek istenen niteliği ölçtüğü söylenebilir. Buradan maddeler arası korelasyonun yüksek olması durumunda madde-test korelasyonlarının da yüksek olacağı söylenebilir. Bu durumda, eğer testi oluşturan maddeler, kapsama ilişkin evreni iyi örnekliyorsa, testin maddelerinin, testle ölçülmek istenen kapsamı ölçtüğü söylenebilir. Bu nedenle Cronbach's alpha güvenilirlik katsayıları, tek boyutlu değişkenlerin ölçülmesinin amaçlandığı testlerde bir geçerlik ölçüsü olarak kullanılabilir (Atılğan 2009: 54). Bu araştırmada Cronbach's alpha katsayısı **0,616** olarak hesaplandı.

Cronbach's alpha (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği Şu Şekilde yorumlanır.

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0,41 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek güvenilirlięi dūŐüktür.
- $0,61 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0,81 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Tüm değişkenler ele alındığında katsayı sıfır bulunurken, bazı değişkenler (mal varlığı, özellikle Şiddeti uygulayan ve Şiddet türü gibi) çıkarıldığında yüksek derecede güvenilir bir katsayı olarak hesaplanmıŐtır. Bu da sporcuların Şiddeti uygulayan ve Şiddetin türü gibi soruları cevaplandırırken tutarsız yanıtlar verdiğinin göstergesidir.

3.5. Anket Çalışmasının Uygulama Şekli:

Bu çalışma Şiddetin ne oranda görüldüğü, Őeklini ve boyutlarını belirlemeye yöneliktir. Anket formunu doldururken; katılımcıların verilen anket formlarındaki açıklamaları okumadan soruları cevaplamaya çalışmaları Şiddet türlerini ayırt etmede güçlük çekmelerine ve sorular sormalarına neden olmuştur. Bu nedenle yazılı olarak açıklanan bilgiler sözlü olarak da katılımcılara açıklanmıŐtır. Anket sonuçlarının doğruluğunu arttırmak için 'hiçbiri' Őıkkı bazı sorularda özellikle kullanılmamıŐtır. Sporcuların bu Őıkkı sorması durumunda da kendilerinden bu soruları boş bırakmaları istenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmamıza katılan sporcuların yaşları 14 ila 18 olup yaş ortalaması $15,65 \pm 1,2$ olarak belirlendi. Sporcuların %20,2 (n=85)'si 14 yaşında, %27,3 (n=115)'ü 15 yaşında, %28,3 (n=119)'ü 16 yaşında, %16,2 (n=68)'si 17 yaşında, %8,1 (n=34)'i de 18 yaşındadır. Sporcuların yaşlarına ait bilgiler tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Sporcuların Yaşlarına Göre Dağılımı		
Yaş	n	%
14	85	20,2
15	115	27,3
16	119	28,3
17	68	16,2
18	34	8,1
Toplam	421	100

n: Kişi sayısı (Frekans)

#: Yüzde

Tablo 2: Sporcuların Yaptıkları Spor ve Cinsiyet Dağılımı

		BRANŞ								Toplam	
		Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm		
CİNSİYET	Kadın	n	17	34	22	16	0	16	10	35	150
		%	11,3	22,7	14,7	10,7	0,0	10,7	6,7	23,3	100,0
	Erkek	n	64	17	63	39	37	19	19	13	271
		%	23,6	6,3	23,2	14,4	13,7	7,0	7,0	4,8	100,0
Toplam		n	81	51	85	55	37	35	29	48	421
		%	19,2	12,1	20,2	13,1	8,8	8,3	6,9	11,4	100,0

n: Kişi sayısı

%:Yüzde

Araştırmamıza katılan sporcuların %64,4 (n=271)'ü erkek, %35,6 (n=150)'sı kadındır. Sporcuların cinsiyetlerine ait bilgiler tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi kadın sporcuların güreşi hiç tercih etmedikleri, %22,7 oranında takım sporlarından voleybolu, %23,3 oranında da bireysel sporlardan atletizmi en çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Erkek sporcuların en çok basketbolu %23,6, ikinci sıklıkla da futbolu %23,2 oranında seçtikleri, atletizmi %4,8 ve voleybolu %6,3 oranında en az tercih ettikleri tespit edilmiştir. Sporcuların yaptıkları spor ve cinsiyete göre $p = 0,000 < \alpha = 0,005$ sonuç anlamlıdır.

Tablo 3: Sporcuların Eğitim Durumlarının Değerlendirilmesi		
Sporcunun Eğitim Durumu	n	%
İlköğretim Öğrencisi	53	12,6
İlköğretim Mezunu	7	1,7
Düz Lise Öğrencisi	96	22,9
Ticaret ve Meslek Lisesi	112	26,7
Anadolu ve Fen Lisesi	77	18,3
Diğer	75	17,9
Toplam	420	100,0

n :Kişi sayısı (frekans)

Sporcuların %12,6'sı ilköğretim öğrencisi, %1,7'si ilköğretim mezunu, %22,9'u lise öğrencisi, %26,7'si Ticaret ve Meslek lisesi, %18,3'ü Anadolu ve Fen lisesi öğrencisi, %17,9'u ise diğer liselerde öğrencidir. Sporcuların eğitim durumları ile ilgili bilgiler tablo 3'tedir.

Araştırmamıza katılan sporcuların bedensel, psikolojik, cinsel şiddete ne ölçüde uğradıklarını tespit etmek için verdikleri hayır cevapları, diğer sorularla da tutarlılık göstermelerine göre değerlendirilmiştir. Tablo 4'te görüldüğü üzere **%42,5** (n=179)'i bedensel şiddete uğramıştır. Sporcuların **%88,5** (n=369)'i psikolojik şiddet görmüştür. Sporcuların **%17,5** (n=73)'i cinsel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Bedensel şiddet, yaş ve cinsiyet dağılımına ait detaylı bilgiler tablo Ek 1'dedir.

Tablo 4: Bedensel, Psikolojik ve Cinsel Şiddete Uğrama ve Eğitimde Şiddete Bakış Açısının Dağılımı								
	Bedensel Şiddete uğrama		Psikolojik Şiddet uğrama		Cinsel Şiddete uğrama		Eğitimde Şiddet olmalı mı?	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Hayır	242	57,5	48	11,5	343	82,5	368	90,2
Evet	179	42,5	369	88,5	73	17,5	40	9,8
Toplam	421	100,0	421	100,0	421	100,0	421	100,0

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 4’te görüldüğüne göre “Sizce eğitimde şiddet olmalı mı?” sorusuna **%90,2**’si “ hayır eğitimde şiddet olmamalı”, **%9,8**’i “evet eğitimde şiddet olmalıdır” cevabını vermiştir.

Tablo 5: Sporcuların Şiddeti Algulamalarına Göre Dağılımı							
Şiddet Çeşitleri	Bedensel Şiddete Uğrama		Psikolojik Şiddete Uğrama		Cinsel Şiddete Uğrama		
	n	%	n	%	n	%	
Hayır	372	88,6	305	74,8	382	92,0	
Evet	48	11,4	103	25,2	33	8,0	
Toplam	420	100,0	408	100,0	415	100,0	

n: Kişi sayısı %: Yüzde

Sporcuların **şiddeti algulamalarına** göre verdikleri cevaplar tablo 5’te değerlendirildiğinde; **%11,4**’ü bedensel şiddetin, **%25,2**’si psikolojik şiddetin, **%8**’i cinsel şiddetin uygulandığını “evet” şikkını işaretleyerek kabul etmişlerdir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere, bedensel şiddete uğrayanların cinsiyete göre dağılımında; kadınların **%28,7** (n=43)’si, erkeklerin **%50,2** (n=136)’si bedensel şiddet görmüştür. $P = 0,000 < \alpha = 0,05$ olduğundan anlamlıdır. Bedensel şiddet, yaş ve cinsiyet karşılaştırması tablo ek 1’dedir.

Tablo 6: Bedensel Şiddete Uğramanın Cinsiyete Göre Dağılımı					
			Bedensel Şiddete Uğrama		Toplam
			Hayır	Evet	
CİNSİYET	Kadın	n	107	43	150
		%	71,3	28,7	100,0
	Erkek	n	135	136	271
		%	49,8	50,2	100,0
Toplam		n	242	179	421
		%	57,5	42,5	100,0
		Toplam%	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı, %: Yüzde

Tablo 7: Psikolojik Şiddete Uğramanın Cinsiyete Göre Dağılımı					
			Psikolojik Şiddete Uğrama		Toplam
			Evet	Hayır	
CİNSİYET	Kadın	n	23	127	150
		%	15,3	84,7	100,0
	Erkek	n	25	242	267
		%	9,4	90,6	100,0
Toplam		n	48	369	417
		%	11,5	88,5	100,0

n: : Kişi sayısı %: Yüzde

Tablo 7’de görüldüğü üzere psikolojik şiddete uğrayanların cinsiyete göre dağılımı şöyledir. Toplam olarak kadınların %84,7 (n=127)’si, erkeklerin de %90,6 (n=242)’sı psikolojik şiddet görmüşlerdir. Psikolojik şiddete uğrama, cinsiyet karşılaştırmasında; $p = 0,186 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır. Psikolojik şiddet, cinsiyet ve yaş değerlendirmeleri tablo ek 2’de detaylı görülmektedir.

Tablo 8: Cinsel Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı								
CİNSİYET				YAŞ			Toplam	
				14	15-16	17-18		
Kadın	Cinsel şiddete uğrama	Hayır	n	37	63	31	131	
			Yaşa göre%	94,9	91,3	77,5	88,5	
		Evet	n	2	6	9	17	
			Yaşa göre%	5,1	8,7	22,5	11,5	
	Toplam			n	39	69	40	148
	$\chi^2 = 6,852$			%Cg	26,4	46,6	27,0	100,0
	P = 0,0325			Yaşa göre%	100,0	100,0	100,0	100,0
	Erkek	Cinsel şiddete uğrama	Hayır	n	37	130	45	212
				Yaşa göre%	82,2	80,2	73,8	79,1
Evet			n	8	32	16	56	
			Yaşa göre%	17,8	19,8	26,2	20,9	
Toplam			n	45	162	61	268	
$\chi^2 = 1,443$			%Cg	16,7	66,4	22,8	100,0	
P = 0,486			Yaşa göre%	100,0	100,0	100,0	100,0	

n: Kişi sayısı

%Cg: Cinsiyete göre

Cinsel şiddete uğrayanların cinsiyet ve yaşlara göre dağılımı tablo 8'dedir. Kadınların **%11,5** (n=17)'i, erkeklerin de **%20,9** (n=56)'u cinsel tacize uğramıştır. Cinsel şiddete uğrayan kadın sporcuların **%22,5**'i **17-18** yaş sınırlarındadır. Cinsel şiddete uğrama, cinsiyet ve yaş karşılaştırmasında ki-kare değerleri; Kadın için $p=0,0325 > \alpha=0,05$ olduğundan anlamlıdır, erkek için ise $p=0,486 > \alpha=0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 9: Bedensel Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılımı

		BRANŞ									Toplam
		Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm		
Bedensel şiddete uğrama	Hayır	n	26	41	48	24	19	26	23	35	242
		%	10,7	16,9	19,8	9,9	7,9	10,7	9,5	14,5	100,0
	Evet	n	55	10	37	31	18	9	6	13	179
		%	30,7	5,6	20,7	17,3	10,1	5,0	3,4	7,3	100,0
Toplam $\chi^2=51,601$ $P=0,000$		n	81	51	85	55	37	35	29	48	421
		%	19,2	12,1	20,2	13,1	8,8	8,3	6,9	11,4	100,0

n: Kişi sayısı

%: Yüzde

Tablo 9’da görüldüğü gibi branşa göre bedensel şiddete uğrama dağılımı incelendiğinde, basketbolcuların %30,7’si, futbolcuların %20,7’si, judocuların %5’i, yüzücülerin %3,4’ü bedensel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Ki-kare sonucu $p=0,000 < \alpha=0,05$ olduğundan anlamlıdır.

Tablo 10: Psikolojik Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılımı

Psikolojik şiddete uğrama		BRANŞ									Toplam
		Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm		
Evet	n	73	43	78	48	32	29	28	38	369	
	%	19,8	11,7	21,1	13,0	8,7	7,9	7,6	10,3	100,0	
Hayır	n	7	8	6	7	4	5	1	10	48	
	%	14,6	16,7	12,5	14,6	8,3	10,4	2,1	20,8	100,0	
Toplam $\chi^2=9,418$ $P=0,224$		n	80	51	84	55	36	34	29	48	417
		%	19,2	12,2	20,1	13,2	8,6	8,2	7,0	11,5	100,0

n: Kişi sayısı

%: Yüzde

Tablo 10’da görüldüğü üzere branşa göre psikolojik şiddete uğrama dağılımı incelendiğinde: $p=0,224 > \alpha=0,05$ olduğundan sonuç anlamsızdır.

Tablo 11: Cinsel Şiddete Uğramanın Branşa Göre Dağılımı

			BRANŞ								Toplam
			Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm	
Size Cinsel Şiddet Oldu mu?	Hiçbir zaman olmadı	n	61	46	62	48	25	32	27	42	343
		%Sd	76,3	90,2	72,9	87,3	69,4	94,1	93,1	91,3	82,5
		%Sd	14,7	11,1	14,9	11,5	6,0	7,7	6,5	10,1	82,5
	Evet oldu	n	19	5	23	7	11	2	2	4	73
		%Sd	23,7	9,8	27,1	12,7	30,6	5,9	6,9	8,7	17,5
		%Sd	4,5	1,2	5,5	1,6	2,7	0,5	0,5	1,0	17,5
Toplam $\chi^2= 22,61$ P = 0,001	n	80	51	85	55	36	34	29	46	416	
	%Sd	19,2	12,3	20,4	13,2	8,7	8,2	7,0	11,1	100,0	
	%Sd	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

n: Kişi sayısı

%Sdi: Spor dalı içi dağılımı

%Sdg: Spor dalına göre

Tablo 11’de görüldüğüne göre branşa göre cinsel şiddete uğrama dağılımı incelendiğinde, güreşçilerin %30,6 (n=11)’sı, futbolcuların %27,1 (n=23)’i, judocuların %5,9 (n=2)’u, yüzücülerin %6,9 (n=2)’u, cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Cinsel şiddete uğrayanlar içinde branşlara göre değerlendirme yapıldığında ise **%5,5’i** futbolcular, **%4,5’i** basketbolcular oluşturmaktadır. Branşa ve cinsel şiddete uğrama dağılımına göre ki-kare sonucu $P = 0,001 < \alpha = 0,05$ olduğundan anlamlıdır.

Çalışmaya katılan sporcuların baba eğitim düzeyi tablo 12’de değerlendirildiğinde babaların %2,4’ü okuryazar değildir, %50,8’i ilköğretim mezunu, %26,1’i lise mezunu, %20,6’sı lisans ve lisansüstü eğitimi almıştır. Çalışmaya katılan sporcuların anne eğitim düzeylerine göre değerlendirilmesi yapıldığında, sporcuların annelerinden %4’ü okuryazar değil, %61,2’si ilköğretim mezunu, %21,2’si lise mezunu, %13,6’sı lisans ve lisansüstü eğitimi almıştır. Sporcuları antrenör eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde sporcuların antrenörlerinden %1,4’ü ilköğretim mezunu, %13,6’sı lise mezunu, %78,1’i lisans ve lisans üstü eğitimi almıştır, antrenörünün hangi okuldan mezun olduğunu bilmeyenlerin oranı ise %6,9’dur.

Tablo 12: Sporcuların Baba, Anne ve Antrenörlerinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı							
		Baba eğitim		Anne eğitimi		Antrenör eğitimi	
		n	%	n	%	n	%
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	10	2,4	17	4,0	--	--
	İlköğretim mezunu	212	50,8	257	61,2	6	1,4
	Lise mezunu	109	26,2	89	21,2	57	13,6
	Lisans ve Lisans Üstü	86	20,6	57	13,6	328	78,1
	Bilmiyorum	--	--	--	--	29	6,9
Toplam		421	100,0	421	100,0	421	100,0

n:Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 13: Cinsiyet ve Toplam Gelir Arasındaki İlişki						
			Toplam Gelir (TL)			Toplam
			0-999TL	1000-2999TL	3000 TL ve üstü	
CİNSİYET	Kadın	n	60	60	20	140
		%	42,9	42,8	14,3	100,0
	Erkek	n	85	130	42	257
		%	33,1	50,6	16,3	100,0
Toplam		n	145	190	62	397
		%	36,5	47,9	15,6	100,0

n:Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 13’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan sporcuların toplam gelire cinsiyet karşılaştırmasında ki-kare sonucu: $p = 0,1532 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 14: Toplam Gelirle Şiddet Çeşitlerinin Karşılaştırılması

			Bedensel şiddete uğrama		Toplam $\chi^2=0,74$ P=0,691	Psikolojik şiddete uğrama		Toplam $\chi^2=1,50$ P=0,473	Cinsel şiddete uğrama		Toplam $\chi^2=0,77$ P=0,682
			Hayır	Evet		Hayır	Evet		Hayır	Evet	
Toplam Gelir (TL)	0-999TL	n	86	59	145	124	20	144	115	27	142
		%	59,3	40,7	100,0	86,1	13,9	100,0	81,0	19,0	100,0
	1000-2999 TL	n	104	86	190	170	18	188	159	30	189
		%	54,7	45,3	100,0	90,0	10,0	100,0	84,1	15,9	100,0
	3000 TL ve üstü	n	36	26	62	54	7	61	49	12	61
		%	58,1	41,9	100,0	88,5	11,5	100,0	80,3	19,7	100,0
Toplam		n	226	171	397	348	45	393	323	69	392
		%	56,9	43,1	100,0	88,5	11,5	100,0	82,4	17,6	100,0

n: Kişi sayısı

%: Yüzde

Tablo 14'te görüldüğüne göre şiddete uğrama ile toplam gelir karşılaştırması yapıldığında: Ki-kare sonuçları tüm şiddet türleri için $p > \alpha$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 15: Branşla Toplam Gelir Karşılaştırılması						
Branşlar		Toplam gelir (TL)			Toplam	
		0-999TL	1000-2999TL	3000 TL ve üstü		
Basketbol	n	11	39	24	74	
	%	7,6	20,5	38,7	18,6	
Voleybol	n	12	26	11	49	
	%	8,3	13,7	17,7	12,3	
Futbol	n	38	38	5	81	
	%	26,2	20,0	8,0	20,4	
Hentbol	n	19	33	3	55	
	%	13,1	17,4	4,8	13,9	
Güreş	n	22	13	1	36	
	%	15,2	6,8	1,6	9,1	
Judo	n	19	10	0	29	
	%	13,1	5,3	0,0	7,3	
Yüzme	n	0	16	12	28	
	%	0,0	8,4	19,5	7,1	
Atletizm	n	24	15	6	45	
	%	16,6	7,9	9,8	11,3	
Toplam		n	145	190	62	397
		%	36,5	47,9	15,6	100,0

Tablo 15'te görüldüğüne göre branşla toplam gelir karşılaştırıldığında; **basketbolcuların %7,6'sı** (0-999 TL), **%38,7'si** (3000 TL ve üstü) gelire sahiptir. Voleybolcuların %8,3'ü (0-999TL), %17,7'si (3000TL ve üstü) gelire sahiptir. Futbolcuların %26,2'si (0-999TL), **%8'i** (3000TL ve üstü) gelire sahiptir. Hentbolcuların %13,1'i (0-999TL), %4,8'i (3000TL ve üstü) gelire sahiptir. Güreşçilerin %15,2'si (0-999TL), %1,6'sı (3000TL ve üstü) gelire sahiptir. Judocuların %13,1'i (0-999TL), %5,3'ü (1000-2999TL), (3000TL ve üstü) gelire sahip hiç kimse yoktur. Yüzme sporu yapanlardan %19,5'i (3000TL ve üstü) gelire sahiptir. Atletizm sporu

yapanlardan %16,6'sı (0-999TL) gelire, %7,9'u (1000-2999TL) gelire sahiptir. Branş-toplam gelir karşılaşmasında: $p < 0,001$ olduğundan sonuç anlamlıdır.

Tablo 16: Baba-Anne Eğitimi İle Bedensel Şiddet İlişkisi									
			Baba eğitim durumuna göre			Anne eğitim durumuna göre			
			Bedensel Şiddete uğrama		Toplam $\chi^2=0,977$ P =0,809	Bedensel Şiddete uğrama		Toplam $\chi^2=0,181$ P = 0,612	
			Evet	Hayır		Evet	Hayır		
EĞİTİM DURUMU	Okuryazar değil	n	7	3	10	11	6	17	
		%	70,0	30,0	100,0	64,7	35,3	100,0	
	İlköğretim mezunu	n	119	93	212	141	116	257	
		%	56,1	43,9	100,0	54,9	43,1	100,0	
	Lise mezunu	n	64	45	109	54	35	89	
		%	58,9	43,1	100,0	60,7	39,3	100,0	
	Lisans ve Lisansüstü	n	51	35	86	35	22	52	
		%	59,3	40,7	100,0	67,3	32,7	100,0	
	Toplam		n	241	176	417	241	179	420
			%	57,8	42,2	100,0	57,4	64,6	100,0

n: Kişi sayısı, %:Yüzde

Tablo 16'da görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi ile sporcuların bedensel şiddete uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde şu sonuca ulaşılmıştır. $P=0,809 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 16'da görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi ile sporcuların bedensel şiddete uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde şu sonuca ulaşılmıştır. $P=0,612 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 17: Baba-Anne Eğitimi İle Psikolojik Şiddet İlişkisi								
			Baba eğitim durumuna göre			Anne eğitim durumuna göre		
			Psikolojik Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=3,72$ P= 0,294	Psikolojik Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=3,44$ P = 0,329
			Evet	Hayır		Evet	Hayır	
EĞİTİM DURUMU	Okuryazar değil	n	9	1	10	16	1	17
		%	2,5	2,1	2,4	4,3	2,1	4,1
	İlköğretim mezunu	n	181	29	210	221	34	255
		%	49,4	61,7	50,8	60,0	70,9	61,3
	Lise mezunu	n	97	12	109	78	10	88
		%	26,5	25,5	26,4	21,2	20,8	21,2
	Lisans ve lisansüstü	n	79	5	84	53	3	51
		%	21,7	10,6	20,3	14,4	6,3	12,3
Toplam		n	366	47	413	368	48	416
		%	88,6	11,4	100,0	88,5	11,5	100,0

n: Kişi sayısı

%: Yüzde

Tablo 17’de görüldüğüne göre baba eğitim düzeyi ile sporcuların **psikolojik şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $p= 0,294 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 17’de görüldüğü üzere anne eğitim düzeyi ile sporcuların **psikolojik şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $P = 0,329 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 18: Baba Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddet Uğrama Arasındaki İlişki					
Eğitim Durumu		Cinsel Şiddete Uğrama			
			Evet	Hayır	Toplam
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	n	6	0	9
		%	1,8	0,0	2,2
	İlköğretim Mezunu	n	174	10	210
		%	51,2	41,7	50,9
	Lise Mezunu	n	89	4	108
		%	26,2	16,7	26,2
	Lisans Ve Lisansüstü	n	71	10	85
		%	20,8	41,6	20,7
Toplam		n	340	24	412
		%	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı %: Yüzde

Tablo 18’de görüldüğü üzere baba eğitim düzeyi ile sporcuların **cinsel şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $p = 0,642 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 19’da görüldüğü üzere anne eğitim düzeyi ile sporcuların **cinsel şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $p = 0,084 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 20’de görüldüğü üzere antrenör eğitim düzeyi ile sporcuların **bedensel şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $p = 0,425 > \alpha = 0,05$ sonuç anlamsızdır. Antrenör eğitim düzeyi ile sporcuların **psikolojik şiddete** uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde $p = 0,565 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 19: Anne Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddete Uğrama İlişkisi						
Eğitim durumu			Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen ya da Çoğu zaman	Toplam
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	n	14	0	3	17
		%	82,4	0,0	17,6	100,0
	İlköğretim mezunu	n	204	10	40	254
		%	80,3	3,9	15,8	100,0
	Lise mezunu	n	76	8	4	88
		%	86,4	9,1	4,5	100,0
	Lisans ve lisansüstü	n	48	6	2	56
		%	85,7	10,7	3,6	100,0
Toplam		n	342	24	49	415
		%	82,4	5,8	11,8	100,0

$\chi^2= 11,612$
P= 0,084

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 20: Antrenör Eğitimi İle Bedensel, Psikolojik Şiddet İlişkisi									
		Bedensel Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=2,79$ P = 0,425	Psikolojik Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=1,14$ P= 0,565		
		Evet	Hayır		Evet	Hayır			
ANTRENÖR EĞİTİMİ	İlköğretim mezunu	n	3	3	6	6	0	6	
		%	1,7	1,2	1,4	1,7	0,0	1,4	
	Lise mezunu	n	21	36	57	50	6	56	
		%	11,7	15,0	13,6	13,6	12,5	13,5	
	Lisans ve Lisansüstü	n	139	189	328	288	37	325	
		%	77,7	78,4	78,1	78,2	77,1	78,2	
	Bilmiyorum	n	16	13	29	24	5	29	
		%	8,9	5,4	6,9	6,5	10,4	7,0	
	Toplam		n	179	241	420	368	48	416
			%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 21: Antrenör Eğitim Durumu İle Cinsel Şiddete Uğrama İlişkisi						
			Cinsel Şiddete Uğrama			Toplam
			Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen ya da çoğu zaman	
Antrenör Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	n	4	1	1	6
		%	1,2	4,2	2,1	1,4
	Lise mezunu	n	48	4	5	57
		%	14,0	16,7	10,6	13,7
	Üniversite mezunu	n	266	18	39	323
		%	77,8	74,2	79,6	79,1
	Bilmiyorum	n	24	1	4	29
		%	7,0	4,2	8,2	7,0
Toplam		n	342	24	49	415
		%	82,4	5,8	11,8	100,0

Tablo 21’de görüldüğü üzere antrenör eğitim düzeyi ile sporcuların cinsel şiddete uğrama arasındaki ilişki incelendiğinde: $p = 0,441$ (k-s testi) $> \alpha = 0,005$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 22’de görüldüğüne göre sporcuların %5,7 (n=23)’sinin ‘üç ay veya üç aydan az bir zamandır’, %3,4 (n=14)’ünün de ‘en az bir yıldır’ bedensel şiddet gördükleri tespit edilmiştir.

Tablo 22: Sporcuların Bedensel Şiddet Süresi Dağılımı		
Şiddet süresi	n	%
3 aydan az	23	5,7
4-6 aydır	12	2,9
7-9 aydır	3	0,7
En az 1 yıldır	14	3,4
Hiçbiri	355	87,2
Toplam	407	100,0

n: Kişi sayısı

?: Yüzde

Tablo 23’de görüldüğü üzere “Ne kadar süre ile bedensel şiddete maruz kaldınız?” sorusuna toplam 262 sporcu cevap vermiştir. Takım sporu yapanlardan bedensel şiddet süresi ‘bir yıldan azdır’ diyenler %11,5 orana, ‘bir yıldan fazladır’ diyenler %4,2 orana, ‘hiçbiri’ diyenler %84,4 orana sahiptir. Bireysel spor yapan sporculardan bedensel şiddet süresi ‘bir yıldan azdır’ diyenler %5,5 orana, ‘bir yıldan fazladır’ diyenler %2,1 orana, ‘hiçbiri’ diyen %92,4 orana sahiptir. Ki-kare sonucu $P=0,066 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

Tablo 23: Takım ve Bireysel Spor İle Bedensel Şiddet Süresi Karşılaştırması						
Takım ve Bireysel Spor		Bedensel Şiddet Süresi			Toplam	
		1 Yıldan Az Süredir	1 Yıldan Fazla Zamandır	Hiçbiri		
Takım Sporü	n	30	11	221	262	
	%TBS	11,5	4,2	84,4	100,0	
Bireysel Spor	n	8	3	134	145	
	%TBS	5,5	2,1	92,4	100,0	
Toplam $\chi^2=5,445$ $P = 0,066$	n	38	14	355	407	
	%TBS	9,3	3,4	87,2	100,0	

n: Kişi sayısı %TBS: Takım ve Bireysel Sporlar baz alındığında

Tablo 24: Spor Süresi İle Bedensel Şiddet Süresi Karşılaştırması							
Bedensel Şiddet Süresi		Spor Süresi				Toplam	
		En Az 1-3 yıldır	4-6 yıldır	7-9 yıldır	10 Yıl ve Üzeri		
3 Ay veya 3 Aydan az	n	4	12	5	2	23	
	%Bşg	17,4	52,2	21,7	8,7	100,0	
4-6 Ayrır	n	2	4	2	4	12	
	%Bşg	16,7	33,3	16,7	33,3	100,0	
7-9 Ayrır	n	0	2	1	0	3	
	%Bşg	0,0	66,7	33,3	0,0	100,0	
En Az 1 yıldır	n	3	4	7	0	14	
	%Bşg	21,4	28,6	50,0	0,0	100,0	
Hiçbiri	n	104	156	77	18	355	
	%Bşg	29,3	43,9	21,7	5,1	100,0	
Toplam $\chi^2=26,696$ P=0,009 P<0.01	n	113	178	92	24	407	
	%Bşg	27,8	43,7	22,6	5,9	100,0	

n: Kişi sayısı

%Bşg: Bedensel şiddet görenlerin içinde

Tablo 24'de görüldüğüne göre bedensel şiddete uğrama süresi ile sporcuların spor yaptıkları süre karşılaştırıldığında $p = 0,009 < \alpha = 0,05$ olduğundan sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre 4-6 yıldır spor yapanların %66,7'si '7-9 aydır', %52,2'si '3 ay veya daha az zamandır' şiddete en fazla maruz kalan sporcu grubudur. 7-9 yıldır spor yapanların %50'si ise en az bir yıldır şiddete maruz kalan sporculardır.

Tablo 25: Sporculara Uygulanan Bedensel Şiddet Derecesinin Dağılımı		
Şiddetin Derecesi	n	%
Acıya neden olmadı	72	17,5
Biraz acıya neden oldu	20	4,9
Orta dereceli acıya neden oldu	12	2,9
İz veya morarmaya neden oldu	7	1,7
Önemli derecede acıya neden oldu ama iz çürük olmadı	4	1,0
Kalıcı ve uzun süreli bir yaralanmaya neden oldu	1	0,2
Diğer	5	1,2
Hiçbiri	286	69,6
Acıya neden olmadı ve/veya biraz acıya neden oldu	1	0,2
Biraz acıya neden oldu ve/veya iz veya morarmaya neden oldu	1	0,2
Orta dereceli acıya neden oldu ve/veya iz veya morarmaya neden oldu	1	0,2
İz veya morarmaya neden oldu ve/veya diğer	1	0,2
Toplam	411	100,0

n: kişi sayısı

%TBS: Takım ve Bireysel Sporlar baz alındığında

Tablo 25'te görüldüğü gibi “Şiddetin etki derecesi nedir?” Sorusuna sporcuların %17,5 (n=72)'i ‘acıya neden olmadı’, %4,9 (n= 20)’u ‘biraz acıya neden oldu’, %2,9 (n=12)’u ‘orta dereceli acıya neden oldu’, %1,7 (n=7)’si ‘iz veya morarmaya neden oldu’, %1 (n=4)’i ‘önemli derecede acıya neden oldu ama iz çürük olmadı’, %0,2 (n=1)’si ‘kalıcı ve uzun süreli yaralanmaya neden oldu’, %1,2 (n=5)’si ‘diğer’, %69,2 (n=286)’si ‘hiçbiri’ demişlerdir. Cevap verenler toplam olarak 415 farklı şık işaretlenmiş ve işaretleyenlerin içinde %17,5 (n=73)'i ‘acıya neden olmadı’, %5,3 (n=22)’ü ‘biraz acıya sebep oldu’ diyerek cevap vermişlerdir.

Tablo 26’da görüldüğü üzere takım veya bireysel sporlarda sporculara uygulanan şiddet türünün karşılaştırılmasında takım sporlarından **%22,8** sarsma, **%18,4** tokat atılması, bireysel sporlardan **%17,3** tokat atılması, **%15,4** saç çekilmesi en çok kullanılan şiddet türüdür. Ki- kare sonucu: $P=0,027 < \alpha= 0,05$ olduğundan anlamlıdır.

Tablo 26: Takım ve Bireysel Sporlarda Sporculara Uygulanan Şiddet Türünün Karşılaştırılması

		Takım Sporu	Bireysel Spor	Toplam	
Uygulanan Şiddet Türü	Tokat Atılma	n	29	9	38
		% Uyg.Şiddet	76,3	23,7	100,0
		% TBSg	18,4	17,3	18,1
	Tekme Atılma	n	20	5	25
		% Uyg.Şiddet	80,0	20,0	100,0
		% TBSg	12,7	9,6	11,9
	Popoya Vurulma	n	22	5	27
		% Uyg.Şiddet	81,5	18,5	100,0
		% TBSg	13,9	9,6	12,9
	Saç Çekilmesi	n	5	8	13
		% Uyg.Şiddet	38,5	61,5	100,0
		% TBSg	3,2	15,4	6,2
	Çimdiklenme	n	22	5	27
		% Uyg.Şiddet	81,5	18,5	100,0
		% TBSg	13,9	9,6	12,9
	Sarsma	n	36	5	41
		% Uyg.Şiddet	87,8	12,2	100,0
		% TBSg	22,8	9,6	19,5
	Herhangi Bir Cisimle El, Kol, Bacaklara Vurma	n	6	5	11
		% Uyg.Şiddet	54,5	45,5	100,0
		% TBSg	3,8	9,6	5,2
	Yumruklama	n	7	4	11
		% Uyg.Şiddet	63,6	36,4	100,0
		% TBSg	4,4	7,7	5,2
Olabilmişince Sert Dövme	n	1	2	3	
	% Uyg.Şiddet	33,3	66,7	100,0	
	% TBSg	0,6	3,8	1,4	
Diğer	n	10	4	14	
	% Uyg.Şiddet	71,4	28,6	100,0	
	% TBSg	6,3	7,7	6,7	
Toplam $\chi^2=20,67$ $P=0,027$		n	158	52	210
		% Uyg.Şiddet	75,2	24,8	100,0
		% TBSg	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı, % Uyg. Şiddet: Uygulanan Şiddet içerisinde % TBSg: Takım ve Bireysel Sporlar baz alındığında

Tablo 27: Sporculara Uygulanan Bedensel Şiddet Sıklığı Dağılımı		
Şiddet Sıklığı	n	%
Yılda bir kez	18	4,4
Yılda birkaç kez	22	5,4
Ayda 1 kez	14	3,4
Haftada bir kez	13	3,2
Haftada 1 kez den fazla	8	1,9
Neredeyse her gün	10	2,4
Hiçbiri	326	79,3
Toplam	411	100,0

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 27’de görüldüğü gibi sporculara uygulanan bedensel şiddet sıklığı incelendiğinde sporcuların %5,4 (n=22)’ü yılda birkaç kez, %4,4 (n=18)’ü yılda bir kez şiddet uyguladığını belirtmiştir.

Tablo 28: Takım Bireysel Spor İle Bedensel Şiddet Sıklığı Karşılaştırması								
Takım ve Bireysel Spor		Bedensel Şiddet Sıklığı					Toplam	
		Yılda Birkaç Kez	Ayda 1 Kez	Haftada 1 Defadan Fazla	Neredeyse Her Gün	Hiçbiri		
Takım Sporu	n	34	9	16	8	199	266	
	%	12,8	3,4	6,0	3,0	74,8	100,0	
Bireysel Spor	n	6	5	5	2	127	145	
	%	4,1	3,4	3,4	1,4	87,6	100,0	
Toplam	n	40	14	21	10	326	411	
	%	9,7	3,4	5,1	2,4	79,3	100,0	

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 28’de görüldüğü gibi ‘Bedensel şiddetin size uygulanma sıklığı nedir?’ sorusuna; takım sporu yapanlardan %12,8 ile en fazla ‘yılda birkaç kez’ yine takım sporları yapanlardan %6 ile ikinci sıklıkla ‘haftada bir defadan fazla’ diyerek cevap vermişlerdir. Ki-kare sonucu $P=0,023 < \alpha=0,05$ olduğundan anlamlıdır.

Tablo 29’da görüldüğü gibi “Sporla ilgili olarak bedensel şiddeti size en çok kim uyguladı?” sorusuna sporcuların %10,3 (n=42)’ü ‘antrenörüm’, %0,7 (n=3)’si ‘beden eğitimi öğretmenim’, %2 (n=8)’si ‘ailem spor yapmama engel olmak için’, %1,5 (n=6)’i ‘ailem yaptığım sporda daha başarılı olmam için’ %3,9 (n=16)’u ‘kendimden büyük ya da yaşıt takım arkadaşlarım’, %1,5 (n=6)’i ‘okul arkadaşlarım’, %0,7 (n=3)’si ‘seyirci’, %3,2 (n=13)’si ‘diğer’, %73,3 (n=300)’ü ‘hiçbiri’ demişlerdir. Bu durumda bedensel şiddet gördüğünü düşünen sporcular toplam olarak 122 farklı şık işaretlemişlerdir. Bu şıklardan ‘antrenörüm’ şikkını işaretleyen toplam **%41,3** (n=50) sporcu, ‘takım arkadaşlarım’ şikkını toplam **%16,5** (n=20), ‘diğer’ şikkını toplam %11,6 (n=14),

‘ailem spora engel olmak için’ şikkını toplam %8,3 (n=10), ‘beden eğitimi öğretmenim’ şikkını toplam %6,6 (n=8), ‘ailem sporda başarılı olmak için’ şikkını toplam %5,9 (n=7), ‘okul arkadaşlarım’ şikkını %5 (n=6), ‘seyirci’ şikkını %4,1 (n=5), ‘kulüp yöneticileri’ şikkını %0,8 (n=1) sporcu işaretlemiştir.

Tablo 29: Bedensel Şiddeti Sporculara Kimin Uyguladığının Dağılımı

Seçenekler	n	%
Antrenör	42	10,3
Beden eğitimi öğretmeni	3	0,7
Ailem spor yapmama engel olmak için	8	2
Ailenizden sporda daha başarılı olmak için	6	1,5
Kulüp yöneticileri	0	0,0
Kendimden büyük ve yaşıt takım arkadaşlarım	16	3,9
Okul arkadaşlarınız	6	1,5
Seyirci	3	0,7
Diğer	13	3,2
Hiçbiri	300	73,3
Antrenör ve beden eğitimi öğretmeni	3	0,7
Antrenör ve ailem spora engel için	1	0,2
Antrenör ve takım arkadaşlarım	2	0,5
Beden eğitimi öğretmeni ve takım arkadaşlarım	1	0,2
Beden eğitimi öğretmeni ve seyirci	1	0,2
Kulüp yöneticileri ve seyirci	1	0,2
Ailem spora engel için ve seyirci	1	0,2
Antrenörüm ve hiçbiri	1	0,2
Antrenörüm, ailem başarılı olmam için ve diğer	1	0,2
Toplam	409	100,0

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 30: Sporculara Uygulanan Şiddetin Performansa Etkilerinin Dağılımı		
Seçenekler	n	%
Hiç etkisi olmadı	85	44,7
Kesinlikle olumsuz etkisi oldu	13	6,8
Olumlu etkisi oldu	16	8,4
Beni başarılı olmam için hırslandırdı	48	25,3
Özgüvenimi yitirmeme neden oldu	12	6,3
Sporu bırakmayı bile düşünüyorum	5	2,6
Hiç etkisi olmadı ve olumlu etkisi oldu	1	0,5
Hiç etkisi olmadı ve beni başarılı olmam için hırslandırdı	1	0,5
Kesinlikle olumsuz etkisi oldu özgüvenimi yitirmeme neden oldu	2	1,1
Olumlu etkisi oldu ve beni başarılı olmam için hırslandırdı	4	2,1
Beni başarılı olmam için hırslandırdı ve özgüvenimi yitirmeme neden oldu	1	0,5
Özgüvenimi yitirmeme neden oldu ve sporu bırakmayı bile düşünüyorum	1	0,5
Hiç etkisi olmadı, kesinlikle olumsuz etkisi oldu, olumlu etkisi oldu	1	0,5
Toplam	190	100,0

Tablo 30’da görüldüğü gibi ‘Şiddetin performansınıza ne gibi etkisi oldu?’ sorusuna, sporcular **%44,7** ‘hiç etkisi olmadı’, **%25,3** ‘beni başarılı olmam için hırslandırdı’, **%8,4** ‘olumlu etkisi oldu’ diyerek cevap vermişlerdir.

Tablo 31: Arkadaşa Uygulanan Şiddet Çeşitlerinin Dağılımı							
Arkadaşa Uygulanan Şiddet Türleri							
		Bedensel şiddete uğrama		Psikolojik şiddete uğrama		Cinsel şiddete uğrama	
		n	%	n	%	n	%
	Hayır	293	69,6	275	65,3	349	82,9
	Evet	111	26,4	142	33,7	59	14,0
	Toplam	404	96,0	417	99,0	408	96,9
Cevap vermeyenler		17	4,0	4	1,0	13	3,1
Toplam		421	100,0	421	100,0	421	100,0

Tablo 31’de görüldüğü gibi “Takım arkadaşlarınızdan bedensel şiddet gören var mı?” sorusuna cevap verenlerden %26,4 (n=111)’ü ‘evet şiddet var’ demiştir.

Tablo 31’de görüldüğü gibi “Arkadaşlarınızdan psikolojik şiddet gören oldu mu?” sorusuna cevap verenlerden %33,7 (n=142)’si ‘evet gördüm’ demiştir.

Tablo 31’de görüldüğü gibi “Arkadaşlarınızdan cinsel tacize uğrayan var mı?” sorusuna %14 (n=59)’ü ‘evet cinsel tacize uğrayan oldu’ demiştir.

Tablo ek 5’te görüldüğü gibi takım arkadaşlarına biri tarafından bedensel şiddet uygulandığını kabul edenler toplam 139 farklı şık işaretlemişlerdir. Bunların %25,2’si antrenör, %20,9’u diğer, %20,1’i takım arkadaşlardan şiddet geldiğini düşünmekteler. Takım arkadaşlarına biri tarafından psikolojik şiddet uygulandığını kabul edenler toplam 196 farklı şık işaretlemişlerdir. Bunların %25,1’i antrenörden, %19,4’ü diğer kişilerden, %20,1’i de takım arkadaşlardan şiddet geldiğini düşünmekteler. Takım arkadaşlarına biri tarafından cinsel şiddet uygulandığını kabul edenler toplam 68 farklı şık işaretlemişlerdir. Bunların da %32,8’i diğer kişiler tarafından, %25,7’si takım arkadaşları ve %14,3’ü de okul arkadaşları tarafından şiddete maruz kalmışlardır.

Tablo 32: Sporculara Cinsel Şiddet Uygulayanların Dağılımı			
	n	%	Geçerli %
Antrenör	6	1,4	8,7
Beden eğitimi öğretmeni	2	0,5	2,9
Takım arkadaşlarım	17	4,0	24,6
Okul arkadaşlarım	9	2,1	13,0
Seyirci	5	1,2	7,25
Diğer	25	5,9	36,2
Okul arkadaşı, Seyirci	1	0,2	1,45
Okul arkadaşı, Seyirci	1	0,2	1,45
Seyirci, diğer	1	0,2	1,45
Antrenör, ailem, seyirci	1	0,2	1,45
Takım arkadaşlarım, okul arkadaşlarım, Diğer	1	0,2	1,45
Toplam	69	16,4	100,0
Cevap vermeyenler	352	83,6	
Toplam	421	100,0	

n: Kişi sayısı

#: Yüzde

Tablo 32’de görüldüğü gibi kendilerine cinsel şiddet uygulandığını düşünen sporcu sayısı 69’dur. Bu sporcular toplam olarak 73 farklı şık işaretlemişlerdir. Buna göre sporcuların %35,6 (n=26)’sı diğer kişiler, %24,7 (n=18)’si takım arkadaşları, %15,1 (n=18)’i de okul arkadaşları tarafından cinsel şiddete maruz kaldıklarını düşünmektedirler.

Tablo ek 6’da görüldüğü gibi takım ve bireysel sporlara göre cinsel şiddetin kimden geldiği sorusuna verilen cevap istatistiksel olarak anlamsızdır.

Tablo 33: Psikolojik Şiddetle İlgili Soruların Değerlendirilmesi

Psikolojik Şiddetle İlgili Sorular			Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman	Cevap Verenler Toplamı
Başarınız Azmış gibi gösterildi mi? $\chi^2=14,349$ $P = 0,006$	Takım sporu	n	115	50	71	26	5	267
		%	43,1	18,7	26,6	9,7	1,9	100,0
	Bireysel spor	n	79	34	19	7	3	142
		%	55,6	23,9	13,4	4,9	2,1	100,0
Başarısızlıklardan ve Hatalardan Sorumlu Tutulduunuz mu? $\chi^2=2,618$ $P = 0,624$	Takım Spor	n	111	75	63	10	11	270
		%	41,1	27,8	23,3	3,7	4,1	100,0
	Bireysel spor	n	71	36	27	5	6	145
		%	49,0	24,8	18,6	3,4	4,1	100,0
Fazla Antrenman Cezası Verildi mi? $\chi^2=6,694$ $P = 0,153$	Takım Spor	n	148	51	45	14	12	270
		%	54,8	18,9	16,7	5,2	4,4	100,0
	Bireysel spor	n	88	32	19	5	1	145
		%	60,7	22,1	13,1	3,4	0,7	100,0
Mekândan Uzaklaştırıldığınız Oldu mu? $\chi^2=3,58$ $P = 0,368$	Takım Spor	n	224	22	15	3	2	266
		%	84,2	8,3	5,6	1,1	0,8	100,0
	Bireysel spor	n	131	10	4	1	0	146
		%	89,7	6,8	2,7	0,7	0,0	100,0
Geçersiz Yere Uyarı Alma $\chi^2=9,62$ $P = 0,048$	Takım Spor	n	142	71	34	12	1	260
		%	54,6	27,3	13,1	4,6	0,4	100,0
	Bireysel spor	n	98	24	16	4	2	144
		%	68,1	16,7	11,1	2,8	1,4	100,0

Tablo 33'ün devamıdır								
Psikolojik Şiddetle İlgili Sorular			Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman	Cevap Verenler Toplamı
Özel Eşyanıza Zarar Verildi mi? $\chi^2=0,48$ P = 0,975	Takım Spor	n	230	22	13	2	3	270
		%	85,2	8,1	4,8	,7	1,1	100,0
	Bireysel spor	n	129	10	7	1	1	148
		%	87,2	6,8	4,7	0,7	0,7	100,0
Sözüne Önem Verilmediği Oldu mu? $\chi^2=7,39$ P = 0,116	Takım Spor	n	137	78	38	11	4	268
		%	51,1	29,1	14,2	4,1	1,5	100,0
	Bireysel spor	n	92	28	21	3	3	147
		%	62,6	19,0	14,3	2,0	2,0	100,0
Yüksek Sesle Konuşuldu mu? $\chi^2=4,807$ P = 0,308	Takım Spor	n	106	73	65	15	11	270
		%	39,3	27,0	24,1	5,6	4,1	100,0
	Bireysel Spor	n	72	29	33	6	7	147
		%	49,0	19,7	22,4	4,1	4,8	100,0
Olumsuz Eleştirildiniz mi? $\chi^2=6,089$ P = 0,193	Takım Spor	n	104	89	55	12	8	268
		%	38,8	33,2	20,5	4,5	3,0	100,0
	Bireysel Spor	n	76	38	27	5	3	149
		%	51,0	25,5	18,1	3,4	2,0	100,0
Özel Yaşantınız Eleştirildi mi? $\chi^2= 1,851$ P = 0,763	Takım Spor	n	175	49	28	13	6	271
		%	64,6	18,1	10,3	4,8	2,2	100,0
	Bireysel Spor	n	96	23	13	11	4	147
		%	65,3	15,6	8,8	7,5	2,7	100,0

Tablo 33'ün devamıdır

Psikolojik Şiddetle İlgili Sorular			Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman	Cevap Verenler Toplamı
Arkadaşlarla Görüşmeniz Engellendi mi? $\chi^2=0,759$ $P=0,944$	Takım Spor	n	207	29	16	11	8	271
		%	76,4	10,7	5,9	4,1	3,0	100,0
	Bireysel Spor	n	116	15	6	6	5	148
		%	78,4	10,1	4,1	4,1	3,4	100,0
Sizinle Konuşmaların Engellendiği Oldu mu? $\chi^2=0,26$ $P=0,992$	Takım Spor	n	236	9	16	8	2	271
		%	87,1	3,3	5,9	3,0	0,7	100,0
	Bireysel Spor	n	127	6	8	5	1	147
		%	86,4	4,1	5,4	3,4	0,7	100,0
Yokmuşsunuz Gibi Davranıldı mı? $\chi^2=0,72$ $P=0,869$	Takım Spor	n	214	30	19	7		270
		%	79,3	11,1	7,0	2,6		100,0
	Bireysel Spor	n	121	14	8	4		147
		%	82,3	9,5	5,4	2,7		100,0
Dışlandınız mı? $\chi^2=3,82$ $P=0,430$	Takım Spor	n	213	29	23	4	2	271
		%	78,6	10,7	8,5	1,5	0,7	100,0
	Bireysel Spor	n	123	10	11	4	0	148
		%	83,1	6,8	7,4	2,7	0,0	100,0
Eğlencelere Çağrılmadığınız Oldu mu? $\chi^2=17,036$ $P=0,002$	Takım Spor	n	188	38	23	15	6	270
		%	69,6	14,1	8,5	5,6	2,2	100,0
	Bireysel Spor	n	92	19	15	5	17	148
		%	62,2	12,8	10,1	3,4	11,5	100,0

Tablo 33'ün devamıdır

Psikolojik Şiddetle İlgili Sorular			Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman	Cevap Verenler Toplamı
Arkanızdan Kötü Söylenip Konuşulduğu Oldu mu? $\chi^2=11,889$ $P = 0,018$	Takım Spor	n	169	59	30	10	2	270
		%	62,6	21,9	11,1	3,7	0,7	100,0
	Bireysel Spor	n	106	15	15	8	4	148
		%	71,6	10,1	10,1	5,4	2,7	100,0
Dedikodunuz Yapıldı mı? $\chi^2=10,62$ $P = 0,031$	Takım Spor	n	195	43	24	9	0	271
		%	72,0	15,9	8,9	3,3	0,0	100,0
	Bireysel Spor	n	110	23	6	4	4	147
		%	74,8	15,6	4,1	2,7	2,7	100,0
Özrünüzle Yanlışınızla Alay Edildi mi? $\chi^2=14,694$ $P = 0,005$	Takım Spor	n	161	50	37	9	8	265
		%	60,8	18,9	14,0	3,4	3,0	100,0
	Bireysel Spor	n	114	17	9	5	1	146
		%	78,1	11,6	6,2	3,4	0,7	100,0
Taklit Edilip Alaya Alındığınız Oldu mu? $\chi^2=7,56$ $P = 0,056$	Takım Spor	n	164	51	33	21		269
		%	61,0	19,0	12,3	7,8		100,0
	Bireysel Spor	n	105	24	12	4		145
		%	72,4	16,6	8,3	2,8		100,0
Hakarete Uğrama Küçük Düşürüldüğünüz Oldu mu? $\chi^2=2,516$ $P = 0,642$	Takım Spor	n	181	40	26	12	8	267
		%	67,8	15,0	9,7	4,5	3,0	100,0
	Bireysel Spor	n	107	23	12	3	3	148
		%	72,3	15,5	8,1	2,0	2,0	100,0
Size Küfür Edilir mi? $\chi^2=6,882$ $P = 0,142$	Takım Spor	n	150	52	36	21	10	269
		%	55,8	19,3	13,4	7,8	3,7	100,0
	Bireysel Spor	n	100	26	14	5	4	149
		%	67,1	17,4	9,4	3,4	2,7	100,0

n: Kişi sayısı,

%: Yüzde

“Sportif başarılarınız daha azmış gibi gösteriliyor mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere takım sporu yapan sporcuların **%56,9** (n=152)’u, bireysel spor yapan sporcuların **%44,4** (n=63)’ü şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p=0,006 < \alpha=0,05$ olduğundan anlamlıdır.

“Başarısızlıklardan ve hatalardan sizin sorumlu olduğunuz ima edildi mi?” sorusu tablo 33’de görüldüğü gibi Ki-kare sonucu: $p = 0,624 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Size ceza olarak fazla antrenman yaptırılıyor mu?” sorusu tablo 33’de görüldüğü gibi $p = 0,153 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Haksız yere bulunduğunuz spor salonundan, kulübünden, mekândan vs. uzaklaştırıldınız mı?” sorusu tablo 33’de görüldüğü gibi $p = 0,386 < \alpha = 0,05$ olduğundan sonuç anlamsızdır.

“Sizce geçersiz olduğunu düşündüğünüz nedenlerle hiç uyarı aldınız mı?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere takım sporu yapan sporcuların **%45,4** (n=118)’si, bireysel spor yapan sporculardan **%31,9** (n=46)’u şiddet görmüştür, $p=0,048 > \alpha = 0,05$ olduğundan sonuç anlamlıdır.

“Özel eşyalarınıza bilerek zarar verildi mi?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,975 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Sözünüzün kesildiği ve ya sözünüze önem verilmediği oldu mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, $p = 0,116 > \alpha = 0,05$ olduğundan sonuç anlamsızdır.

“Sizinle yüksek sesle konuşuldu mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,308 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Olumsuz eleştiriliyor tablo 33’de görüldüğü gibi $p = 0,193 > \alpha = 0,05$ olduğundan Ki-kare sonucu anlamsızdır.

“Özel yaşantınız eleştiriliyor mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,763 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Arkadaşlarınızla ya da ilişki içerisinde olduğunuz diğer kişilerle görüşmeniz engellendi mi?” sorusuna tablo 29’da görüldüğü gibi Ki-kare sonucu: $p = 0,944 > \alpha=0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Sizinle konuşmaları diğer arkadaşlarınıza yasaklandı mı?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,992 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Yokmuşsunuz gibi davranıldı mı?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,869 > \alpha=0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Bulduğunuz ortamdan dışlandığınız oldu mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere Ki-kare sonucu: $p = 0,430 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Bulduğunuz kurumdaki faaliyetlere, kutlamalara, eğlencelere, çağrılmadığınız oldu mu?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere takım sporu yapan sporcuların **%30,4** (n=82)’ü, bireysel spor yapanlardan **%37,8** (n=56)’i şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p = 0,002 < \alpha = 0,05$ olduğundan anlamlıdır.

“Arkanızdan kötü söylenip konuşuluyor tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan sporcuların **%37,1** (n=101)’i, bireysel spor yapanlardan **%28,4** (n=42)’ü şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p = 0,018 < \alpha = 0,05$ olduğundan anlamlıdır.

“Hakkınızda asılsız ihbarda bulunuldu mu, dedikodunuz yapıldı mı veya iftiraya uğradınız mı?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan sporcuların **%28** (n=86)’i, bireysel spor yapanlardan **%21,9** (n=32)’u şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p = 0,031 < \alpha = 0,05$ olduğundan anlamlıdır.

“Herhangi bir özrünüzle, yanlışınızla ya da özrünüzle, alaya alındınız mı?”. sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan **%39,2** (n=104)’si, bireysel spor yapanlardan **%21,9** (n=32)’u şiddet görmüştür. $P = 0,005 < \alpha = 0,05$ olduğundan. Ki-kare sonucu anlamlıdır.

“El kol hareketleriniz, yürüyüşünüz, sesiniz vs. ile taklit edilip alaya alındınız mı?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan **%39** (n=105)’i, bireysel spor yapanlardan **%61** (n=140)’i şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p=0,934 > \alpha=0,05$ olduğundan anlamsızdır. Ki-kare sonucu: $p = 0,056 > \alpha = 0,05$ olduğundan sınırdadır ve anlamlıdır.

“Hakarete uğrayıp küçük düşürüldünüz mü?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan sporculardan **%32,2** (n=86)’sı, bireysel spor **%27,7** (n=41)’i şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p = 0,642 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Size küfür edilir mi?” sorusuna tablo 33’de görüldüğü üzere, takım sporu yapan **%44,2** (n=119)’si, bireysel spor yapanlardan **%32,9** (n=49)’u şiddet görmüştür. Ki-kare sonucu: $p = 0,142 > \alpha = 0,05$ olduğundan anlamsızdır.

“Sporla ilgili olarak, size ya da arkadaşlarınıza daha çok hangi nedenlerle şiddet uygulanıyor?” Sorusuna sporculardan %21 (n=48)’i ‘saygısız davranışlarda’, %11,8 (n=27)’i ‘antrenman bozucu davranışlarda’, %11,8 (n=27)’i, ‘beklenen başarı gösterilmediğinde’, %10 (n=23)’ü ‘antrenmana geç gelindiğinde’ diyerek cevap vermişlerdir. Sporcular bu soruya 303 farklı şık işaretleyerek cevap vermiştir. Sporcuların %23,4 (n=71)’ü ‘saygısız davranışlarda’, %19,2 (n=58)’si ‘antrenman bozucu davranışlarda’, %15,2 (n=46)’si ‘beklenen başarı gösterilmediğinde’, şiddete maruz kaldıklarını düşünmektedirler. Detaylı bilgiler tablo ek 3’tedir.

“Psikolojik şiddeti size kim uyguladı?” sorusunda **hiçbiri** şikkı, sporcuların okumadan cevap vermemeleri için özellikle konmamıştır. Sporculara, şıklardan hiçbirisi uymuyorsa ya da şiddet görmediğinizi düşünüyorsanız o soruyu boş bırakabilirsiniz açıklaması yapıldı. Bazı sporcular hiçbir şikkını kendileri yazmışlardır. Sporculardan ‘antrenörüm’ diyen %12,1 (n=51), ‘ takım arkadaşlarım’ diyen %5,9 (n=25) sporcu, ‘diğer’ diyen %9,5 (n=40) sporcu, ‘okul arkadaşlarınız’ diyen %3,6 (n=15) sporcudur. Detaylı bilgiler tablo ek 4’tedir.

Sporcular, psikolojik şiddetin kimden geldiğinin sorulduğu soruya, toplam olarak **246** farklı şık işaretleyerek cevap vermişlerdir. Buna göre ‘antrenörüm’ diyen toplam olarak **%31,7** (n=78) sporcu, takım arkadaşlarım diyen toplam **%17,8** (n=44) sporcu, ‘seyirci’ diyen toplam **%12,6** (n=31) sporcu, ‘ailem yaptığım sporda daha başarılı olmam için’ diyen **%10,5** (n=26) sporcu, ‘okul arkadaşlarım’ diyen toplam **%10,5** (n=26) sporcudur. Detay tablo ek 4’tedir.

Tablo 34: “Ailem Fiziksel Şiddet Uygulayabilir.” Sorularına Sporcuların Cevaplarının Branşlara Göre Dağılımı

			BRANŞ								Toplam
			Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm	
Aile fiziksel şiddet uygular. $\chi^2=23,957$ P=0,001	Doğru	n	28	5	30	16	11	8	2	7	107
		%Bg	35,4	9,8	36,1	29,1	29,7	22,5	6,9	15,9	25,9
		%Şg	26,2	4,7	28,0	15,0	10,3	7,5	1,9	6,5	100,0
	Yanlış	n	51	46	52	39	26	27	27	37	305
		%Bg	66,6	90,2	62,7	70,9	70,3	77,1	93,1	84,1	73,8
		%Şg	16,7	15,1	17,0	12,8	8,5	8,9	8,9	12,1	100,0

n: Kişi sayısı,

%Bg: Branşa göre,

%Şg: Şiddet görenler içerisinde

Tablo 34’te görüldüğü gibi “Ailem Fiziksel Şiddet Uygulayabilir.” cümlesine sporculardan bu fikre katılıyorlarsa doğru (D), katılmıyorlarsa yanlış (Y), şıkkını işaretlemeleri istenmiştir. Sporcuların branşlarına göre verdikleri cevaplar şöyledir. Sporcuların %25,9 (n=107)’u doğru, %73,8 (n=305)’i yanlış demiştir. Futbolcular %36,1 oranında en fazla, basketbolcular %35,4 oranında ikinci sıklıkla kendilerine aileleri tarafından fiziksel şiddet uygulanabileceğini kabul ediyorlar. %1,9 ile de en az yüzme sporu yapanlar bu fikri doğru bulunmaktalar. Takım sporu yapanlardan **%29,5** (n=79)’i doğru, %70,5 (n=188)’i yanlış, bireysel spor yapanlardan %19,3 (n=28)’ü doğru, %80,7 (n=117)’si yanlış demiştir. $P= 0,001 < \alpha=0,05$ olduğundan Ki kare sonucu anlamlıdır.

Tablo 35’te görüldüğü gibi “Ailem Psikolojik Şiddet Uygulayabilir.” Cümlesine sporcuların %25,9 (n=107)’u doğru, %73,8 (n=305)’i yanlış demiştir. Takım sporu yapanların **%30,2** (n=81)’si doğru, %69,8 (n=187)’i yanlış, bireysel spor yapanların **%25,3** (n=7)’ü doğru, %74,7 (n=109)’si yanlış demiştir. Aile psikolojik şiddet uygular-branş karşılaştırmasında ki- kare sonucu anlamsızdır. $P=0,090 > \alpha = 0,05$.

Tablo 35 : “Ailem Psikolojik Şiddet Uygulayabilir.” Sorularına Sporcuların Cevaplarının Branşlara Göre Dağılımı

		BRANŞ									Toplam
		Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm		
Aile Psikolojik Şiddet uygular $\chi^2=6,089$ P=0,090	Doğru	n	25	8	33	15	9	12	6	10	118
		%Sdi	31,6	15,7	39,3	27,3	24,3	34,3	20,7	22,2	28,4
		%Şg	21,2	6,8	28,0	12,7	7,6	10,2	5,1	8,5	100,0
	Yanlış	n	54	43	50	40	28	23	23	35	296
		%Sdi	68,4	84,3	59,5	72,7	75,7	65,7	79,3	77,8	71,3
		%Şg	18,2	14,5	16,9	13,5	9,5	7,8	7,8	11,8	100,0

n: Kişi sayısı,

%Sdi: Spor dalı içerisinde,

%Şg: Şiddet görünlere göre

Tablo 36’da görüldüğü gibi “Antrenör gerektiğinde fiziksel şiddet uygulayabilir” cümlesine, sporcuların kendi düşüncelerine doğru olduğunu düşünüyorlarsa (D), yanlış olduğunu düşünüyorlarsa (Y) şıkkını işaretlemeleri istenmiştir. Sporcuların branşlarına göre istatistiksel dağılımı şöyledir. **Doğru** şıkkını işaretleyenler toplam olarak **%33,7** (n=140) sporcudur. Basketbolculardan %51,3 (n=41)’ü, güreşçilerden %48,6 (n=18)’sı büyük bir oranla doğru demiştir. Toplam **%65,9** (n=274)’u sporcu **yanlış** demiş ve bunların **%86,2** (n=25)’sini yüzücülerin, **%84,3** (n=43)’ünü voleybolcuların ve %82,2 (n=37)’sini atletlerin oluşturduğu görülmektedir. Antrenörün fiziksel şiddet uygulaması ile branş karşılaştırması istatistiksel olarak anlamlıdır. $P= 0,000 < \alpha = 0,05$.

Tablo 36 : “Antrenör Fiziksel Şiddet Uygulayabilir.” Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı

			BRANŞ							Toplam	
			Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme		Atletizm
Antrenör fiziksel şiddet uygular	DOĞRU	n	41	8	29	21	18	11	4	8	140
		%Sdi	51,3	15,7	34,5	38,2	48,6	31,4	13,8	17,8	33,7
		%Şg	29,3	5,7	20,7	15,0	12,9	7,9	2,9	5,7	100,0
$\chi^2=32,606$ P=0,000	YANLIŞ	n	39	43	54	34	19	23	25	37	274
		%Sdi	48,8	84,3	64,3	61,8	51,4	65,7	86,2	82,2	65,9
		%Şg	14,2	15,7	19,7	12,4	6,9	8,4	9,1	13,5	100,0

n: Kişi sayısı,

%Sdi: Spor dalı içerisinde

%Şg: Şiddet görenler içerisinde

Tablo 37 : “Antrenör Psikolojik Şiddet Uygulayabilir.” Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı

			BRANŞ							Toplam	
			Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme		Atletizm
Antrenör psikolojik şiddet uygular	DOĞRU	n	36	12	39	19	13	8	12	10	149
		%Sdi	45,0	23,5	46,4	34,5	35,1	22,9	41,4	22,2	35,8
		%Şg	24,2	8,1	26,2	12,8	8,7	5,4	8,1	6,7	100,0
$\chi^2=46,702$ P=0,019	YANLIŞ	n	44	39	44	36	24	25	17	35	264
		%Sdi	55,0	76,5	52,4	65,5	64,9	71,4	58,6	77,8	63,5
		%Şg	16,7	14,8	16,7	13,6	9,1	9,5	6,4	13,3	100,0

n: Kişi sayısı

%Sdi: Spor dalı içerisinde

%Şg: Şiddet görenler içerisinde

Tablo 37’te görüldüğü gibi “Antrenör gerektiğinde psikolojik şiddet uygulayabilir” sorusuna sporcuların %35,8 (149)’i **doğru**, %63,5 (264)’i **yanlış** demiştir. Futbolcuların %26,2 oranı ile en fazla, basketbolcuların %24,8 oranı ile ikinci sıklıkla antrenörün psikolojik şiddet uygulaması fikrini kabul ettiği tespit edilmiştir. Ki kare sonucu $P = 0,019 < \alpha = 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

“Antrenör gerektiğinde cinsel şiddet uygulayabilir” cümlesine tablo 38’de görüldüğü gibi sporcuların toplam olarak %12,9 (n=52)’u “Doğru” demiştir. Basketbolcuların %25 (n=20)’i, güreşçilerin %14,7 (n=5)’si, judocuların %14,7 (n=5)’si en yüksek oranla “doğru” demişlerdir. Voleybolcuların %96 (n=48)’sı, atletlerin %95,1 (n=39)’i toplam olarak %87,1 (n=352) sporcu “yanlış” demişlerdir. Antrenör cinsel tacizde bulunabilir – Branşlar karşılaştırmasında: $P = 0,009 < \alpha = 0,05$ sonuç anlamlıdır.

Tablo 38 : “Antrenör Cinsel Şiddet Uygulayabilir.” Cümlesine Verilen Cevapların Branşlara Göre Dağılımı

		BRANŞ									Toplam
		Basketbol	Voleybol	Futbol	Hentbol	Güreş	Judo	Yüzme	Atletizm		
Antrenör Cinsel Şiddet Uygulayabilir	DOĞRU	n	20	2	10	7	5	5	1	2	52
		%Sdi	25,0	4,0	12,3	13,0	14,3	14,7	3,4	4,9	12,9
		%Şg	38,5	3,8	19,2	13,5	9,6	9,6	1,9	3,8	100,0
	YANLIŞ	n	60	48	71	47	30	29	28	39	352
		%Sdi	75,0	96,0	87,7	87,0	85,7	85,3	96,6	95,1	87,1
		%Şg	17,0	13,6	20,2	13,4	8,5	8,2	8,0	11,1	100,0

n: Kişi sayısı,

%Sdi: Spor dalı içinde,

%Şg: Şiddet görenler içerisindeki

Tablo 39: Takım ve Bireysel Sporlarda Şiddet Çeşitlerinin Karşılaştırılması

Takım Bireysel Spor		Bedensel Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=12,797$ P=0,000	Psikolojik Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=0,978$ P=0,323	Cinsel Şiddete Uğrama		Toplam $\chi^2=3,04$ P=0,081
		Hayır	Evet		Hayır	Evet		Hayır	Evet	
Takım Spor	n	139	133	272	28	242	270	217	54	271
	% TBSg	51,1	48,9	100,0	10,4	89,6	100,0	80,1	19,9	100,0
	% Şg	57,4	74,3	64,6	58,3	65,6	64,7	63,3	74,0	65,1
Bireysel Spor	n	103	46	149	20	127	147	126	19	145
	% TBSg	69,1	30,9	100,0	13,6	86,4	100,0	86,9	13,1	100,0
	% Şg	42,6	25,7	35,4	41,7	34,4	35,3	36,7	26,0	34,9
Toplam	n	242	179	421	48	369	417	343	73	416
	% TBSg	57,5	42,5	100,0	11,5	88,5	100,0	82,5	17,5	100,0
	% Şg	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı, % TBSg: Takım ve bireysel spora göre

%Şg: Şiddete göre

Tablo 39’de görüldüğü gibi bedensel şiddet gören 179 sporcudan **%74,3** (n=133)’ü takım sporu, **%25,7** (n=46)’si bireysel spor yapmaktadır. Ki-kare sonucu $p=0,000 < \alpha=0,05$ olduğundan anlamlıdır. Psikolojik şiddete göre takım veya bireysel spor için karşılaştırmada $p = 0,323 > \alpha = 0,05$ olduğundan ki-kare sonucu anlamsızdır. Cinsel şiddete göre takım veya bireysel spor için karşılaştırmada $p = 0,081 > \alpha = 0,05$ olduğundan ki-kare sonucu anlamsızdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gelişen teknolojinin, hızlı kentleşmenin ve diğer hayat şartlarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, bunların insan üzerindeki olumsuz fiziki ve psikolojik etkilerini hafifletmek, dolayısıyla sağlıklı bir toplum yaratmak için, beden eğitimi ve spor faaliyetlerini insan hayatında vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmek gerekmektedir. Bunun için de fiziki ve psikolojik şartları uygun spor alanları gerekmektedir.

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre; sporcuların %42,5'i bedensel şiddete, %88,5'i psikolojik şiddete, %17,5'i cinsel şiddete maruz kalmışlardır. 14-18 yaş bayan sporcuların ortalama %28,7'si, erkeklerin %50,2'si bedensel şiddete maruz kalmışlardır. Suç ve Yargı Araştırması (2003) (Crime and Justice System-C&JS) İngiltere'de yayınladığı raporda bu oran, erkekler için %52, kadınlar için %30'dur (Altıntaş 2006), ki bu da bizim sonuçlarımızla tutarlılık göstermektedir.

Bedensel şiddete uğramayla sporcuların spor branşlarını karşılaştırdığımızda en çok %30,7 ile basketbolcuların, %20,7 ile futbolcuların, en az ise %5 ile judocuların, %3,4 ile yüzücülerin şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Bu durum bize şiddet olayları ile daha çok gündeme oturan futbol sporuna rağmen basketbolda da şiddetin yoğun yaşandığını göstermiştir. Cinsel şiddete ise %5,5 oranında futbolcuların, %4,5 oranında basketbolcuların maruz kaldıkları görülmektedir.

Ana-baba eğitim düzeyi ile çocuklarının şiddete uğramaları istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Antrenörlerle yapılan görüşmelerden alınan bilgilerden, edinilen izlenimler, eğitim düzeyi oldukça yüksek olan kişilerin çocuklarının çoğunun isteklerine kolaylıkla ulaşabilmelerinin sosyal yaşamda kurallara uyum sağlamalarını zorlaştırdığını bunun da bu sporcuların, sporda disipline olabilmeleri için baskı ve

şiddet görmelerine neden olabileceği olarak değerlendirildi. Eğitim düzeyi düşük kişilerin çocuklarının şiddete maruz kalmalarında, eğitim durumuna bağlı ekonomik düzeyin düşüklüğü, ailelerin yetersiz ilgi ve alakaları, bu ailelerdeki yaşam şartlarındaki olumsuzluklar ve çocukların algılamalarındaki farklılıklar birer neden olarak düşünülmektedir. Ana-baba eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının bile yüksek oranda şiddete maruz kalmış olmaları beklenilmeyen bir sonuçtu. Sahip olunan mal-mülk varlıkları ile branşlar arasında bir karşılaştırma yapıldığında; basketbolcuların sosyo-ekonomik yönden en iyi durumda olmalarına rağmen daha fazla şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Eğitim ve sosyo-ekonomik düzey artışına bağlı olarak değişen aile ortamı ve olanaklarının, ana-baba izin vericiliği ve hoşgörüsünün artmasının, ana-baba denetimindeki azalmanın ergenlerdeki riskli davranışları artırabilmektedir. Böyle bir durumda hem ergendeki şiddete yönelik davranışları hem de ergene yönelik şiddet davranışlarını artırabileceğini düşündürmektedir ve bu durum Aras ve arkadaşlarının 2007'deki araştırma sonuçlarıyla da tutarlılık göstermektedir. Eğitim düzeyi düşük kişilerin çocuklarının şiddete maruz kalmalarında ise eğitim durumuna bağlı ekonomik düzeyin düşüklüğü, ailelerin yetersiz ilgi ve alakaları, bu ailelerdeki yaşam şartlarındaki olumsuzluklar ve çocukların algılamalarındaki farklılıklar birer neden olarak düşünülmektedir.

Sporcuların branşlarıyla cinsiyetleri karşılaştırıldığında ki-kare analizinden elde edilen bulgular cinsiyetle branş arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlara göre; bayan sporcuların güreşi hiç tercih etmediği, en çok tercih edilen sporun %23,3 oranında atletizm, %22,7 oranında voleybol olduğu, erkeklerin %23,6 oranında basketbolu ve %23,2 oranında futbolu, %13,7'de güreşi tercih ettiği anlaşılmıştır. Bu sonuçlar (Kiremitçi 2008) sonuçlarıyla yakındır. Bursa ilinde, bayan sporcuların futbola ilgisinin basketbola ilgisinden daha fazla olması beklenmeyen bir sonuçtu.

Bedensel şiddet görenlerin %74,3 takım sporu, %25,7 bireysel spor yapmaktadır. Bu sonuçlar bize daha çok takım sporu ile uğraşan sporcuların şiddete maruz kaldıklarını göstermiştir. Psikolojik ve cinsel şiddete göre takım ve bireysel sporlar arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır.

Takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanlar arasında şiddete uğrama süresi açısından anlamlı bir fark bulunmamakta ancak bedensel şiddet sıklığına göre en çok takım sporu yapanlarda yılda birkaç kez %12,8 oranında, haftada bir defadan fazla olmak üzere de %6 oranında şiddete uğramaktadırlar.

Sporcular %44,7 oranında şiddetin performanslarını hiç etkilemediğini, %25,3 oranında da başarılı olmaları için onları hırslandırdığını düşünmekteydiler.

Sporcuların %5,7'si üç ay veya üç aydan az bir zamandır şiddet görmüşlerdir ki bunların %52,2'sini 4-6 yıldır spor yapanlar oluşturmaktadır. Bu da profesyonelleşme sürecinde sporcuların daha fazla şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir.

Bedensel şiddet çeşitlerinden **sarsma, tokat atma** sıklıkla uygulanan şiddet türüdür. Sporculara uygulanan bedensel şiddet %41,3 oranında **antrenörler** tarafından uygulanmaktadır. Antrenörler gelecek vadeden sporcuların disipline edilmesi, yapılan hataların tekrarlanmaması için az miktarda baskı ve cezalandırma uygulanmasını, gelecek vaat etmeyen ve yetenekli görmedikleri sporcuları başarılı olmaları adına zorlayıp cezalandırmanın anlamsız olduğuna inanmaktadırlar.

Sporcuların psikolojik şiddeti **antrenörlerinden**, takım arkadaşları, ailesinden, beden eğitimi öğretmenlerinden ve kulüp yöneticilerinden görmeleri Çifçi (2006) ve Bostan-Kırcıgil (2008) tarafından yapılan diğer araştırmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin uyguladıkları şiddetle benzerlik göstermektedir.

Sporcuların cinsel şiddeti %35,6 diğer kişilerden daha sonrada takım ve okul arkadaşlarından gördüklerini belirtmeleri sportif faaliyetler dışında bir genelleme yapmış olabileceklerini düşündürmektedir.

Sporcuların kendilerine uygulanan şiddeti algılamalarıyla başkalarına uygulanan şiddeti algılayıp açıklamaları arasında büyük fark vardır ve sporcular kendilerinde var olan bir olumsuzluğu başkalarının üzerinden çok daha rahat açıklayabilmektedirler.

Psikolojik şiddetten küfür edilme olayı sıklıkla görülmesine rağmen,sporcuların %11,5 oranında psikolojik şiddet gördüğünü belirtmesi, sporcuların sözlü saldırıları ve sataşmaları şiddet olarak algılamadıklarını göstermiştir. Schwind ve ekibinin 1995'te yaptığı bir araştırmaya göre, öğrenciler, öğretmenler, okul müdürleri veya ebeveynlerin,

fiziksel saldırı, silahla tehdit, şantaj veya vandalizm karşısındaki tutumları şiddetle bağlantılıdır. Laf dokundurma, küfür, hakaret gibi sözlü saldırılar şiddetle daha az ilişkilendirilmektedir (Jäger 2005).

Ailelerin fiziksel ve psikolojik şiddet uygulayabilecekleri fikrini en fazla takım sporlarından futbolcularla basketbolcular doğru bulmakta ve bu fikre en az katılan bireysel sporlardan yüzücüler ve takım sporlarından voleybolculardır.

Antrenörlerin fiziksel şiddet uygulayabileceği fikri sonuç istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğundan tüm sporcular tarafından kabul edilebilir bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu uygulamanın yapıldığını basketbolcular cesurca belirtmektedirler.

Jansen (2009) ülkemizde yaptığı bir araştırma raporunda 15 yaşından küçük kadınların cinsel istismara %7 oranında uğradıkları ve bunun %3'ünün tanımadığı kişiler tarafından olduğu tespit etmiştir. ABD'de Atman'ın (2003) epidemiyolojik yöntemlerin kullanıldığı prevalans çalışmaları ergenlik çağındakilerin %12'sinin cinsel kötü davranışa ya da saldırıya maruz kaldığını göstermiştir. Bu çalışmada da antrenörün cinsel şiddet uygulayabileceğini doğru bulanların oranı %12,9 olarak tespit edilmiş ve Atman (2003) ile Jansen (2009) araştırmasıyla tutarlılık göstermiştir. Basketbolcular, futbolcular, judo ve güreşçiler antrenörün cinsel içerikli davranışlarda bulunabileceğini en fazla kabul eden sporculardır.

Şiddet takım sporu yapan sporculara özellikle de basketbolculara ve futbolculara uygulanmaktadır. Sporcular 'saygısız davranışlarda', ve 'antrenman bozucu davranışlarda' şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu da düzen bozucu ve itibarı sarsacak davranışlarda şiddetin ön plana çıktığını göstermiştir.

Sportif alanlarda bireylere karşı psikolojik şiddet uygulanmasının nedenleri arasında, saygısız davranışlar, sportif başarıların yeterli görülmemesi, hedeflerin yüksek tutulması, olumsuz aile ve sosyal çevre, yöneticilerin liderlik davranışı, rol çatışmaları, hiyerarşik yapı, iletişimin yeterli olmaması, şikâyetlerin yönetim tarafından kabul görerek çözüm bulmaması sayılabilir.

Bedensel şiddet %42,5 görülmesine rağmen %11,4 ü “evet şiddet gördüm” demişlerdir. Psikolojik şiddet %88,5 oranında görülmesine rağmen, sporcular bu soruya %25,2 oranında “evet şiddet gördüm” demişlerdir. Cinsel şiddet görenlerin oranı %17,5 olmasına rağmen %8’i “evet şiddet gördüm” demişlerdir. Bu durum kişilerin şiddeti tam olarak algılamadıklarını göstermiştir. Sorulan bazı sorulardan alınan cevaplar doğrultusunda; sporcuların büyük bir çoğunluğu antrenör ya da ebeveynlerinin kendilerine kızmakta haklı olduğunu ve bunun şiddet olmadığını düşünmektedirler. Başarılı olmaları için bu tür davranışların olabileceğini söylemekte ve bunu doğal, olması gereken normal bir davranış olarak görmeleri, şiddetin zamanla kanıksandığını, beklenen ve istenen bir davranış olduğunu göstermiştir. Özellikle şaka ve sözlü saldırı öğrencilerin çoğunluğu tarafından şiddet olarak algılanmamaktadır. Baier-Pfeiffer (2009)’da yapılan devlet araştırmasıyla bu durum tutarlılık göstermektedir. İlginç olan, antrenörlerle yapılan sohbetler sırasında sorulan bazı sorulardan alınan cevaplardan, şiddetin belli bir miktarda olmasının gerekli olduğunda, neredeyse tüm antrenörlerin hemfikir oldukları idi. Bu durum, eğitimciler de dâhil birçok kişinin şiddetle disiplin arasındaki farkı tam olarak anlayamadıkları, belli bir amaca ulaşmak için büyük küçük neredeyse herkesin kendilerince haklı gerekçeler ileri sürerek her yolu mubah görebilecekleri doğrultusunda idi.

Takım sporu yapan sporcular başarılarının azmış gibi gösterildiğini, geçersiz yere uyarı aldıklarını, eğlencelere çağrılmadıklarını, arkalarından kötü sözler söylenip dedikodularının yapıldığını, herhangi bir özürleriyle ya da yanlışlarıyla alaya alınıp, taklit edildiklerini belirterek bireysel spor yapanlara göre anlamlı farklılıkla daha çok psikolojik şiddete maruz kaldıklarını düşünmektedirler.

Sonuç olarak, sporcular yüksek oranda psikolojik şiddete maruz kalmalarının yanında bedensel ve cinsel şiddete de değişik oranlarda maruz kalmışlardır. Erkek sporcuların kadın sporculara göre daha çok bedensel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Takım sporlarında sarsma, bireysel sporlarda ise tokat atma yaygın kullanılan şiddet türü olarak belirlenmiştir. Profesyonelleşme sürecinde dört-altı yıldır spor yapanlar üç ay veya daha az zaman şiddete maruz kalmışlardır. Sporculara şiddeti antrenörleri, aynı sporu yapan arkadaşları ve aileleri uygulamaktadır. Takım sporu

yapanlar bireysel spor yapanlara göre daha çok şiddete maruz kalmaktadırlar ki bu da takım sporu yapan sporcularının daha çok baskı altında olduklarını düşündürmektedir. Araştırmadaki spor dalları içersinde basketbolcuların ve futbolcuların en çok şiddet gören sporcular olmalarına rağmen şiddetin kendilerine uygulanabileceğini doğru bulmaları şiddetin zamanla bir eğitim ve disiplin etme aracı olarak görülebileceğini göstermektedir. Az ya da çok tüm spor dallarında sporculara farklı türlerde de olsa (bedensel, psikolojik, cinsel) şiddet uygulanmaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER

Sorunun kültürel koşullar ve ülke gerçeği içerisinde ele alınması, önleyici tedbirlerin gerçekçi zemine oturtulmasına katkı sağlayacaktır.

Ruhsal ve fiziksel şiddetin eğitimin bir parçası olarak kabul edildiği bir ortamda yapılan spor, asıl amaç olan, olumlu ve istendik davranışlar kazandırma yerine şiddet uygulayan bir sporcunun yetişmesine neden olur. Bu araştırmanın sonuçları bir kez daha göstermiştir ki şiddet sporda olduğu gibi her yerde her zaman vardır ve galiba her zaman da az ya da çok var olacaktır. Bizlere düşen şiddeti yok denecek kadar aza indirip sporun olumlu etkilerini yok etmemek için, şiddetin olmadığı ortamlar yaratıp, şiddete dur diyebilmektir. Bu bağlamda şiddetin önüne geçmek için okullardaki sportif faaliyetler artırılmalı, ders programlarının içeriği hafifletilmeli, oyuna dayalı, öğrencinin kendini ifade edebileceği öğretim ortamları yaratılmalıdır.

Antrenörler ve diğer spor camiası mensupları temiz spor ve temiz bir gelecek için gençler açısından olumlu birer rol modeli olmaya çalışmalıdırlar.

Sporculara öfke denetimi ile ilgili bilgiler verebilecek bu tarz konular hakkında formasyon almış antrenörler yetiştirilmelidir.

Sporcuları saldırgan davranışlara yönelten veya onları bu davranışlardan dolayı pekiştiren antrenörlerin lisansları iptal edilmelidir.

Sporcu olmayı isteyen gençlerimizin ailelerine, antrenörlerine ve eğitim mensuplarına davranışlarını olumlu yönde geliştirebilmeleri ve profesyonelliğe giden yolda hata yapmamaları için seminerler düzenlenebilir, eğitim çalışmaları yapılabilir.

Okullarda yoğun teori derslerinden sonra öğrencilerin rahatlamasını sağlamak amacıyla spor alanları inşa edilmeli ve öğrencilerin istedikleri zaman bu alanları kullanmaları sağlanmalıdır.

Okullarda kurulan spor kulüpleri işler haline getirilmeli ve sporculara sporda Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ÜN “Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zaman da ahlaklısını severim” sözünden hareketle centilmenliğin önemi aşılmalıdır.

Okul psikolojik danışmanlarının genç sporculara öfke kontrolü ve saldırgan davranışların engellenmesine yönelik eğitimler verilmesi sağlanmalıdır.

Gerek sporcular arasında gerekse taraftar grupları arasında şiddete karşı baskı grupları kurulmalı, şiddet davranışının dışlanması sağlanmalıdır. Stat veya salonlarda bulunan saldırgan davranış gösteren kimseler uzaklaştırılmalı ilgili bireylerin bu davranışları cezalandırılmalıdır.

Yazılı ve görsel basında sporda saldırganlığı gösteren haberler yer almamalı böylelikle bu davranışı gösteren sporcular pekiştirilmemelidir ve fanatizm desteklenmemelidir

Kurallar dışına çıkarak saldırgan davranışta bulunan sporcular cezalandırılmalı, durumdan mağdur olan kişilerin ilgili sporcu hakkında yasal haklara sahip olması sağlanmalıdır.

Sporda erkek egemen vurgusunun değiştirilmeye çalışması sağlanmalı, kadın erkek karma gruplar halinde spor yapılması sağlanmalı, sportif karşılaşmalara ailece gelme teşvik edilmelidir.

Ancak fiziksel ve ruhsal şiddetin olmadığı ortamlar da büyüyen çocuklarla sağlıklı bir toplum yaratılabilir.

Bilge insanların üslubunun nazik, seslerinin ise kısık olduğu unutulmaması gereken bir gerçektir.

7- KAYNAKLAR

Akdemir, Müslim

2009 “Frantz Fanon’da Şiddetin Meşruluğu Sorunu” *Kaygı Dergisi*, Cilt 12, ss. 256-259

Abay, Ercan – Tuğlu, Cengiz

2000 “Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi” *Klinik Psikiyatri*, sy.3, ss.21-26

Acet, Mehmet

2005 *Sporda Saldırganlık ve Şiddet* Morpa Kültür Yayınları İstanbul ss.78-80

Albayrak, Banu – Kutlu, Yasemin,

2009 “Ergenlerde Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler” Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim Ve Sanatı Dergisi, İstanbul, c.2, sy.3, ss.57-70

Alper, Selda İlhan

2008 “İlköğretimde Zorbalık” Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa

Altıntaş, Nevin

2006 “Sağlık Kurumlarında Çalışan Hemşirelere Yönelik Şiddetin Belirlenmesi”, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Aras, Şahbal – Günay, Türkan – Özan, Sema - Orçin Esmahan

2007 “İzmir İlinde Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışları”, *Anatolian Journal of Psychiatry*, sy.8, ss.186-196

Arıkan, Yusuf

2007 “Futbolda Şiddet ve Polis”, *Polis Bilimleri Dergisi* c.IX, 1-4, sy.9, ss.1-4

Asma, Mehmet

2008 “Okullar Arası Karşılaştırmalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Saldırganlık Algılarının Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı Açısından İncelenmesi Ankara İli Örneği”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi Ankara.

Atılğan, Hakan

2009 *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Anı Yayınları, Ankara s.54

Atman, Ümit Cihan

2003 “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme”, *Sted dergisi*, c.XII, sy.9, ss. 333-335

Ayan, Sezer

2006 a “Şiddet ve Fanatizm” C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, c.VII, sy.2, s.191

Ayan, Sezer

2007 b “Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet Sivas İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Doktora Tezi.

Baier-Pfeiffer,

2009 “Zum Stand Der Forschung Gewaltprävention In Der Sekunderstufe, *Institut für Friedenspädagogik Tübingen e.V.*,

<http://www.schulische-gewaltpraevention.de/gewaltpraevention%20sekundarstufe/index>.

Başoğlu, Cengiz

1998 “Saldırganlık Davranışlarının Biyolojik Belirleyicilerinin Araştırılmasına Yönelik Bir Çalışma” Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği Uzmanlık Tezi, Ankara.

Beyleroğlu, Malik

2001 “Elit Seviyedeki Türk Boksörlerinde Saldırganlık Geni ve Retina Bozukluklarının İncelenmesi” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara

Bostan, Geylan, -Kırcıgil, Ertan,

2008 “Beden eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencisi Olan ve Olmayan Anlara Üniversitesi Öğrencilerinin Saldırganlık Boyutları” Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, c.VI, sy.3, ss.133-140

Bulut, Sefa

2008 “Okullarda Görülen Öğrenciden Öğrenciye Yönelik Şiddet Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından Arşiv Araştırması Yöntemiyle İncelenmesi” Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Aralık, c. 8, sy.2, y. 8, ss.23-38.

Cengiz, Recep

2009 *Futbolda Psikolojik Baskı ve Şiddet*, TFF – FGM Futbol Eğitim Yayınları, Elma Basım, İstanbul, İstanbul 2009, ss.17-19

Coulomb, Genevieve, Pfister, Richard

1998 “Aggressive Behaviors İn Soccer as a Funtion of Competition Level and Time: a Field Study”, *Journal of Sport Behavior*, 01627341, June, c.XXI, sy.22

Çağlayan, Hakan Salim - Fişekcioğlu, Bülent

2003 “Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler” S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi Bir Bölümü, Konya

Çifçi, Ferhat

2006 “Beden eğitimi Öğretmenlerinin Şiddete Başvurma Düzeylerinin İncelenmesi”, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek lisans tezi, Mersin

Dervent, Fatih

2007 “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerin Ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Gökkaya, V. Bilican

2009 “Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sivas, , c.10, sy.2, ss.167-179.

Gözütok, Dilek

2008 *Eğitim Ve Şiddet* Gazi Kitabevi Ankara, ss.28-29

Gül, Pınar - Algier, Lale

2006 “Üniversite Öğrencilerinde Fiziksel ve Cinsel Şiddet Davranışları” Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik ve Sağlık Hizmetleri Bölümü, Ankara, c.3, sy.3, ss.181-186

Gümüşdağ, Hayrettin

2004 “Profesyonel Futbolda Fauller Ve Saldırganlık Teorileri Bakımından Değerlendirilmesi” Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara

Haran, Seda

2004 “Ergenlerde Gelişimsel Kriz Üzerine Bir Klinik Örnek”, *Kriz Dergisi* 12 (1), ss. 47-53.

Hasırcı, Seyhan

2005 “Violence in Sports: the University Attitude”, *Spor Hekimliği Dergisi* İzmir sy.40, ss.111-118

Hoşgör, Ayşe Gündüz,

2006 “Çocuk Sosyal Politikası Okul Ortamında Yaşanan Şiddet Olgusunun Düşündürdükleri” Mart - Nisan, s.85, İki Ayda Bir Çıkar

İrgil, Sedat

2000 ‘Psikiyatri Hastalarında Saldırgan Davranışlar ve Bu Davranışları Etkileyen Sosyo Demografik ve Klinik Etmenlerin Araştırılması’ Genel Kurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi), Ankara

- Jäger, Thomas
2005 Deutschland vollständiger Text Definitionen, Häufigkeiten und Ursachen von Gewalt in Deutschland. 26 Aug.
- Jansen, Henriette – Üner, Sunday – Kardam, Filiz
2009 “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor”, Ankara
- Kabak, Fatih
2009 “Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi’ Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana
- Kahraman, Hanife
2000 “Aile Yaşamlarında Şiddet Olan Ergenlerin Ana-Babalarıyla Olan İlişkilerini Değerlendirmeleri”, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Karasar, Niyazi
1994 *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, s.77
- Kasap, Hasan
2003 “Saldırı Odaklı Eğitim Sporda Şiddeti Besliyor” www.Sporbilim.Com
- Karataş, Zeynep, - Gökçakan, Zafer
2009 “Psikodrama Teknikleri Kullanılarak Yapılan Grup Uygulamalarının Ergenlerde Saldırganlığı Azaltmadaki Etkisinin İncelenmesi” *Türk Psikiyatri Dergisi*, c.20, sy.4, ss.357-366
- Kaya, Ahsen
2010 “Çocuğa Yönelik Şiddette; Çocuk Ebeveyn ve Eğiticilerin Algı Farklılıklarının Değerlendirmesi” (Yayımlanmamış) Uzmanlık Tezi, Ankara
- Kaya Mine,- Güneş Gülsen, - Kaya Burhanettin,- Pehlivan Erkan
2004 “Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle İlişkisi” *Anadolu Psikiyatri Dergisi* sy.5, ss: 5-10
- Kayaoğlu, Aysel, Gürel
2004 “Futbolda Seyirci Şiddeti: Sosyal Psikolojinin Katkıları ve Sınırlılıkları”, *Türk Psikoloji Yazıları*, c.VII, sy.13, ss.79-101
- Kiremitçi, Olcay
2007 “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyalleşme Seviyeleri”, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Kocacık, Faruk
2001 “Şiddet Olgusu Üzerine” *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, c.II, sy.1

- Korkmaz, Faruk - Nimet, Haşıl, Korkmaz - Güven, Özkaya
2007 “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğrenme Ortamını Bozan Davranışlara Karşı Geliştirdikleri Davranış Stratejileri (Bursa İli Örneği)”, *Eğitim Fakültesi Dergisi* sy.1, ss.67-87
- Köknel, Özcan
1996 a *Bireysel ve Toplumsal Şiddet* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s.15
- Köknel, Özcan
1998 b *Dolu Dolu Yaşamak* Altın kitaplar Yayınevi, s: 201
- Köksal, Fikri
1991 “Denetim Odağı İle Saldırgan Davranışlar Arasındaki İlişkiler”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum
- Kulaksızoğlu, Adnan
2008 *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitap Evi, İstanbul, ss.192-240
- Kutlu, Funda
2006 “Çocuk Sosyal Politikası Saldırgan Davranış Çeşidi Olarak Akran Zorbalığı", Mart - Nisan Sayı.85 İki Ayda Bir Çıkar
- Kutsal, Alaattin – Muluk, Zehra
1975 *Uygulamalı Temel İstatistik*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları s.71.
- Küçük, Veysel - Koç, Harun
2004 “Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran sy.10 ss.131-141
- M.E.B.
2006 Unicef “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Hizmet İçi Eğitim” *Mart Eğitimci Kitabı*.
- Michaud, Yves,
1991 *Şiddet*, çev. Cem Muhtaroğlu, Yeni Yüzyıl Kitaplığı İletişim Yayınları sy.5, ss.61-74
- Mutza Michael - Jürgen Baurb
2009 “The Role of Sports for Violence Prevention: Sport Club Participation and Violent Behavior Among Adolescent”, *International Journal of Sport Policy*” Vol. 1, No.3 November, 305-321.
- Morris, Charles G.,
2002 *Psikolojiyi Anlamak*, çev. Ed. H.Belgin Ayvaşık, Melike Sayıl, Ağustos, Ankara, ss.369-370, 421-422

- Mutlu, Erol.,
1996 “Avrupa’yı Salladık İngiltere’yi Sarsacağız: Futbol, Milliyetçilik ve Şiddet”
Şiddet Üç Aylık Düşünce Dergisi, sy.6-7, ss.367-377
- Onbaş Nurettin
2007 “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Eğitim Örgütlerinde Duygusal Şiddete İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma” Şanlıurfa Harran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetim Bilim Dalı (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi.
- Özkan, Yeliz Yılmaz
2008 ‘Aile içinde Çocuğa Yönelik Şiddet: Muğla /Milas Uğurlu Özbilim dershanesi Oks Öğrencileri Örneği’ Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi.
- Özkazanç, Alev
2009 “Üniversitede Cinsel Tacize Karşı Önlemler: Mevcut Yaklaşımlara Eleştirel Bir Bakış” Feminist Politika, Sayı 3, Yaz.
- Öztürk, Füsun
1998 a *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Bağırhan Yayınevi, Ankara s.28
- Öztürk, Füsun – Koparan, Şenay – Haşıl, Nimet - Efe, Mehmet – Özkaya, Güven
2004 b “Antrenör ve Hakemlerin Empati Durumlarının Araştırılması” Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, c.2, sy.1, ss.19-25
- Rugancı, R. N.,
2003 “Sınır Kişilik Bozukluğunda Bilişsel İşlevsellik ve Bilişsel Örüntüler”, Türk Psikoloji Yazıları, c.VI, sy.11-12, ss.33-41
- Serper, Özer
1986 *Uygulamalı İstatistik 2*, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.162-175.
- Şahin, Murat H.,
2003 *Sporda Şiddet Ve Saldırganlık* Nobel Yayın Dağıtım s.56, 119, 163.
- T.C Adalet Bakanlığı,
2009 Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, “İngiltere ve Galler Çocuk Adalet Sistemi Ve Mağdurlarla İlgili Çalışma Ziyareti Raporu”,
- Tiryaki, Şefik
2002 “Sporda Şiddetin Ortaya Çıkışı” Ekim Kongre Ve Paneller s.128

Trend, David

2007 *Medyada Şiddet Efsanesi Eleştirel Bir Giriş*, çev. Gül Bostancı Yapı Kredi Yayınları S.142.

Tutkun, Erkut - Buket Ç. Güner - Ağaoğlu S.Ahmet - Soslu, Recep

2010 “Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi”, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi* Journal Of Sports and Performance Researches, c.I, sy.1, ss.23-29.

Uysal, Aynur

2003 “Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması” Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Doktora Tezi.

Vahip, Işıl,- Doğansavaşargil, Özge

2006 “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız” *Türk Psikiyatri Dergisi* c.XVII, sy.2, ss.107-114.

Wilkinson, Shophie L.,

2003 “A Recipe for Violence” *Science &Technology* June 2, s. 33.

Wright, Darlene R., - Fitzpatrick, Kevin M.,

2006 “Social Capital and Adolescent Violent Behavior Correlates of Fighting and Weapon Use Among Secondary School Students”, *Social Forces*, vol.84, no.3, pp.1435-1452

Yılmaz, İdris – Çimen, Zafer – Bektaş, Fatih

2009 “Sporcu Algılamalarına Göre Bireysel ve Takım Spor Antrenörlerinin İletişim Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* C.11, S.4, ss.52-57

Zara, Page Ayten, - İnce, Merve

2008 “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme” *Türk Psikoloji Yazıları*, Aralık, c.11, sy.22, ss.81-94

Spor Şiddet Yasası Resmi Gazete

Ek 1: Sporculara Uygulanan Şiddetin Boyutlarını Belirlemeye Yönelik Anket Formu Örneği

AÇIKLAMA

Bu anket sporcularda, bedensel ve psikolojik şiddetin ne ölçüde ve hangi nedenlerle yapıldığını tespit etmek için yapılmaktadır. Aşağıda size bazı sorular sorulmuştur, bu soruları lütfen size en doğru gelen, gerçek duygu ve düşünceleriniz doğrultusunda cevaplayınız. Sorular ne kadar içtenlikle ve doğru yanıtlanırsa araştırmanın gerçekçi değerlendirilmesine yapacağınız katkı o kadar çok olacaktır.

Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır. Lütfen Adınızı Yazmayınız

Araştırmaya yaptığınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkürler. Lütfen tepkilerinizi yanıtlarınızı çoktan seçmelilerde ilgili maddeyi işaretleyerek, boşlukları ise doldurarak veriniz.

- 1- Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek () 2- **Branşınız:**
- 3- Yaşınız?
- 4- Kaç yıldır bu sporla uğraşıyorsunuz?(yıldır).....(aydır).....
- 5- Eğitim durumunuz nedir ?
- a) İlköğretim öğrencisi b) İlköğretimden mezun c)Düz Lise öğrencisi
d) Ticaret ve Meslek Lisesi öğrencisi e) Anadolu ve Fen Lisesi öğrencisi
f) Diğer
- 6- Babanızın eğitim düzeyi nedir?
- a) Okuryazar değil b) İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu e) Üniversite mezunu f) Yüksek lisans mezunu
g) Doktora mezunu
- 7- Annenizin eğitim düzeyi nedir?
- a) Okuryazar değil b) İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu e) Üniversite mezunu f) Yüksek lisans mezunu
g) Doktora mezunu
- 8- Antrenörünüzün eğitim durumu nedir?
- a) İlkokul mezunu b) Ortaokul mezunu c) Lise mezunu d) Üniversite mezunu
e) Yüksek lisans mezunu f) Doktora mezunu g) Bilmiyorum
- 9- Kiminle birlikte yaşıyorsunuz? **(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)**
- a) Annemle b) Babamla c) Üvey babamla
d) Bir kurumda ya da tesiste e) Bir yakınımla f) Üvey kardeşlerimle
g) Kardeşlerimle h) Üvey annemle i) Diğer

10- Evde bulunan kişi sayısı nedir?

- a) 3 b) 4 c) 5 d) 6-7 e) 8-10 f) 10'dan fazla

11- Kaç kardeşiniz?

- a) Tek çocuğum b) 2 c) 3 d) 4 e) 5 f) 6 ve üstü

12- Toplam olarak aile geliriniz nedir?

- a) 0- 1000 b) 1001-1999 c) 2000-2999d) 3000-3999 e)4000 ve üstü

13- Nerede doğdunuz?

- a) Köyde b) Kasabada c) İlçede d) Fazla gelişmemiş bir ilde
e) Gelişmiş illerden birinde f) Yurt dışında

14- Evinizde ya da kaldığınız yerde size ait bir odanız var mı?

- a) Evet b) Hayır c) Biriyle paylaşıyorum

15- Aileye ait malvarlıklarınız nelerdir? (**Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.**)

- a) Villa b) Müstakil ev c) Apartman daireisi d) Dükkan
e) Araba f) İşyeri g) Tarla-bahçe h) Yazlık i) Hiçbiri

16- Ailenizin sahip olduğu eşya türleri nelerdir? (**Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.**)

- a) Televizyon b) Plazma TV c) Bilgisayar d) Çamaşır makinesi
e) Bulaşık makinesi f) Buzdolabı g) Dsmart–dijitürk-uydu- kabloludan en az birisi
h)Vcd- Dvd ya da video i) Cep telefonu j) mikro dalga fırın
k) **Hepsi**

Aşağıdaki sorular için bedensel cezanın (fiziksel şiddet) şu tanımını dikkate alın:

Spor ortamında Bedensel ceza (**fiziksel şiddet**); kulüp takımlarında ve okul takımlarındaki antrenörlerin, yöneticilerin vs. çocukları disipline etmek için kullandıkları vurma ,tokat atma, popoya vurma, tekme atma, saç çekme , elindeki herhangi bir cisimle cetvel ,sopa, vs. ile bedeninin herhangi bir yerine vurma gibi fiziksel davranışlardır.Bu tanıma göre;

17- Bulduğunuz spor kulüpleri ya da takımlarında herhangi bir nedenle hiç bedensel şiddete uğradınız mı?

- a) Hayır b) Evet

18- Bedensel şiddetten en çok hangisinin size uygulandığını belirtiniz. (**Birden çok işaretlenebilir.**)

- a) Tokat atılma b) Tekme atılma c) Popoya vurma d)Saç çekme
e) Çimdikleme f) Sarsma g)Herhangi bir cisimle el kol bacaklara vurma
h) Yumruklama i) Dövme, olabildiğince sert j) Diğer j) Hiçbiri

19- Ne kadar süre ile bedensel şiddete maruz kaldınız?(Aşağıdaki şıklardan size en çok uyanı işaretleyiniz).

- a) 3 aydan az b) 4- 6 aydır c) 7-9 aydır d) En az 1 yıldır
e) Hiçbiri

20- Bedensel şiddetin uygulandığı dönemde, şiddetin uygulanma sıklığı ne idi?

- a) Yılda 1 kez b) Yılda birkaç kez c) Ayda 1 kez d) Haftada 1 kez
e) Haftada 1 kez den fazla f) Neredeyse her gün g) Hiçbiri
- 21- Size uygulanan fiziksel şiddet sizce ne derece şiddetli idi?
a) Acıya neden olmadı b) Biraz acıya neden oldu
c) Orta dereceli acıya neden oldu d) İz veya morarmaya neden oldu
e) Önemli derecede acıya neden oldu ama iz ve çürük gibi bir hasar değildir
f) Kalıcı ve uzun süreli bir yaralanmaya sebep oldu g) Diğer h) Hiçbiri
- 22- Sporla ilgili olarak bedensel şiddeti size kim uyguladı? **(Birden çok işaretlenebilir)**
a) Antrenörüm b) Beden eğitimi öğretmenim c) Kulüp yöneticilerim
d) Ailem (spor yapmama engel olmak için)
e) Ailem (yaptığım sporda daha başarılı olmanız için)
f) Kendinizden büyük ya da yaşıtınız olan takım arkadaşlarım
g) Okul arkadaşlarım h) Seyirci i) Diğer j) Hiçbiri
- 23- Size uygulanan fiziksel şiddetin performansınıza ne gibi etkisi oldu?
a) Hiç etkisi olmadı d) Beni daha başarılı olmak için hırslandırdı
b) Kesinlikle olumsuz etkisi oldu e) Özgüvenimi yitirmeme neden oldu
c) Olumlu etkisi oldu f) Sporu bırakmayı bile düşünüyorum
- 24- Takım arkadaşlarınızdan bedensel şiddete maruz kalan oldu mu?
a) Hayır b) Evet
- 25- Cevabınız evetse şiddeti uygulayan kimdi? **(Birden çok işaretlenebilir.)**
a) Ailesi b) Beden eğitimi öğretmeni c) Antrenörü
d) Kulüp yöneticileri e) Takım arkadaşları f) Okul arkadaşları
g) Seyirci h) Diğer

Aşağıdaki sorular için psikolojik şiddetin şu tanımını dikkate alın:

Psikolojik Şiddet; küçük düşürme, utandırma, haksız suçlama, genel taciz, duygusal eziyet, baskı, şeref ve onur kırıcı her tür davranışlarla kişiyi bulunduğu ortamdan dışlamaya yönelik bilinçli ve kötü niyetli tüm eylemleri ve davranışları kapsamaktadır. Bu tanıma göre sportif faaliyetlerinizde size psikolojik şiddet uygulanıp uygulanmadığını tespit için, aşağıdaki sorulardan size en çok uyan şikkı, araştırmanın güvenilirliği için lütfen doğru olarak işaretleyiniz.

- 26- Bu tanıma göre psikolojik şiddete uğradığınızı düşünüyor musunuz?
a) Evet b) Hayır
- 27- Sportif başarılarınız olduğundan daha azmış gibi gösteriliyor mu?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 28- Başarısızlıklardan ve hatalardan sizin sorumlu olduğunuz ima edildi mi?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 29- Size ceza olarak takım arkadaşlarınızdan daha fazla antrenman yaptırılıyor mu (fazla tur koşu, şnav, mekik vs.)?

- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 30- Haksız yere bulunduğunuz spor salonundan, kulübünden, mekandan vs. uzaklaştırıldınız mı?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 31- Sizde geçersiz olduğunu düşündüğünüz nedenlerle hiç uyarı aldınız mı?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 32- Sporla ilgili olarak, size ya da arkadaşlarınıza daha çok hangi nedenlerle şiddet uygulanıyor?
- a) Antrenmana geç gelindiğinde b) Antrenmandan kaçıldığında
c) Antrenmanı bozucu davranışlarda d) Saygısız davranışlarda
e) Başarılar kıskanıldığında f) Beklenen başarı gösterilemediğinde
g) Takım arkadaşlarımızın sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda
h) Diğer
- 33- Özel eşyalarınıza bilerek zarar verildi mi?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 34- Sözüünüzün kesildiği ve sözüünüze önem verilmediği oldu mu?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 35- Sizinle yüksek ses tonuyla konuşuldu mu veya azarlanıyor musunuz?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 36- Olumsuz eleştiriliyor musunuz?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 37- Özel yaşantınız eleştiriliyor mu?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 38- Arkadaşlarınızla ya da ilişki içerisinde olduğunuz diğer kişilerle görüşmeniz engellendi mi?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 39- Sizinle konuşmaları diğer arkadaşlarınıza yasaklandı mı?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 40- Size yokmuşsunuz gibi davranıldı mı?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 41- Bulduğunuz ortamdaki dışlandığınız oldu mu?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 42- Bulduğunuz kurumdaki faaliyetlere, kutlamalara, eğlencelere çağrılmadığınız oldu mu?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 43- Arkanızdan kötü söylenip konuşuluyor mu?
- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 44- Hakkınızda asılsız ihbarda bulunuldu mu, dedikodunuz yapıldı mı veya iftiraya uğradınız mı?

- a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 45- Herhangi bir özrünüzle, yanlışınızla ya da özelliğinizle alay edildi mi?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 46- El kol hareketleriniz, yürüyüşünüz, sesiniz vs. taklit edilip alaya alındınız mı?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 47- Küçük düşürülüp hakarete uğradınız mı?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 48- Onur kırıcı sözlerle çağrıldığınız oldu mu ya da kötü lakap takıldı mı?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 49- Size küfür edilir mi?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman
- 50- Psikolojik şiddete daha çok kim tarafından maruz kaldınız? (**Size uyan tüm şıkları işaretleyebilirsiniz.**)
a) Antrenörüm b) Beden eğitimi öğretmenim c) Kulüp yöneticilerim
d) Ailem (spor yapmanıza engel olmak için)
e) Ailem (yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için)
f) Takım arkadaşlarım g) Okul arkadaşlarım h) Seyirci ı) Diğer
- 51- Arkadaşlarınızdan psikolojik şiddete uğrayan oldu mu?
a) Hayır b) Evet
- 52- Cevabınız evetse şiddeti uygulayan kimdi?
a) Ailesi b) Beden eğitimi öğretmeni c) Antrenörü
d) Kulüp yöneticileri e) Takım arkadaşları f) Okul arkadaşları
g) Seyirci h) Diğer

Aşağıdaki sorular için cinsel şiddetin şu tanımını dikkate alın:

Cinsel Şiddet: Bir kişinin, diğer bir kişiyi kendi cinsel gereksinim ya da isteklerinin doyumu için cinsel nesne olarak kullanması ya da kullandırması, kişinin istemediği-rızası bulunmayan cinsel bir eylem içinde yer alması şeklinde tanımlanır.

Cinsel Taciz: Bireyin, istemediği halde cinsel şakalara, tekliflere, cinsel içerikli görsel, sözel ya da fiziksel bir harekete maruz kalması olarak tanımlanır. Taraflardan birinin rızası dışında uygulanan her çeşit cinsel davranış. Çocuklar söz konusu olduğunda rızaya bakılmaz. 18 yaşından küçük kimseye yapılan her çeşit cinsel davranış taciz olarak değerlendirilir. Hareketlerin tek sorumlusu bu hareketleri uygulayandır.

Bu tanımlara göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 53- Size herhangi bir cinsel tacizde bulunuldu mu?
a) Hiçbir zaman b) Nadiren c) Bazen d) Çoğu zaman e) Her zaman

- 54- Size uygulanan cinsel şiddetin ya da tacizin özelliğini açıklar mısınız?
- a) Sözlü taciz b) Bedenimin herhangi bir yerine istemediğim dokunmalar
c) Okşama d) Öpme e) Isırma f) Teşhircilik
g) Röntgencilik h) Tecavüz ı) Diğer
- 55- Size cinsel tacizi uygulayan kimdir?
- a) Antrenörüm b) Beden eğitimi öğretmenim c) Kulüp yöneticilerim
d) Ailem e) Takım arkadaşlarım f) Okul arkadaşlarım
g) Seyirci h) Diğer
- 56- Arkadaşlarınızdan cinsel tacize uğrayan oldu mu?
- a) Hayır b) Evet
- 57- Cevabınız evetse tacizi uygulayan kimdi? **(Birden çok işaretlenebilir.)**
- a) Ailesi b) Beden eğitimi öğretmeni c) Antrenörü
d) Kulüp yöneticileri e) Takım arkadaşları f) Okul arkadaşları
g) Seyirci h) Diğer
- 58- Şiddetin bir eğitim yöntemi olarak algılanmasını doğru buluyor musunuz?
- a) Hayır b) Evet

Aşağıdaki soruları cevaplarırken, sizin düşüncelerinize göre doğruları D (X), yanlışları Y (X) olarak işaretleyiniz.

- 59- Daha iyi bir sporcu olmamız için antrenör gerektiğinde fiziksel şiddet uygulayabilir. D (), Y ()
- 60- Daha iyi bir sporcu olmamız için antrenör gerektiğinde psikolojik şiddet uygulayabilir. D (), Y ()
- 61- Antrenörün sporcusuyla olan yakınlığı gereği, cinsel içerikli olabilecek söz ve davranışlarda bulunmasında bir sakınca yoktur. D (), Y ()
- 62- Aile büyüklerimiz ,gerekli olduğunda fiziksel şiddet uygulayabilir.....D (), Y ()
- 63- Aile büyüklerimiz, gerekli olduğunda psikolojik şiddet uygulayabilir. ... D (), Y ()

**Verdiğiniz bilgiler kesinlikle gizli kalacaktır. Katılımlarınızdan dolayı teşekkürler...
BAŞARILAR...**

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü

Sayı :B.02.1.GSM.4.16.00.03.51/ 2883

06/05/2011

Konu : Anket Hk.

SAYIN BİRSEN BULUT
(Fizyoterapist Bursa Hayat Hastanesi)

İlgi:04.05.2011 tarih ve 4285 sayılı yazınıza istinaden

İlgi yazınıza istinaden spor da şiddetin boyutlarını araştırmak için yapacağınız anket müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.
Gereğini rica ederim.

Hamza ÇELİK
İl müdürü a.
Spor Şube Müdürü

EK 3: Ek Tablolar

Tablo Ek 1: Bedensel Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı								
Cinsiyet				YAŞ			Toplam	
				14	15-16	17-18		
KADIN	Bedensel Şiddete Uğrama	Hayır	n	26	52	29	107	
			%BŞg	24,3	48,6	27,1	100,0	
			Yaşa	66,7	73,2	32,5	71,3	
		Evet	n	13	19	11	43	
			%BŞg	30,2	44,2	25,6	100,0	
			Yaşa	33,3	27,8	27,5	28,7	
	Toplam			n	39	71	40	150
				%BŞg	26,0	47,3	26,7	100,0
				Yaşa	100,0	100,0	100,0	100,0
	ERKEK	Bedensel Şiddete Uğrama	Hayır	n	25	81	29	135
%BŞg				18,5	60,0	21,5	100,0	
Yaşa				54,3	49,7	46,8	49,8	
Evet			n	21	82	33	136	
			%BŞg	15,4	60,3	24,3	100,0	
			Yaşa	45,7	50,3	53,2	50,2	
Toplam			n	46	163	62	271	
			%BŞg	17,0	60,1	22,9	100,0	
			Yaşa	100,0	100,0	100,0	100,0	

%BŞg: Bedensel şiddet görenler içinde

Tablo Ek 2: Psikolojik Şiddete Uğramanın Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı								
CİNSİYET				YAŞ			Toplam	
				14	15-16	17-18		
Kadın	Psikolojik Şiddete Uğrama	Hayır	n	5	12	6	23	
			Yaşa göre%	12,8	16,9	20,0	15,3	
		Evet	n	34	59	34	127	
			Yaşa göre%	87,2	83,1	80,0	84,7	
	Toplam			Sayı	39	71	40	150
				%PŞg	26,0	47,3	26,7	100,0
				Yaşa göre%	100,0	100,0	100,0	100,0
Erkek	Psikolojik Şiddete Uğrama	Hayır	n	4	16	5	25	
			Yaşa göre%	9,1	9,9	8,2	9,4	
		Evet	n	40	146	56	242	
			Yaşa göre%	90,9	90,1	91,8	90,6	
	Toplam			n	44	162	61	267
				%PŞg	16,5	60,7	22,8	100,0
				Yaşa göre%	100,0	100,0	100,0	100,0

n: Kişi sayısı

%PŞg: Psikolojik şiddet görelere içinde

Tablo Ek 3: Hangi nedenlerle şiddete uğradınız? Sorusunun Cevap Dağılımı

Hangi nedenlerle şiddete uğradınız?	n	%	Geçerli %	Yüzde toplamları
Antrenmana geç gelindiğinde	23	5,5	10,0	10,0
Antrenmandan kaçıldığında	10	2,4	4,4	14,4
Antrenmanı bozucu davranışlarda	27	6,4	11,8	26,2
Saygısız davranışlarda	48	11,4	21,0	47,2
Başarılar kıskanıldığında	5	1,2	2,2	49,3
Beklenen başarı gösterilmediğinde	27	6,4	11,8	61,1
Takım arkadaşların sağlığını etkileyecek davranışlarda	7	1,7	3,1	64,2
Diğer	40	9,5	17,5	81,7
Antrenmana geç gelindiğinde ve antrenmandan kaçıldığında'	1	0,2	0,4	82,1
Antrenmana geç gelindiğinde ve antrenman bozucu davranışlarda	2	0,5	0,9	83,0
Antrenmana geç gelindiğinde ve beklenen başarı gösterilmediğinde	2	0,5	0,9	83,8
Antrenmandan kaçıldığında ve antrenman bozucu davranışlarda	2	0,5	0,9	84,7
Antrenmandan kaçıldığında ve beklenen başarı gösterilmediğinde	1	0,2	0,4	85,2
Antrenman bozucu davranışlarda ve saygısız davranışlarda	8	1,9	3,5	88,6
Antrenman bozucu davranışlarda ve beklenen başarı gösterilmediğinde	3	0,7	1,3	90,0
Antrenman bozucu davranışlarda ve takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	2	0,5	0,9	90,8
Saygısız davranışlarda ve beklenen başarı gösterilmediğinde	1	0,2	0,4	91,3
Saygısız davranışlarda ve diğer	1	0,2	0,4	91,7
Başarılar kıskanıldığında ve beklenen başarı gösterilmediğinde	1	0,2	0,4	92,1
Beklenen başarı gösterilmediğinde ve takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	92,6
Antrenmandan kaçıldığında, antrenmanı bozucu davranışlarda ve beklenen başarı gösterilmediğinde	1	0,2	0,4	93,0
Antrenmandan kaçıldığında, beklenen başarı gösterilmediğinde ve takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	93,4
Antrenman bozucu davranışlarda, saygısız davranışlarda ve beklenen başarılar gösterilmediğinde	2	0,5	0,9	94,3

Antrenman bozucu davranışlarda, saygısız davranışlarda ve takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	94,8
Antrenmanı bozucu davranışlar, saygısız davranışlarda ve diğer	1	0,2	0,4	95,2
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında, antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda ve de saygısız davranışlarda	1	0,2	0,4	95,6
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, beklenen başarı gösterilmediğinde ve de takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	96,1
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda ve diğer nedenlerle	1	0,2	0,4	96,5
Antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, beklenen başarı gösterilmediğinde	1	0,2	0,4	96,9
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, beklenen başarılar gösterilmediğinde, takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	2	0,5	0,9	97,8
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, beklenen başarı gösterilmediğinde ve diğer	1	0,2	0,4	98,3
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda ve diğer	1	0,2	0,4	98,7
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, beklenen başarı gösterilmediğinde ve de takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	99,1
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, başarılar kısılanıldığında, beklenen başarı gösterilmediğinde ve de takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda	1	0,2	0,4	99,6
Antrenmana geç gelindiğinde, antrenmandan kaçıldığında ve antrenmanı bozucu davranışlarda bulunulduğunda, saygısız davranışlarda, başarılar kısılanıldığında, beklenen başarı gösterilmediğinde ve de takım arkadaşlarının sağlığını ve spor hayatını tehlikeye sokacak davranışlarda ve diğer	1	0,2	0,4	100,0
Toplam	229	54,4	100,0	
Cevap vermeyenler	192	45,6		
Toplam	421	100,0		

Tablo Ek 4: Psikolojik Şiddeti Size En Çok Kim Uyguladı?

	n	%	Geçerli %	Yüzde toplamları
Antrenör	51	12,1	22,8	22,8
Beden eğitimi öğretmeni	6	1,4	2,7	25,4
Kulüp yöneticileri	1	,2	0,4	25,9
Ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz	9	2,1	4,0	29,9
Ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için	13	3,1	5,8	35,7
Takım arkadaşlarınız	25	5,9	11,2	46,9
Okul arkadaşlarınız	15	3,6	6,7	53,6
Seyirci	13	3,1	5,8	59,4
Diğer	40	9,5	17,9	77,2
Antrenör, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için	4	1,0	1,8	79,0
Antrenör , takım arkadaşlarınız	6	1,4	2,7	81,7
Antrenör, seyirci	1	0,2	0,4	82,1
Antrenör , diğer	3	0,7	1,3	83,5
Beden eğitimi öğretmeni beden eğitimi öğretmeni , takım arkadaşlarınız	2	0,5	0,9	84,4
Beden eğitimi öğretmeni, okul arkadaşlarınız	3	0,7	1,3	85,7
Beden eğitimi öğretmeni, seyirci	2	0,5	0,9	86,6
Beden eğitimi öğretmeni, diğer	2	0,5	0,9	87,5
Kulüp yöneticileri, okul arkadaşlarınız	1	0,2	0,4	87,9
Kulüp yöneticileri, seyirci	1	0,2	0,4	88,4
Kulüp yöneticileri, diğer	1	0,2	0,4	88,8
Ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz , takım arkadaşlarınız	1	0,2	0,4	89,3
Ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz, okul arkadaşlarınız	1	0,2	0,4	89,7
Ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz, seyirci	1	0,2	0,4	90,2

Ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz	1	0,2	0,4	90,6
Ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için, seyirci	2	0,5	0,9	91,5
Takım arkadaşlarınız, okul arkadaşlarınız	1	0,2	0,4	92,0
Takım arkadaşlarınız, seyirci	1	0,2	0,4	92,4
Okul arkadaşlarınız, seyirci	1	0,2	0,4	92,9
Seyirci , diğer	2	0,5	0,9	93,8
Antrenör, beden eğitimi öğretmeni, kulüp yöneticileri	1	0,2	0,4	94,2
Antrenör, beden eğitimi öğretmeni, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için	1	0,2	0,4	94,6
Antrenör, beden eğitimi öğretmeni , seyirci	1	0,2	0,4	95,1
Antrenör, ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için	1	0,2	0,4	95,5
Antrenör, ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz, seyirci	1	0,2	0,4	96,0
Antrenör, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için, takım arkadaşlarınız	2	0,5	0,9	96,9
Antrenör, takım arkadaşlarınız, okul arkadaşlarınız	1	0,2	0,4	97,3
Antrenör, takım arkadaşlarınız, seyirci	2	0,5	0,9	98,2
Takım arkadaşlarınız, okul arkadaşlarınız, seyirci	1	0,2	0,4	98,7
Antrenör, kulüp yöneticileri, ailenizden spor yapmanıza engel olmak şiddet görüyorsunuz, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için	1	0,2	0,4	99,1
Antrenör, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için, takım arkadaşlarınız, okul arkadaşlarınız, seyirci	1	0,2	0,4	99,6
Antrenör, beden eğitimi öğretmeni, ailenizden yaptığınız sporda daha başarılı olmanız için, takım arkadaşlarınız, okul arkadaşlarınız, seyirci	1	0,2	0,4	100,0
Toplam	224	53,2	100,0	
Cevap vermeyenler	197	46,8		
Toplam	421	100,0		

Tablo Ek 5: Takım Arkadaşlara Şiddet Uygulayanların Şiddet Çeşitlerine Göre Dağılımı

Seçenekler		Bedensel Şiddet		Psikolojik Şiddet		Cinsel Şiddet	
		n	%	n	%	n	%
Ailesi	14	10,2	23	11,7	2	3,9	
Beden Eğitimi Öğretmeni	9	6,6	8	4,1	4	5,7	
Antrenör	35	25,2	55	28,1	4	5,7	
Kulüp Yöneticileri	8	5,75	4	2,0	3	4,3	
Takım Arkadaşları	28	20,1	33	16,8	18	25,7	
Okul Arkadaşlarınız	7	5,0	16	8,2	10	14,3	
Seyirci	9	6,5	19	9,7	6	8,6	
Diğer	29	20,9	38	19,4	23	32,8	
Toplam		139	100,0	196	100,0	68	100,0

B.E.Ö: Beden Eğitimi Öğretmeni

Ark.: Arkadaşları

Tablo Ek 6: Takım ve Bireysel Sporlara Göre Cinsel Şiddet Uygulayanların Karşılaştırması

		Takım Bireysel Spor		Toplam	
		Takım Sporu	Bireysel Spor		
Size Cinsel Tacizi Uygulayan Kim	Antrenör	n	5	2	7
		%	71,4	28,6	100,0
	Beden Eğitimi Öğretmeni	n	1	1	2
		%	50,0	50,0	100,0
	Ailem	n	0	1	1
		%	0	100,0	100,0
	Takım Arkadaşlarım	n	12	6	18
		%	66,7	33,3	100,0
	Okul Arkadaşlarım	n	8	3	11
		%	72,7	27,3	100,0
	Seyirci	n	6	2	8
		%	75,0	25,0	100,0
	Diğer	n	18	5	23
		%	78,2	21,8	100,0
Toplam		n	50	20	70
		%	71,4	28,6	100,0

 $\chi^2=3,74$
P=0,809

Bilinmeyen Kelimeler:

Agresyon:Sözel ve fiziksel olabilen zor kullanan, hedefe yönelik eylem. Öfke, hiddet veya düşmanlık duygularının hızlı karşılığıdır.

Dejenerasyon:Dokuların normal yapılarının bozulup normal fonksiyonlarını yapamayacak hale gelmeleri.

Ensest: Yakın akrabalar arasında gönüllü ya da gönülsüz cinsel ilişkidir.

Epidemiyoloji: Toplumdaki hastalık, kaza ve sağlıkla ilgili durumların dağılımını, görülme sıklıklarını ve bunları etkileyen belirteçleri inceleyen bir tıp bilimi dalıdır.

Etiyoloji: Hastalık etkenlerini inceleyen bir bilim dalı.

Kastre: Hadım etmek, kısırlaştırmak.

Katarsis: Zihinsel baskı mekanizmalarıyla bilinç dışına itilen olayların bilinç yüzeyine çıkarılmasıdır.

Korelasyon: İki ya da daha fazla sayıda değişken arasındaki ilişkiyi gösterir.

Limbik sistem: Bir uyarıya karşı gösterilen duygusal cevabı kontrol eden bölümdür.

Motivasyon: Bir işi yapmak için içimizde duyduğumuz güçlü istek.

Nörotransmitter: Nörotransmitter iki sinir hücresi arasındaki bağlantıyı sağlayan kimyasal bir maddedir.

Prevalans: Belirli bir nüfusta, belirli bir zaman dilimi içerisinde, çalışma kapsamında yer alan, belirli bir hastalık veya hastalıklara sahip kişilerin oranı.

Rekreasyon: Yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma. Bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler

Travma: Canlı üzerinde beden ve ruh açısından önemli ve etkili yaralanma belirtileri bırakan yaşantı, bir doku ya da organın yapısını ya da biçimini bozan ve dıştan mekanik bir etki sonucu oluşan yerel yara olarak tanımlanmaktadır. Psikolojide daha çok; bireyin gerektiği gibi bir tepki gösteremediği, üzerinde durduğu halde çözüme kavuşturamadığı, dolayısıyla bilincin dışına ittiği yaşantıdır.

Tribün: Spor karşılaşmalarında seyircilerin oturduğu bölümdür.

Özgeçmiş

Doğum Yeri ve Yılı : Karşıyaka 01.07.1970

Öğr. Gördüğü Kurumlar :	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	: 1985	1988	Bursa Süleyman Çelebi Lisesi
Lisans	: 1989	1993	Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu
Yüksek Lisans	: 2009	2012	Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Medeni Durum : Evli ve iki çocuk sahibi

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: İngilizce orta düzey

Çalıştığı Kurumlar :	Başlama ve Ayrılma Tarihleri	Çalışılan Kurumun Adı	
1.	1993	1994	Bursa Özel Konur Hastanesi
2.	1994	1995	Uludağ Üniversitesi Beyin Cerrahi Ana Bilim Dalı
3.	1995	2007	Uludağ Üniversitesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyonu Ana Bilim Dalı
4.	2007	----	Bursa Özel Hayat Hastanesi

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar : Fizyoterapide Gelişmeler Sempozyumu
6. Ulusal Spor Fizyoterapistleri kongresi,
Pinotape Kinesiology Bantlama Kursu
13.Ulusal Spor Hekimliği Kongresi

Yayımlanan Çalışmalar :

Diğer :

Tarih-İmza
Adı Soyadı
Birsen BULUT